

HELSINGINPANKIN TONTTI

HÄMEENKATU 29 , tontti III-29-47

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

9.11.2005

ARKKITEHTITOIMISTO HANNA LYYTINEN KY

Esipuhe

Tämän Helsinginpankin talon tontin nro III-29-47 rakennushistoriallisen selvityksen tavoitteena oli dokumentoida nykyiset rakennukset, selvittää niiden rakennusvaiheet ja arvioida niiden rakennustaiteellista merkitystä ajankohtaisen kaavoituksen ja tulevien rakennussuunnitteluhankkeiden tarpeisiin. Läntisen naapuritontin, Petitin, asemakaava on valmistumassa ja rakentaminen valmisteilla. Selvityksen on tilannut As Oy Hämeenkatu 29, jota edustaa isännöitsijä Pekka Vuori. Selvitys on toteutettu Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Ky:n nimissä syksyllä 2003. Työhön on osallistunut allekirjoittaneen lisäksi arkkitehtiylloppilas Timo Siiskonen.

Selvitys perustuu kohdeinventoinnin lisäksi kirjallisuus- ja arkistokartoitukseen. Tampereen kaupungin rakennusvalvonnan piirustusarkisto osoittautui tärkeäksi lähteeksi. Tekstin lähdeviitteet viittaavat lähdetekseen. Kuvien lähteet esitetään kuvan yhteydessä. Mikäli lähdetieto puuttuu, lähde on tekijän.

Kohteesta ei ole laadittu ajantasapiirustuksia. Tämän työn puitteissa ei ollut mahdollisuutta laatia kattavaa piirustusluetteloa löytyvästä suunnitteluaineistosta. Liitteenä on otos piirustuksia, jotka esittävät tontin rakennusten muutosvaiheet pääpiirteissään.

Selvitys jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäisessä historialluvussa kerrotaan tontin rakentamisen vaiheista ja arkkitehtuurista. Esityksen perusteella on mahdollista arvioida selvitettävien rakennusten rakennustaiteellisia ominaisuuksia suhteessa kaupunkikuvaan ja Hämeenkadun arkkitehtuuriin. Toisessa luvussa dokumentoidaan rakennusten vaiheet ja nykytila rakennuskohtaisesti. Loppuyhteenvedossa arvioidaan rakennusten tulevaisuutta koskevassa päätöksenteossa huomioitavia rakennuskannan olennaisia ominaisuuksia.

Tampereella 9.11.2005

Hanna Lyytinen, arkkitehti SAFA

Sisällysluettelo

	Esipuhe	3
1	Rakennusvaiheet	9
1.1	Ruutukaavakaupunkirakenne syntyy	9
1.2	Ensimmäinen kivirakennus rakennetaan 1893	11
1.3	Isak Julinin rakennushankkeet vuosina 1905-1911	13
1.4	Helsingin osakepankin liikerakennus valmistuu 1929	15
1.5	Hämeenkadun matalat rakennukset modernisoidaan 1938	19
1.6	Valioasun aika ja viimevuosien muutokset	21
2	Rakennuskohtainen dokumentointi	23
2.1	Rakennus 1	23
2.1.1	Rakennusvaiheet	24
2.1.2	Nykytilanne	25
2.2	Rakennus 2	27
2.2.1	Rakennusvaiheet	28
2.2.2	Nykytilanne	29
2.3	Rakennus 3	31
2.3.1	Rakennusvaiheet	32
2.3.2	Nykytilanne	35
2.4	Rakennus 4	39
2.4.1	Rakennusvaiheet	40
2.4.2	Nykytilanne	40
3	Arviointi	43
3.1	Kaupunkikuva	43
3.1.1	Hämeenkadun valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö	43
3.1.2	Kerroksellinen ja keskeneräinen kaupunkikuva	43
3.1.3	Kaupunkikuvan suojelutavoitteet	47
3.2	Rakennuskohtaiset arviot ja suojelusuositukset	49
3.2.1	Sisäpiha ja uusrenessanssirakennus 1	49
3.2.2	Julinin tuotantorakennus, rakennus 2	49
3.2.3	Helsinginpankintalo, rakennus 3	50
3.2.4	Funkkisliikerakennus, rakennus 4	51
4	Lähteet	53
	Piirustusliiteluettelo	55
	liitteet	56-91

Paikannuskartta
Mittakaavaton

1 Rakennusvaiheet

Valokuva on otettu Aleksanterinkirkontornista kaupunkiin päin vuonna 1879. Selvitystontti oikeassa laidassa. Kuvälähde: Katu s.120

1.1 Ruutukaavakaupunkirakenne synty

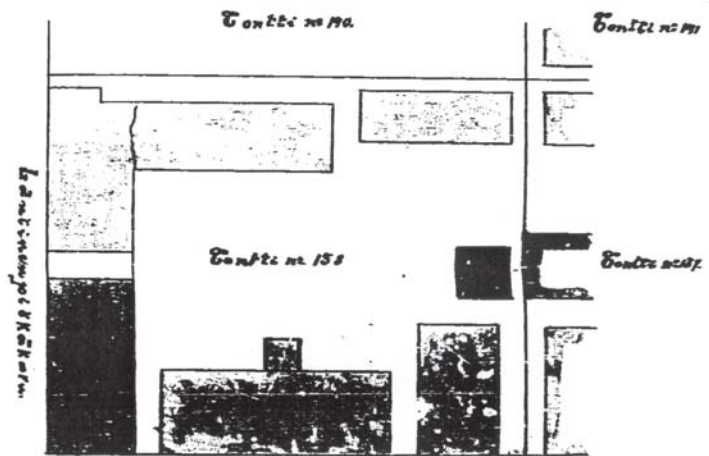
Tampereen ensimmäisessä asemakaavassa 1779 ruutukortteleihin jaettu kaupunkialue rajautui idässä Tammerkoskeen, lännessä Läntiseen pitkäkatuun, nykyiseen Näsilinnankatuun. Hämeenkatu 29 tontti esiintyy vuoden 1830 C.L.Engelin empire-kauden asemakaavassa, jossa käsityöläiskaupunkia laajennettiin tasaisena ruudukkona länteen. Vanhimpien rakennusvalvonnan arkistossa säilyneiden rakennuspiirustusten mukaan tontilla on 1800-luvulla ollut yksikerroksisia kaupunkipuutaloja. Tontilla ei ole säilynyt 1800-luvun puurakenteita.

Asemapiirroskaavio 1891

Piirroskaaviot seuraavat tontin III-29-47 rakentamista. Väritetty rakennus on säilynyt nykypäivään. Nykyisten rakennusten ääriviivat on esitetty piirroksissa hiusviivana.

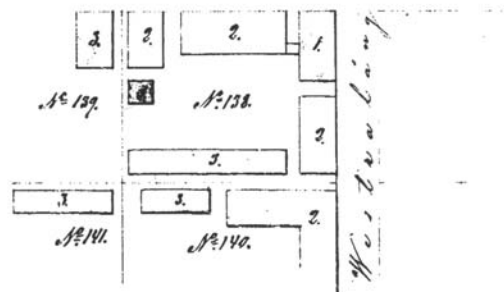
asemapiirustus 1891

Situations plan.

Tavast gatan.

Beskrifning

- N:o 1. Det nu till förändring projekterade huset.
- 2. Örnvånings böningshus af trä.
- 3. Utthusbbyggnad af trä.
- 4. Smedja af stål.
- a. nu projekterad dörr.
- b. fönster s: att förökas.

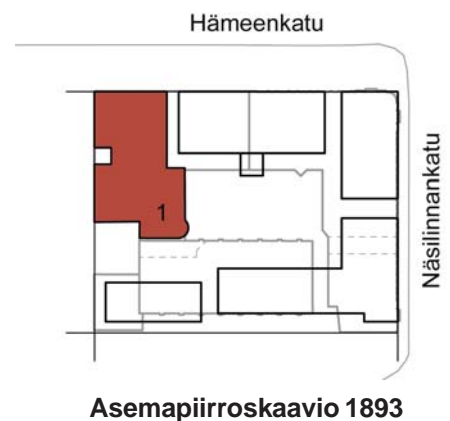
asemapiirustus 1883

1.2 Ensimmäinen kivirakennus rakennetaan 1893

Teollistumisen myötä Tampere kasvoi voimakkaasti 1800-luvun loppupuoliskolla. Vuosisadan vaihteeseen tultaessa Hämeenkatu oli kasvanut Kauppakadun ohitse kaupungin tärkeimmäksi liike-elämän ja liikkumisen pääkaduksi. Vaikka keskustan painopiste oli Tammerkosken tuntumassa, näkyi kasvu ja vaurastuminen myös kaupungin länsipuolen kaupunkikuvan kohentumisena. Aleksanterin kirkko valmistui Hämeenkadun länsipään puistoon 1881. Ensimmäinen kivirakennus Hämeenkatu 29 tontille rakennettiin 1890-luvulla (rakennus 1). Tästä tontin länsirajalle vuonna 1893 suunnitellusta kolmikerroksisesta uusrenessanssi kaupunkikivitalosta on säilynyt ulkomuoto, kiviseinärakenteita ja pihan porrashuone, vaikka rakennuksen katujulkisivu on modernisoitu jo 1930-luvulla ja sisätiloja muutettu useissa eri vaiheissa.

Selvityskortteli kuvattuna 1910 Hämeenkadun pohjoispuolelta. Oikealla uusrenessanssikivitalo vuodelta 1893. Ateljee kattoasunnon lasiikkunaruudut näkyvät katujulkisivujen takana. Kuva: Tampere-seuran valokuva-arkisto

Tontin julkisivu Hämeenkadulle 1911.

Rakennus näkyy vanhimmissa löytyneissä korttelia esittävässä valokuvissa. 1920-luvulle asti rakennuksen koristeellinen, harkotuksin ja voimakkain ikkunalistoituksin jäsennelty julkisivu on hallinnut muuten suhteellisen matalaa Hämeenkadun kaupunkikuvaa.

Rakennuksen ylimmässä kerroksessa oli ateljee, jonka pohjoisseinä ja katto olivat lasia. Mahdollisesti ateljee oli valokuvaamo Aug. Schuffertin käytössä. Valokuvaamo toimi rakennuksessa vuosina 1901-1924, jonka jälkeen liiketoimintaa jatkoi kuvaamossa oppinsa saanut Martta Terävä. (Suomen valokuva-taiteen museo www.fmp.fi)

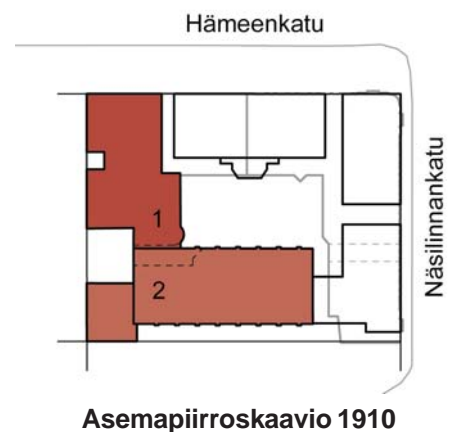
1.3 Isak Julinin rakennushankkeet vuosina 1905-1911

Vuosisadan vaihteessa suotuisan talouselämän ja vilkkaan rakentamisen myötä Hämeenkatu alkoi muuttua kerrostalovaltaiseksi kivikaupungiksi. Keskustorin ja Hämeenpuiston välisistä 16 tontista rakennettiin 11 kokonaan uudelleen. Keskusta sai tällöin rikkaan jugendilmeensä, joka on suureksi osaksi säilynyt. Hämeenkadun länsipäähän rakennettiin mm. Kymmenenmiehen talo, suunn. Birger Federley 1907 ja Tuotannon talo, suunn. Birger Federley 1911. Tuotannon talon jugendasu on menetetty sodan jälkeisissä korjauksissa. (Tampereen kanta-kaupungin rakennuskulttuuri 1998)

Hämeenpuistoon rajautuva Hämeenkadun eteläpuolen puutalovaltainen kortteli alkoi muuttua liikemies Isak Julinin rakennus-

Isak Julinin rakennuttama tuotantorakennus tontin sisäpihalla kuvattuna koillisesta.
Kuva: Tampere-seuran valokuva-arkisto

Hämeenkadun varrella sijainneen puurakennuksen julkisivut muodistettiin Jugendtyylinmukaisiksi Julinin toimesta.

kuva: Tampereen kaupungin museoiden kuvaarkisto

hankkeiden myötä 1910-luvulla. Isak Julin vaikutti Tamperelaisessa liike-elämässä vuosisadan vaihteessa. Hän perusti vuonna 1898, vasta 18-vuotiaana, kustannusliikkeen. Kustannustoiminta osoittautui kannattavaksi, joten Julin laajensi liiketoimintansa perustaen 1901 paperin tukku- ja vähittäismyyntiliikkeen ja vuonna 1903 kirjapainon. Vuonna 1904 kirjapaino sai rinnalleen kirjansitomom. Ensivuosinaan Julinin liikkeet sijaitsivat vuokrahuoneistoissa Ruuskasentalossa Hämeenkatu 14:sta. Kun liiketoiminta jatkoi laajentumista, Isak Julin osti kaksi tonttia osoitteista Hämeenkatu 29 ja 31 vuonna 1905. (Suomenkauppa, meriliikenne ja teollisuus –Tampere, sanoin ja kuvin, kirja Helsinki 1908)

Julinin toimeksiannosta vuonna 1910 haettiin rakennuslupa rakennusmestari Heikki Tiitolan suunnittelemlle elokuvateatteri Petitille, joka rakennettiin Hämeenpuiston puoleiselle tontille, ja viisikerroksiselle teollisuusrakennukselle, joka tuli Hämeenkatu 29 tontille (rakennus 2). Katuvarren vanhat rakennukset Julin korjautti liiketoimintansa käyttöön. Osa säilyi asuinkäytössä. (Suomenkauppa, meriliikenne ja teollisuus –Tampere, sanoin ja kuvin, kirja Helsinki 1908)

Jugend-tyylinen tehdasrakennus on rakennettu tontin sisäpihalle. Alun perin rakennuksessa toimivat mm. paperipussitehdas, kirjapaino ja kirjansitomo. Vuonna 1926 rakennukseen muutti tyttöjen ammattikoulu. Kirjapainotilojen tilalle tulivat ompelusalit, keittiö ja opettajanhuone. 1960-luvulla tilat olivat Valioasu-tavaratalon käytössä ja viime vuosina rakennuksen tilat on vuokrattu toimisto- ja liikekäyttöön. Tehdasrakennuksen välipohjat ovat teräsbetonirakenteiset. Paikalla muurattujen ulkoseinien erityispiirteinä suurten ikkuna-aukkojen välissä ovat julkisivuja pystysuunnassa jäsentävät ilmanvaihtopilarit, jotka päättyvät tasakatolla hauskoihin ilmahormien hattuihin.

Viereisen tontin elokuvateatteri Petit rakennettiin kivirakenteisen saippuatehtaan ulkoseinien raameihin. Elokuvateatteri avattiin yleisölle 17.9.1911, teatteri sai pian liikanimen ”Iisakin kirkko”, sillä Julin mainosti teatteriaan näkyvästi ympäri Tamperetta. Elokuvatoiminta on loppunut 1970-luvulla, ja nyt rakennuksen purkaminen on suunnitteilla.

Julinin kustannustoiminta jatkoi kasvamista aina vuoteen 1914 asti. Ensimmäinen maailmansota ja kansalaissota hillitsivät liiketoimintaa. Julin luopui kirjapainosta ja kustannusliiketoiminnasta vuonna 1918. Samana vuonna perustettiin osakeyhtiö Hämeenkatu 29. (Tammerkoski 1957: 5 s. 125-126)

1.4 Helsingin osakepankin liikerakennus valmistuu 1929

Vasta 1920-luvun loppupuolella elinkeinoelämä oli toipunut sotiin raskautuksesta ja rakennustoiminta käynnistyi. Vuosisadan alun kansallisromanttisen suuntauksen jälkeen itsenäisen Suomen rakennustyyliksi vakiintui hillitty klassismi. Hämeenkadun länsipuolella Kauppahallia vastapäätä laajennettiin Tammerontalon jugend-liikerakennusta neljällä asuinkerroksella eleettömään klassistiseen tyyliin vuonna 1926. Tuulensuun puhdaslinjainen 20-luvun klassismia edustava asuin- ja liikerakennus, jossa oli Kinopalatsin elokuvateatteri, valmistui 1929 Bertel Strömmerin suunnittelemana. Hämeenkadun toiselle puolelle tontille III-29-47 valmistui samana vuonna helsinkiläisen arkkitehti Runar Finnilän suunnittelema mahtipontista klassismia edustava liike-asuinkerrostalo. Tämä Helsingin osakepankin rakennuttama rakennus 3 oli tontin ensimmäinen kadunsuuntainen kivirakennus. Vuonna 1929 perustettiin asunto-osakeyhtiö Hämeenkatu 29 hallinnoimaan tontin kiinteistöjä.

Helsingin osakepankin liikeasuinrakennus valmistumisensa jälkeen. Vasemmalla naapuritontin jugend-tyylisen Kymmenenmiehen talon kulma. Kuva: Atelier Laurent, Nordea-pankki

Asemapiirroskaavio 1928

Julkisivu hämeenkadulle 1928

Uudisrakennus korvasi pääosan korttelia reunustavista matalista puutaloista. Pankin ja uusrenessanssirakennuksen väliin jäi vielä puurakennuksen puolikas. Symmetriaa tavoittelevan pankkirakennuksen julkisivu päättyy keskeneräisen näköisenä Hämeenkadulla. Matalan liikerakennuksen yläpuolella nouseva seinä on tiilipintainen ja käsittelemätön. Asunto-osaakeyhtiön hallussa olevan pienoismallia esittävän valokuvan perusteella rakennus suunniteltiin alun perin symmetriseksi ja koko tontinlevyiseksi (kts. seuraavan sivun kuva). Mahdollisesti 1929 pörssiromahduksen ja sitä seuranneen taantumun vuoksi rakennushankkeen toinen vaihe oli siirtynyt. Kun tontilla seuraavan kerran käynnistettiin rakennustyöt 1930-luvun loppupuolella, oli modernismi korvannut julkisivutyylinä historismin taipuneen koristeellisen klas-

Ote Hämeenkadun julkisivusta 1929-1938.
Kuva: As Oy Hämeenkatu 29

Helsingin osakepankin liikeasuinrakennus vuoden 1938 jälkeen. Julkisivun pallovalaisimet on poistettu Hämeenkatuvuonosta ja matala puurakennus on korvattu modernilla kaksikerroksisella liikerakennuksella. Kuva: Nordea-pankki

sismin. Helsingin Osakepankin rakennushankkeen toisen vaiheen toteutukselle ei enää ollut arkkitehtonisia edellytyksiä.

Näsilinnankadun puolella rakennus 3 noudattaa vanhaa kapeaa katulinjausta. Eteläpuolen tontin uudempi rakennus on vedetty katulinjasta sisään ja pankkirakennuksen tiilipintainen viimeistelemätön eteläpääty on jäänyt Kauppa-aukion päätteeksi. Näin Helsinginpankintalon molempiin päätyihin aiottu laajennukset ovat jääneet toteuttamatta ja alun perin ruutukaavan mukainen liikerakennusten tasaiseen riviin suunniteltu liikerakennus on jäänyt yksinäiseksi, torsoksi monumentiksi.

Helsingin Osakepankin julkisivut edustavat monumentaalista klassistista historismia ja eklektismia. Tunnuspiirteitä ovat muotojen runsaat historialainat, kuten pilasterit ja listaornamentit, ja klassisin aihein jäsenellyt symmetriset julkisivut. Arkkitehtuurin muotokieli on perinteisen pankkimailman arvoja vahvistaen vanhoillista ja raskasta.

Sisätilojen ratkaisut olivat perinteiset. Muuratut kantavat rakenteet määrittivät tilojen mittasuhteet. Katutasossa sijaitsivat pankki- ja liikehuoneistot. Ylemmät kerrokset tehtiin asunnoiksi. Helsingin Osakepankki toimi kulmauksen liikehuoneistossa aina vuoteen 1959 asti, jolloin tavaratalo Valioasu Oy muutti tiloihin. Valioasun aikana rakennuksen sisätiloja muutettiin voimakkaasti. Yhtenäisiä myymälähalleja varten kantavat muurirakenteet korvattiin betonipilareilla ja –palkeilla. 60-luvulla Valioasun toiminta laajeni neljään kerrokseen, joita yhdisti liukuporras.

Valokuva suunnitelmavaiheen pienoismallista, jossa symmetrinen pankkirakennus on koko Hämeenkadun levyinen.

Kuva: As Oy Hämeenkatu 29

Runar Finnilä

Arkkitehti Runar Finnilällä (5.8.1891, Vaasa - 6.12.1956, Helsinki) oli läheiset suhteet liike-elämään. Hän toimi useiden teollisuuslaitosten johtokunnissa ja 1931 jälkeen teollisuuden johtotehtävissä (vuodesta 1931 Turun Verkatehtaan ja vuodesta 1940 Silberberg & Weckselin Yhdistettyjen Hattutehtaiden sekä Hattuteollisuus Oy:n toimitusjohtajana). Läheisten liike-elämäsuhteittensa ansiosta hän sai suunnitellakseen teollisuuslaitoksia ja pankkirakennuksia. Hänen toimistonsa on suunnitellut mm. Suomen Sokerin tehdaslaitokset Helsinkiin, Turkuun ja Vaasaan. Pankkirakennuksia Finnilä suunnitteli mm. Helsingin Osakepankille ja Pohjoismaiden Yhdyspankille eri puolille Suomea. (lähde: SRM)

Julkisivupiirustus Hämeenkadulle vuodelta 1928.
kuva: As Oy Hämeenkatu 29

1.5 Hämeenkadun matalat rakennukset modernisoidaan 1938

Helsingin Osakepankin ja uusrenessanssirakennuksen väliin puristukseen jäänyt puurakennuksen puolikas korvattiin kaksi-kerroksisella funkkis-tyylisellä liikerakennuksella Jaakko Tähtisen ja Aarne Sarvelan vuonna 1938 laatiman suunnitelman mukaan. Samalla muodistettiin tontin vanhimman uusrenessanssirakennuksen julkisivu modernismin henkeen ja tontin Hämeenkadun julkisivu sai nykyisen muotonsa.

Uudisrakennus noudatti naapuritontille Bertel Strömmerin 1934 ja Georg Henrikssonin 1936 laatimien suunnitelmien mukaan valmistuneen Hjorthin talon ja sen matalan liikesiiven suoraviivaista, yksinkertaista modernismia. Uudisrakennuksen kerroskorkeus ja ikkuna-aukkojen korkeus määräytyi julkisivun takana säilyneen kivitalon mittojen mukaan. Tämän rakennus 1:n

Valokuva on otettu 1934-1936 Hjorthin liikerakennuksen ensimmäisen vaiheen valmistuttua. Vasemmalla selvitystontin uusrenessanssirakennus juuri ennen julkisivujen muodistamista. kuva:

Tampereen kaupungin museoiden kuva-arkisto

Julkisivu Hämeenkadulle 1938

kantavat väliseinät estivät nauhaikkunoiden rakentamisen. Kun Hjorthin talon liikesiiven pilari-laatta rakenneratkaisu ja kantavasta rakenteesta vapaa ikkunajulkisivu noudatti modernismin periaatteita julkisivutyylin lisäksi myös rakennustekniikan ja sisätilojen osalta, jäi funkkis tontilla 29 vain julkisivujen kulissiarkkitehtuuriksi.

Hämeenkadun kaksikerroksinen liikesiipi

1.6 Valioasun aika ja viimevuosien muutokset

Kuva: Tampere-seuran valokuva-arkisto

Sodan jälkeen Hämeenkadun tontilla 29 on sisätiloja ja julkisivuja muutettu pala palalta monessa eri vaiheessa jatkuvasti muuttuvien tarpeiden seurauksena. Suurimmat sodan jälkeiset rakennushankkeet ovat olleet Valioasun tavarataloa varten toteutetut muutostyöt.

Valioasu aloitti toiminnan entisissä pankin tiloissa vuonna 1959. Liiketoiminta kasvoi ja asustetavaratalo laajeni pala palalta tontille ja asuntokerrokseen. Laajimmillaan 1970-luvulle tultaessa vaateliikkeen tiloja oli asuinliikerakennuksen neljässä eri kerroksessa. Lisäksi matala kadunvarren liikerakennus 4 ja sisäpihan tuotantorakennus 2 olivat kokonaan Valioasun käytössä. Liiketoiminnan vaatimusten mukaisesti muurattuja väliseiniä korvattiin teräsbetonipilareilla, sisäyhteyksiä avattiin rakennus-

ten välille, vertikaaliliikennettä varten tehtiin välipohjiin liukuporraskokkoja, julkisivuikkunoita laajennettiin ja modernisoitiin ja katusivulle rakennettiin suoraviivainen katos.

Valioasun lopetettua toiminnan sisätiloja on palautettu pienempiin toiminnallisiin yksiköihin toimisto- ja asuntokäyttöön. Julkisivuja on korjattu eri vaiheissa. Sisäpihan tuotantorakennuksen rapatut julkisivut on vuorattu aaltopellillä. Vuonna 1990 nurkka-kerrostalon ikkunat uusittiin alumiinipintaisina puuikkunoina alkuperäisen ruutujaon mukaan.

Nyt tontin rakennusten käyttöaste ja kunto vaihtelevat. Klassistisen kerrostalon asunnot ja toimitilat ovat edustavia ja hyväkuntoisia. Muissa rakennuksissa on vajaakäyttöisiä liike- ja toimistotiloja, jotka vaativat perusteellista kunnostustyötä. Katuliikekerros on kokonaissuunnitelman puuttuessa ja eriaikaisten ratkaisujen seurauksena muodostunut alakuloiseksi ja sekavaksi. Sisäpihan kellarin kansirakenne vaatii lähivuosina toimenpiteitä. Tontin 1920-luvun keskeneräiseksi jäänyt Hämeenkadun varren rakennushanke odottaa edelleen ratkaisuaan.

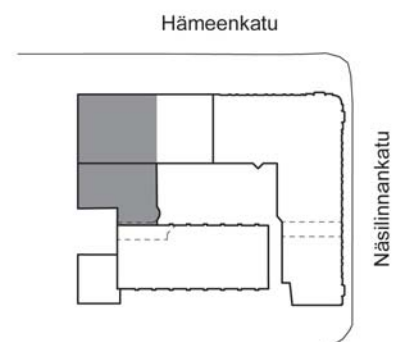
2 Rakennuskohtainen dokumentointi

2.1 Rakennus 1

Rakennus 1 on tontin vanhin säilynyt rakennus. Vuonna 1893 suunniteltu rakennus oli ensimmäinen kivirakenteinen rakennus, muut rakennukset tontilla olivat tuolloin matalia puurakennuksia. Vuonna 1938 rakennuksen Hämeenkadun julkisivu purettiin, ja tilalle rakennettiin viereisen uudisrakennuksen mukainen moderni katusivu. Sisätiloissa säilyi vielä viitteitä entisestä, kunnes 60-luvulla viereisessä rakennuksessa toiminut Valioasua laajensi rakennuksen 1 sisätiloihin siten, että alkuperäiset rakenteet ja tilat ovat kadonneet. Uusrenessanssirakennuksesta on jäljellä sisäpihan puoleinen porrashuone, rakennuksen ulkomuoto pääpiirteissään ja osa muuratuista ulkoseinistä. Huolimatta alkuperäisyyden menetyksestä rakennuksella on merkittävä rooli tontin sisäpihalla.

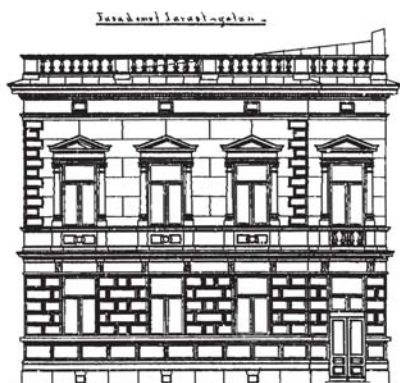
Rakennus nro 1, julkisivu itään sisäpihalla.

2.1.1 Rakennusvaiheet

lähde: Tampereen kaupungin rakennusvalvonnan piirustusarkisto

suunn.vuosi rakennustoimenpide

julkisivu hämeenkadulle 1893

1893

Uudisrakennus, kivirakenteinen uusrenessanssi asuinliikerakennus.

Paikalla muuratut kantavat seinät. 1. kerroksessa sisäpuolella kappaholvirakenteinen välipohja, muut välipohjat puurakenteisia.

Rakennuksen ylimmässä kerroksessa on ateljeetilat, jonka pohjoisseinä ja katto ovat lasia. Rakennuksessa toimi valokuvaamo Aug. Schuffert vuosina 1901-1924 (Suomen valokuvataiteen museo www.fmp.fi).

1.krs kaksi asuntoa ja käsityötiloja.

2.krs asunto

3.krs ateljee

suunnittelija: tuntematon

Kuva: Bertel Strömmer, Tampereen kaupungin museoiden kuva-arkisto.

1911

Julkisivu- ja käyttötarkoituksmuutoksia.

Hämeenkadunpuolelle lisää sisäänkäyntejä ja 1.krs asuinhuoneita muutetaan liiketiloiksi.

suunnittelija: Heikki Tiitola

1927

Tulisijamuutos,

suunnittelija: H. Pirilä

1938

Julkisivu- ja sisätilamuutoksia,

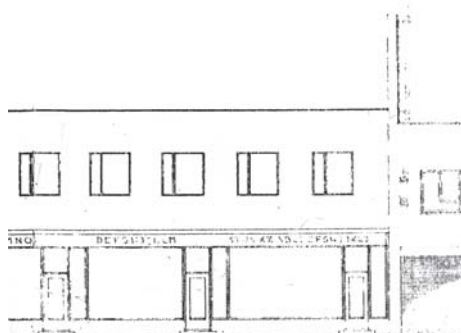
vrt. rakennus nro 4.

Julkisivuissa huomattavia muutoksia. Paikalla muurattu massiivinen julkisivu korvattiin teräsbetonipilareilla ja -palkeilla, mikä mahdollisti suuret näyteikkunapinnat. Uusrenessanssi julkisivu muuttui viereisen uudisrakennuksen mukaiseksi funkikseksi.

1. krs Myymälät: Rakennuksen Hämeenkadun puoleinen osa jaetaan kahteen tilaryhmään, joilla on omat sisäänkäynnit. Tiloja suurennetaan purkamalla kantavia väliseiniä. Sisäpuolelseen asuntoon (2h+k) lisätään WC.

2.krs Konttorit: Hämeenkadun puoleisista tilaryhmistä toiseen lisätään sisäporras ja toisen tilaryhmän porras muutetaan pyöreästä suorakulmaiseksi. Kantavia väliseiniä purkamalla tiloja suurennettiin. 2.kerrokseen tehtiin välikerros.

3.krs Työhuonetilat.

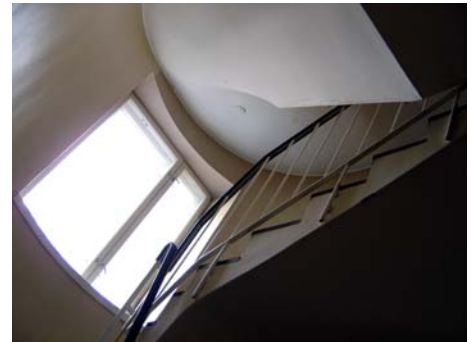
julkisivu hämeenkadulle 1938

- suunnittelijat: Jaakko Tähtinen ja Aarne Sarvela
- 1965 Sisätilamuutoksia**
Länsisivun valokuilu muutetaan sisätilaksi. Vuoden 1938 L-porras puretaan ja viereen rakennetaan I-porras. Alkuperäisiä väliseiniä puretaan lisää. Sisäpihalle uusi porrashuone.
suunnittelija: Taito Uusitalo
- 1967 Sisätilamuutoksia**
1. krs: Porrasmuutoksia. Rakennus 4:n myymälä laajenee rakennuksen 1 paikalle. Asunnosta myymälätilaa.
2. krs: Asunnosta myymälälle lisätilaa 44 m². Porrasmuutoksia. Väliseiniä puretaan.
3. krs: Asunnosta myymälän varastotilaa. Väliseiniä puretaan.
4. krs: Muutetaan asunnoiksi 2h+k 46 m² ja 2h+k 43,5 m²
suunnittelija: Taito Uusitalo

- 1970 Valioasu laajenee rakennukseen,**
väliseiniä puretaan.
suunnittelija: Taito Uusitalo

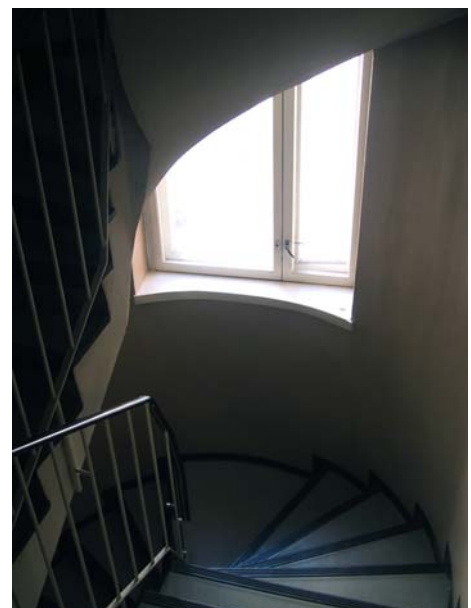
- 1973 Sisätilamuutoksia.**
Viimeistään tässä vaiheessa rakennuksen sisätilat ja kantava rakennejärjestelmä uusittu niin, että alkuperäisiä 1893 rakenteita tai tiloja ei voi tunnistaa. Alkuperäisestä uusrenessanssirakennuksesta on jäljellä sisäpihan puoleinen porrashuone, osa muuratuista ulkoseinistä ja ylimmän kerroksen katujulkisivulinjasta sisäänvedetty ulkoseinälinja.
suunnittelija: Taito Uusitalo

2.1.2 Nykytilanne

Porrashuone C

ulko-ovi:	peittomaalattu, lasiaukollinen, vasikallinen puupeiliovi
kerrostaso-ovet:	teräksiset palo-ovet
lattia:	kvartsivinyyllilaatta
katto:	rappaus ja yksivärinen maalaus
seinät:	rappaus ja yksivärinen maalaus
portaat:	teräspinnakaide, käsijohde muovipäällysteinen teräs
valaisimet:	opaalilasi plafondikattovalaisin

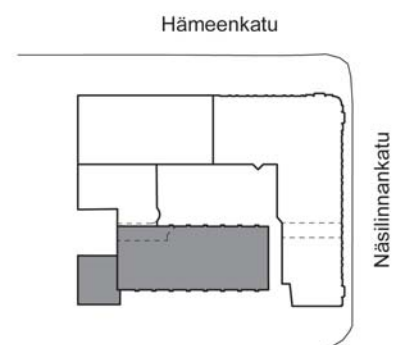
2.2 Rakennus 2

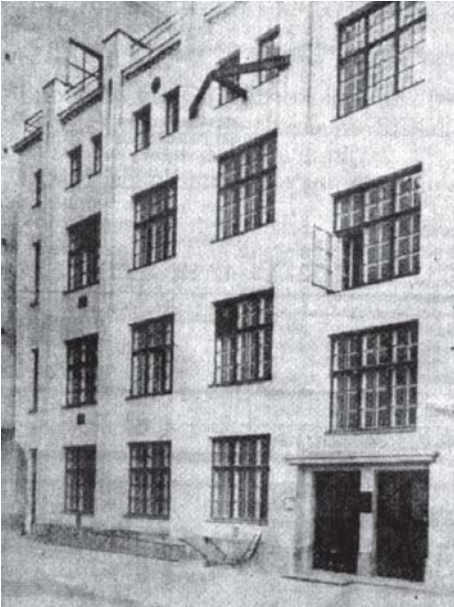

Rakennus 2 kuvattuna Hallituskadun puolelta.

Rakennuksen on suunnitellut rakennusmestari Heikki Tiitola vuonna 1910. Jugend-tyylisen tuotantorakennuksen rakennutti liike-
mies Isak Julin. Siinä toimivat mm. paperipussitehdas, kirjapaino
ja kirjansitomo. Pienteollisen toiminnan loputtua rakennuksessa
aloitti toimintansa tyttöjen ammattikoulu vuonna 1926. Raken-
nuksessa oli 1960-1980-luvuilla tavaratalo Valioasun toimisto ja
varastotiloja. Nykyään rakennus on toimisto ja liikekäytössä.

Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä muodossaan. Isot
tehdashallit on ollut helppo muuttaa eri tarpeita varten jakamalla
ne pienempiin osiin kevyillä väliseinillä. Julkisivupellitys ja ikkuna-
muutokset naamioivat jugendtyylin ulkopuolelta tunnista-
mattomaksi.

kuva: Aamulehti 22.11.1951

2.2.1 Rakennusvaiheet

lähde: Tampereen kaupungin rakennusvalvonnan piirustusarkisto

suunn.vuosi rakennustoimenpide

1910 Uudisrakennus

Jugendtyylinen tuotantorakennus, jossa toimi mm. paperipussitehdas, kirjapaino ja kirjansitomo. Rakennejärjestelmä kantavat teräsbetonipilarit ja ylälaattapalkistot. Ilmanvaihtojärjestelmän pystykanavat ulkoseinäpilastereissa.

rakennuttaja: Isak Julin

suunnittelija: Heikki Tiitola

1921 Tilapäisiä tulisijoja

suunnittelija: Heikki Tiitola

1925 Tulisijoja työhuoneisiin

1926 Sisätilamuutoksia,

2. krs tyttöjen ammattikoulun käyttöön. Muutospäivityksissä 2.kerroskirjapainotilojen paikalle ovat tulleet ompelusalit, keittiö ja opettajanhuone. suunnittelija: Bertel Strömmer

1965 Sisätilamuutoksia,

Rakennus Valioasun käyttöön.

1. krs Sisäänkäyntejä lisää. Pääsisäänkäyntiä muutetaan. Uusia väliseiniä.

2. krs Tehdashalleista rajataan uusien väliseinien avulla toimistotilaa.

3. krs Uusilla väliseinillä jaetaan työtilaa.

4. krs Uusilla väliseinillä jaetaan työtilaa.

Hissikuilu suljetaan.

suunnittelija: Taito Uusitalo

Ulkoseinien pystykanavat kuvattuna katolta.

Julkisivu etelään.

1969 Ikkunamuutos

Vanhojen ikkunoiden tilalle asennetaan uudet. Ikkunajako muuttuu.

suunnittelijat: Olavi Uusitie ja Taito Uusitalo

2.2.2 Nykytilanne

Rakennejärjestelmä

Kantavana rakenteena teräsbetonista valettu alkuperäinen ylälaattapalkisto ja pystypilarit ulkoseinillä ja rungon keskilinjassa. Ulkoseinillä pilarien väleissä suuret ikkunat. Erityispiirteenä alun perin ilmanvaihtojärjestelmää varten ulkoseinäpilastereihin muuratut, julkisivuja rytmittävät pystykanavat.

Julkisivut

- seinät: vuorattu tehdaspinoitettulla aaltoprofiiliteräslevyllä, pellityksen alla on maalattu julkisivurappaus. pystypilasterit tumman ruskeat, seinäpinnat vaalean ruskeat
- sokkeli: ristipäähakattu harmaagraniitti
- ikkunat: puuikkunat
- ovet: prsh E, peittomaalatut paneeliverhotut, vasikalliset, lasiaukotetut havupuuovet, ajoitus todennäköisesti 1965
varastotiloihin, peittomaalattu puupeilipariovi, ajoitus 1910-1926
- vesikatto: tasakatto, bitumikermikate, kattoa kiertää muuratujen, nyt pellitettyjen iv-hormien välissä teräskaide

Sisätilat

- Käyttötarkoitus kellarissa kiinteistöhuollon ja asuntojen varastotiloja, kerroksissa toimistotiloja
- Kiinteä sisustus
- lattia: matolla pinnoitettu tai maalattu betonilattia
- katto: peittomaalattu tasoite tai akustiikkalevy betonialustalla
- seinät: peittomaalattu tasoite betonialustalla
- kalusteet: -
- valaisimet: -
- sisäovet: kohteessa sekä alkuperäisiä peittomaalattuja puupeiliovia että uudempia laakalevyovia

Kellari

Kellarissa varastotilaa ja asuntojen perunakellarit vuodelta 1928. Rakennejärjestelmä teräsbetoni ylälaatta palkisto, yleensä maalattia.

Sisäpihan puoleinen julkisivu.

Kellarin varastotilaa.

Porrashuone E

kerrostaso-ovet:	peittomaalattuja metallipinnoitettuja umpiovia
lattia:	alkuperäinen paikalla valettu mosaiikki-betonilattia, kivivärit musta, valkoinen ja tiilenpunainen
katto:	rappaus ja yksivärinen peittomaalaus
seinät:	rappaus ja peittomaalaus vahvistuskan-kaalle, kaksivärinen seinä jaettu ylä- ja ala-osaan, jotka erotettu toisistaan sabloni-maalauksboordilla, maalaustyö toteutettu 1980-90 luvulla
portaat:	jugendtyyliset portaat ja kaide alkuperäiset: askelmat mosaiikkibetonia, teräskaitteessa niitatut lattapinnat ja peittomaalatut, puiset käsijohteet ja tolpat
kalusteet:	levypatterit 1960-luvulta
valaisimet:	puolipyöreä seinäplafondi 1980-90-luvulta

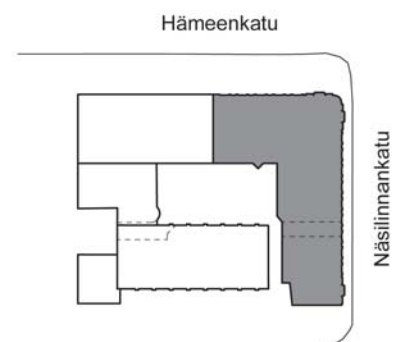
2.3 Rakennus 3

Näsilinnankadun ja Hämeenkadun kulmauksessa sijaitseva kuusikerroksinen asuin- ja liikerakennus on tontin dominoivien rakennus. Alunperin koko tontin levyiseksi suunniteltu rakennus toteutui 1928 haetun rakennusluvan mukaisesti vain puolikkaana.

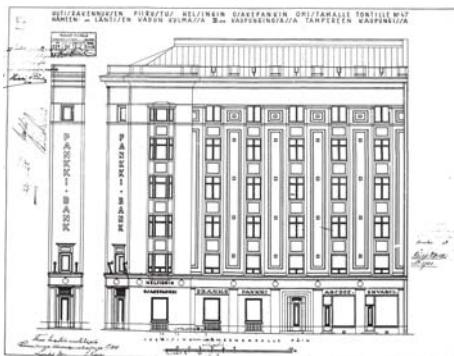
kuva: Nordea -pankki

Rakennuksen rakennusvaiheet voidaan karkeasti jakaa Helsingin Osakepankin ja Valioasun aikaan. Helsingin Osakepankki rakennutti rakennuksen omistamalleen tontille 1928 ja toimi siinä aina vuoteen 1959, jolloin vaatetusliike Valioasu aloitti toimintansa pankintiloissa. Valioasun aika oli kiihkeän laajentumisen ja muutoksen aikaa. Asuinhuoneistoista raivattiin liiketilaa purkamalla väliseiniä. 60-luvun lopussa Valioasu toimi laajimmillaan neljässä kerroksessa, joita yhdisti liukuporras. Valioasun lopetettua toimintansa sisätiloja on palautettu alkuperäiseen suuntaan. Liukuporras on purettu ja toisen ja kolmannen kerroksen liiketiloja on muutettu uudestaan asunnoiksi.

2.3.1 Rakennusvaiheet

lähde: Tampereen kaupungin rakennusvalvonnan piirustusarkisto

Julkisivu Hämeenkadulle 1928.

kuva: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto

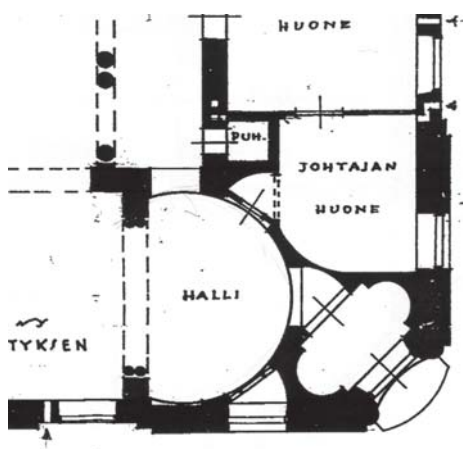
suunn.vuosi rakennustoimenpide

1928 Uusi asuin-liikerakennus

Hämeenkadun ja Näsilinnankadun kulmaan rakennetaan asuinrakennus, jonka katutasossa on pankki ja liikehuoneistoja. Maantasokerroksessa pilari-teräsbetoni-laatta rakenne. Muissa kerroksissa kantavat, muuratut ulko- ja väliseinät ja teräsbetoni-laatta rakenne.

rakennuttaja: Helsingin osakepankki

suunnittelija: Runar Finnilä

1938 Polttoainevarasto laajennus,

sisäpihanpuolelle kellariin

Suunnittelija: Jaakko Tähtinen ja Aarne Sarvela

1958 Käyttötarkoitusmuutos

Valioasun tavaratalo aloitti liiketoiminnan katutasossa 1959, pankkitoiminta loppuu.

Pankin pienet näyteikkunat laajennettiin nykyiseen kokoonsa teräsprofiili-ikkunoilla. Sisätilat sovitettiin vastaamaan uusia tarpeita purkamalla tulikaappi, pyöreä halli ja johtajan huone.

Yksityiskohta 1928 piirustuksista. Pankin sisään-tulo halli. Tilarakenne on nähtävissä nykyisen liikehuoneiston lattian marmorikuvioinnissa ja katto-ristojen jäänteiden muodossa kts. s.38.

kuva: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto

Pallovalaisimet: Hämeenkadun pallovalaisimet on poistettu jo HOP:in aikaan. Todennäköisesti näsilinnankadun valaisimet poistettiin vuoden 1958 muutoksessa.

Suunnittelijat: Olavi Suvitie ja Taito Uusitalo

Katutason liikehuoneistojen pallovalaisimet ja näyteikkunoiden alapuoliset balustradit eli profiloituihin pylväin koristellut aidanteet.

kuva: Tampereseuran valokuva-arkisto

1960 Julkisivumuutos

2.- 6.krs ikkunat uusitaan. Välikarmit ja puitteet poistetaan. Vanhoihin ohennettuihin sivukarmeihin sovitettiin jaottomat puuikkunat, suunnitelman mukaan tyyppiä "reventa tai garda kiertoikkunat". Suunnittelija: Harry W. Schreck

1961 Sisätilamuutos, Valioasu laajenee 2.kerrokseen.

1.krs: uusi sisäporras.

2.krs: asuinhuoneisto muutetaan myymälätilaksi. Kaikki kevyet väliseinät puretaan ja keskimuuriin tehdään aukkoja.

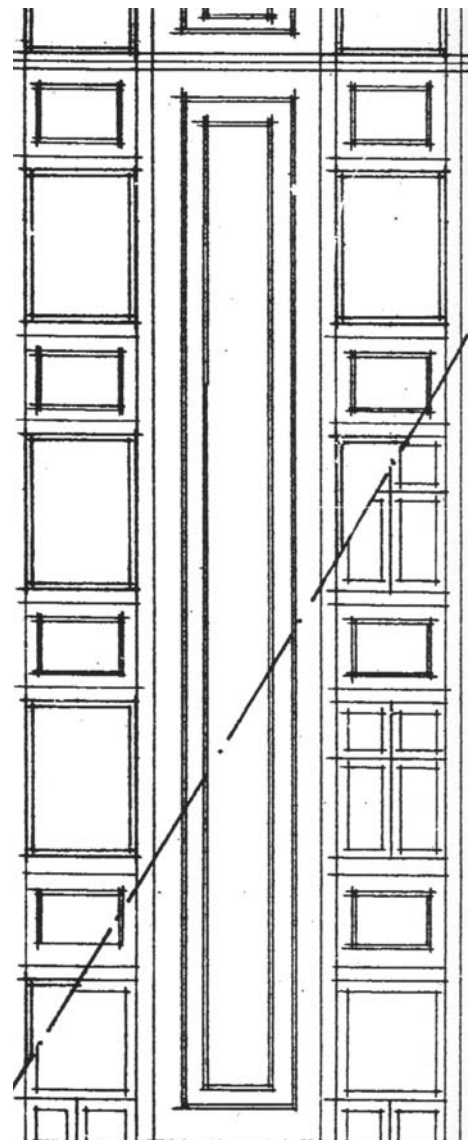
suunnittelija: Taito Uusitalo

- 1963 Sisätilamuutos,**
taloyhtiön saunatilat ullakolle
- 1964 Näyteikkuna muutos,**
Katutason ovien ja ikkunoiden puukarmit vaihdetaan teräskarmeihin. Ovet teräsrakenteisia lasiaukollisia ovia.
suunnittelija: Taito Uusitalo
- 1965 Sisätilamuutos,**
Valioasun tavaratalo laajenee kellarista kolmanteen kerrokseen, joita yhdistämään rakennetaan liukuporras, kantavia väliseiniä korvataan teräsbetonipilareilla.
kellari: Avattu avoimeksi myymälätilaksi.
1.krs: S-porras muutetaan suoravartiseksi.
2.krs: Valioasu laajenee seuraavaan asuinhuoneistoon. Väliseiniä puretaan.
3.krs: Asuinhuoneisto myymälä/kahvio käyttöön.
Väliseiniä puretaan.
Suunnittelija: Taito Uusitalo
- Pääsisäänkäynnin koristepylväät ehdotettiin poistettaviksi, mutta suunnitelma ei toteutunut.
- 1969 Sisätilamuutos,** Valioasu laajenee
kellari: Pihatasosta uusi tavaraluiska myymälän varastoon. Laajennus sisäpihanpuolelle, johon sijoitettu öljysäiliöt ja varastotilaa.
2.krs kokonaan Valioasun myymäläksi. Väliseiniä puretaan. Kantava muurattu pitkittäinen sisäseinä korvattu betonipilareilla ja palkeilla.
3.krs asuinhuoneisto kahvioksi. Väliseiniä puretaan.
suunnittelija: Taito Uusitalo
- 1972 Julkisivumuutos,**
Katos Hämeenkadun puoleiselle julkisivulle.
Suunnittelija: Taito Uusitalo
- 1979 Takkahuone ullakolle**
suunnittelija: Pertti Neva
- 1983 Käyttötarkoitusmuutos**
4. krs asunto B 15 toimistoksi
6. krs asunnot A 9, B19 ja B20 toimistoiksi
suunnittelija: Taito Uusitalo

Julkisivumuutos 1960, 2.-6.krs ikkunat uusittiin. Ikkunoiden uusimissuunnitelma: vasemmalla uusi ikkuna, oikealla ja alla vanha ikkunatyyppejä kuva: Tampereen rakennusvalvonnan arkisto

Koristebalustradit poistettiin näyteikkunoiden suurentamisen yhteydessä.

Alkuperäiset pallovalaisimien kannat näkyvät vielä Näsiliinankadun julkisivuissa.

- 1984 Käyttötarkoitusmuutos**
5. krs asunto A 7 toimistoksi
suunnittelija: Taito Uusitalo
- 12.2.1990 Julkisivumuutos,**
Hämeenkadun puolella ikkunat uusitaan kuparipinnoitettuna puuikkunoina, puitteiden ruutujaot palautetaan alkuperäisen näköisiksi.
Suunnittelija: Pertti Neva
- 29.3.1990 Käyttötarkoitusmuutos**
4. krs asunnot A 5, B 15 ja B16 toimistoiksi
suunnittelija: Pertti Neva
- 1992 Sisätilamuutos,**
Kellariin teknisiä tiloja ja lämminkellareita.
suunnittelija: Olavi Suvitie
- 1993 Käyttötarkoitusmuutos**
Toimisto B 16 muutetaan takaisin asunnoksi.
suunnittelija: Stig Lindholm
- 1999 Sisätilamuutos,** entisissä Valioasun tiloissa liukuporras poistetaan ja liiketoiminta supistuu vain 1.kerrokseen
Suunnittelija Rauno Kangasniemi
- 1999 Käyttötarkoitusmuutos**
2.- ja 3. krs tilat palautetaan asunnoiksi. Uusia väliseiniä.
suunnittelijat: Jari Ahlström ja Jyrki Koskinen
- 2002 Rappaus uusitaan sisäpihanpuolelta.**
Samalla korjataan parvekkeita ja vaihdetaan parvekkeiden ovia ja ikkunoita. (Aamulehti-Moro 30.5.2002, s.4)

2.3.2 Nykytilanne

Käyttötarkoitus

Katutaso	liikehuoneistoja
A-porras	2., 3. ja 6.krs toimistohuoneistoja, 3., 4., 5. ja 6.krs, asuntoja
B-porras	2., 3.krs toimistohuoneistoja, 4., 5. ja 6.krs, asuntoja

Rakennejärjestelmä

kellari, 1.krs, 2.krs ja 3.krs:
kantavana rakenteena paikalla valetut teräsbetonipilarit, alalaattapalkisto välipohja ja paikalla muuratut ulkoseinät

4.krs, 5.krs ja 6.krs:
kantavana rakenteena paikalla muuratut julkisivut ja väliseinät, teräsbetonista valetut alalaattapalkistovälipohjat

Lämmitysjärjestelmän vaiheet

1928	kivihiili
1969	öljy
nykyisin	kaukolämpö

Julkisivut

Katujulkisivut

sokkeli:	ristipäähakattu harmaa graniitti
katutaso:	hakattu terastirappaus
2.-6. krs:	peittomaalattu kolmikerrosrappaus, ikkunauhojen välejä korostettu rapatuin, profiloituin pystykenttin
näyteikkunat:	jaottomat alumiiniprofiili-ikkunat
muut ikkunat:	jakopuitteelliset, kuparipinnoitetut puuikkunat
katujulkisivun ovet:	alumiinia
räystäät:	valettu ulokkeellinen vaakalistoin profiloitu suora räystääs
katuliikekerroksen katos:	alapinta alumiinia/terästä. Pellitykset kuparia. Pystypinnassa vihreää koristelasia.
vesikatto:	Hämeen- ja Näsilinnankadunkulmassa aumattu harjakatto, jossa räystäään yläpuolella matala pystysuora mansarditaitos pinnoitteena saumattu, maalattu teräs-ohutlevykate.

Hämeenkadun ja Näsilinnankadun kulmaus.

Katon suojakaideyksityiskohta Hämeenkadun julkisivulla.

Hämeenkadun ja Näsilinnankadun kulmaus.

Pihajulkisivu kuvattuna rakennus 2:n katolta.

Pihajulkisivut

sokkeli:	ristipäähakattu harmaa graniitti
1.-6. krs:	peittomaalattu kolmikerrosrappaus
sisäpihan ovet:	ruskeat alumiiniprofiiliovet
räystäät:	valettu ulokkeellinen profiloitu suora räystäs
ikkunat:	valkoiset alumiini-puuikkunat (sisäpuite puuta, ulkopuite alumiiniprofiilia), poikkeuksena Näsilinnankadun siiven 1. kerros, jossa alkuperäisiä pankin tammipuuikkunoita

B-porrashuoneen ulko-oven koristekuviointia.

Sisäpihan kulkukäytävä

Sisäänkäynnit B-porrashuoneeseen ja liikehuoneisto Hildenin aputiloihin.

sokkeli:	rapattu ja maalattu, sokkelin alapuolella on törmäyssuojat, 20 cm ulokkeelliset.
seinät:	sileä rappaus ja maalaus
katto:	sileä rappaus ja maalaus
ovet:	B-portaan ulko-oven ympärillä ulkopuolella on rapattu hienot koristekuviot. Yläpuolella kanneluurin pystyuritetuja koristeosia. Sisäänkäynnin liittymän reunat on viistottu, uritettu, pyöristetty ja profiloitu monipolvekkeisesti.

porrashuone B

Sisätilat

Porrashuone A

ulko-ovi:	Portaan sisäänvedetty sisäänkäynti suljettu alumiiniprofiililasiovella, syvennyksessä vanhempi metallirunkoinen, peittomaalattu rautalankalasinen pariovi vuodelta 1964.

Maantasokerroksessa:

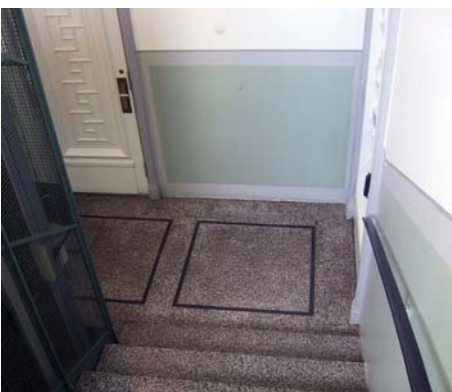
Kiinteä sisustus

katto:	Rappaus ja yksivärinen maalaus, ei profiloitua kiviaineista kattolistaa. Tila huomattavan korkea.
lattia:	Mosaiikkibetoni, kivien värit musta ja valkoinen. Musta viiva muodostaa porrastasolle kolme neliötä.
portaat:	mosaiikkibetonipintaiset paikalla valetut betoni-askelmat

Asuntokerroksessa:

Kiinteä sisustus

lattia:	Mosaiikkibetoni, kivien värit musta ja valkoinen. Musta viiva muodostaa porrastasolle kolme neliötä.

- katto:** Rappaus ja yksivärinen maalaus, ei profiloitua kiviaineista kattolistaa.
- seinät:** Rappaus ja peittomaalaus, seinäpinta jaettu puolivälistä koristemaalalla viivaryhmällä, maalauksen ajoitus ~1990
- portaat:** mosaiikkibetonipintaiset paikalla valetut betoni-askelmat, ulkoreunalla kiertää teräksinen muovipinnoitettu käsijohde.
- hissi:** hissikori ja -ovi alkuperäiset, hissikorin sisäosat tammea, takaseinällä fasettihiottu peili ja sivuilla fasetti hiotut lasi-ikkunat, hissikorin ovi metallirakenteinen turvaovi, hissihäkki rautalankaverkkoa, joka on maalattu vihreäksi, ovi maalattu valkoiseksi, oven yläpuolella metallista tehty koristekuvio
- Kalusteet:** alkuperäiset ripapatterit, nimi/opastetaulu
- Valaisimet:** kulmikas opaalilasi plafondikattovalaisin, ajoitus ~1930-1965

Hissinoven yläpuolinen koristekuvio.

Porrashuone B

- ulko-ovi:** alkuperäinen tammipuiset kehyspariovet, peilien tilalla kolme samansuuruista lasiruutua
- liikehuoneiston ovi:** alkuperäinen maalattu puupeiliovi
- asunto-toimistokerroksen kerrostaso-ovet:** alkuperäinen maalattu puupeiliovi

Kiinteä sisustus kuten porrashuoneessa A

- Kalusteet:** alkuperäiset ripapatterit, nimi/opastetaulu
- Valaisimet:** kulmikas opaalilasi plafondikattovalaisin, ajoitus ~1930-1965

Asunnon kerrostaso-ovi porrashuone B:ssä.

Asuinhuoneistot

Esimerkkihuneisto B 17, jossa alkuperäinen huonejärjestys ja sisäovet säilyneet. Sisäpintojen materiaaleja ei inventoida, koska pintarakenne on uusittu.

Sisäovet: Kaksipeiliset, maalatut puupeiliovet. Alapeili matala ja pieni, yläpeili on korkea ja kapea tärkeiden huoneiden ovipeilin profiili monimuotoisempi kuin toisarvoisten kapeiden ovien profiili

Huoneiston B 17 alkuperäinen kaapinovennupi.

Huoneiston B 17 alkuperäinen sisäovi.

Liikehuoneisto Hildenin alkuperäistä marmorilattiaa.

Hildenin liikehuoneiston kellarin valoaukko Näsilinnankadulle.

Kellariin johtavan porrashuoneen alkuperäinen valaisin.

Liikehuoneisto Hilden

Kiinteä sisustus

- lattia: valkoinen ja musta marmorilaatta ja puujäljitelmä-laminaatti Helsingin osakepankin aikainen marmorilattia osoittaa pankin alkuperäisen tilajaon
- katto: tasoite kivialustalle ja peittomaalaus
- seinät: tasoite kivialustalle ja peittomaalaus
- portaot: pinnakaide, käsijohdin muovia, askelmat päällystetty muovilla
- valaisimet: loisteputkivalaisimet
- sisäovet: kellarissa puupeiliovia

Hildenin porrashuone (pankin ent. työntekijöiden prsh)

Kiinteä sisustus

- lattia: mosaiikkibetoni, kivienvärit musta ja valkoinen
- katto: tasoite kivialustalle ja peittomaalaus
- seinät: tasoite kivialustalle ja peittomaalaus
- portaot: askelmat mosaiikkibetonia, kivienvärit musta ja valkoinen, alkuperäinen teräsrunkoinen puukaide
- valaisimet: alkuperäinen kupuvalaisin

Liikehuoneisto ballerina-liikunta

kiinteä sisustus

- lattia: puujäljitelmälaminaatti
- katto: tasoite kivialustalle ja peittomaalaus, pinnassa sisustuslevyjä
- seinät: tasoite kivialustalle ja peittomaalaus
- valaisimet: loisteputkivalaisimet

Liikehuoneisto KM-salonki

kiinteä sisustus

- lattia: valkoinen marmorilaatta
- katto: huokoinen sisustuslaatta
- seinät: maalattua lasikuitutapettia
- portaot: askelmat mosaiikkibetonia, kaide terästä

Liikehuoneisto Parturi K.Leino

kiinteä sisustus

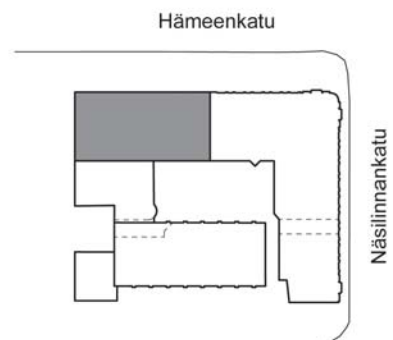
- lattia: musta-valkoinen shakkikuvioitu betonilaatta
- katto: maalaus sileälle kivialustalle
- seinät: maalaus sileälle kivialustalle
- portaot: askelmat mosaiikkibetonia

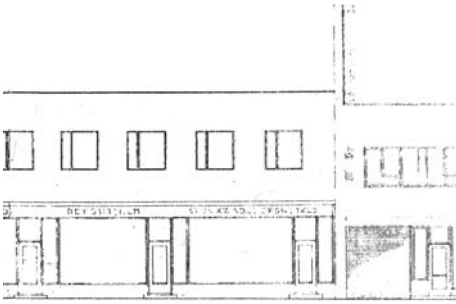
2.4 Rakennus 4

Jaakko Tähtisen ja Aarne Sarvelan vuonna 1938 suunnittelema täydennysrakennus ja rakennuksen 1 muutos Hämeenkadulla jatkavat viereisen tontin funktionalistista linjaa. Naapuritontilla sijaitsevat Bertel Strömmerin vuonna 1934 ja Georg Henrikssonin vuonna 1936 suunnittelemaat matalat funktisliikerakennukset. Uusrenessanssirakennuksen julkisivu muutettiin uudisrakennuksen tyylin mukaiseksi. Uusrenessanssirakennus määritteli uudisrakennuksen kerroskorkeuden ja ikkunoiden sijainnin.

Vuonna 1969 Valioasu Oy laajeni länteen ja rakennusten 3 ja 4 välille avattiin sisäkulkuyhteys. Nykyisin sisäyhteys on suljettu väliseinillä.

Ote Hämeenkatu julkisivupiirustuksesta 1938.

Julkisivu Hämeenkadulle.

Sisäpihan puoleinen julkisivu.

2.4.1 Rakennusvaiheet

lähde: Tampereen kaupungin rakennusvalvonnan piirustusarkisto

suunn.vuosi rakennustoimenpide

1938

Uudisrakennus

Hämeenkadun puurakennuksen tilalle uusi funktio-tyylinen matala liikerakennus.

1. krs myymälätiloja ja 2. krs konttoritiloja.

Suunnittelijat: Jaakko Tähtinen ja Aarne Sarvela

1969

Sisätilamuutoksia,

Valioasu laajenee funkkistaloon

kellari: Pihatasosta uusi tavaraluiska myymälän varastoon. Uusia teknisiä tiloja

1. krs: Valioasu laajenee funkkisrakennukseen.

Sisäporras puretaan.

Hämeenkadun julkisivuun sisäänkäynti muutoksia.

Muutostöiden yhteydessä näyteikkunoiden puukarmit vaihdettiin teräskarmeihin.

Suunnittelija: Taito Uusitalo

1990

Julkisivumuutos, uusi sisäänkäynti

Suunnittelija: Pertti Neva

1996

Julkisivumuutos, uusi sisäänkäynti

Suunnittelija: Marjo-Riitta Salomaa

1996

Sisätilamuutos, 2. krs ravintola käyttöön.

Suunnittelija: Hannu Heikkala

1996

Sisätilamuutos,

1. kerrokseen kahvila-ravintola Thai Na Khon.

Suunnittelija: Pertti Kaastinen

1997

Sisätilamuutos,

1. krs ravintolan sisäänkäynti kapeaksi käytäväksi

Suunnittelija: Marjo-Riitta Salomaa

2.4.2 Nykytilanne

Rakennejärjestelmä

teräsbetonipilari-palkkirakenne

Julkisivut

jalusta: ristipäähakattu harmaa graniitti

maantasokrs: hakattu terastirappaus

2.-6. krs:	peittomaalattu kolmikerrosrappaus
näyteikkunat:	alumiiniprofiili
muut ikkunat:	kuparipinnoitettuja
katujulkisivun ovet:	alumiinia
räystäät:	valettu ulokkeellinen profiloitu suora räystääs
katos:	Alapinta alumiinia/terästä. Pellitykset kuparia. Pystypinnassa vihreää koristelasia.

Sisätilat

Kellari

käyttötarkoitus	Kellarissa lämpimiä varastotiloja ja taloyhtiön yhteistiloja, mm. pesutupa. Kellarin tilat vajaakäyttöiset.

kiinteä sisustus

lattia:	maalattu betoni
katto:	maalattu betonilaatta
seinät:	peittomaalattu tasoite
portaat:	harmaata graniittia
ovet:	puupeiliovet

Kellarin pesutupa.

Kauppa-Pikkolo

kiinteä sisustus

lattia:	mosaiikkibetonilaatta
katto:	maalattu betonilaatta, jolla levytettyjä IV-kanavia
seinät:	kevyet levyseinät
katujulkisivun ovet:	alumiinia

Ravintola Showtimein sisustusta. Hämeenkadun puoleiset ja sisäpihanpuoleiset ikkunat on levytetty umpeen.

Ravintola-Thai-Na-Khon

lattia:	laminaatti, puujäljitelmä
katto:	puuverhoilu
seinät:	puuverhoilu

Ravintola-Showtime

kiinteä sisustus

lattia:	puujäljitelmä laminaattia ja kvartsivinyylilaattaa
katto:	maalattu sileälle kivalustalle
seinät:	maalattu sileälle kivalustalle
portaat:	kvartsivinyylilaatta, teräspinnakaide
kalusteet:	ravintola kalustus, baaritiski, tanssitaso
valaisimet:	loisteputkivalaisimet
sisäovet:	laakaovet

Ilmakuva Hämeenkadulle länneä. Selvitystontilla kadun oikealla puolella Helsinginpankin tiilipintainen länsipääty. Kuva: kilpailuohjelma 'Moderni kaupunkikerrostalo tontille III-29-4, Hämeenkatu 31, Tampere; arkkitehtuurikutsukilpailu 28.08.-17.12.2002, Tampereen kaupunki, Rakennusliike Palmberg'

3 Arviointi

Ilmakuva Hämeenpuiston yli koilliseen. Selvitystontti etualalla.

Kuva: kilpailuohjelma 'Moderni kaupunkikerrostalo tontille III-29-4, Hämeenkatu 31, Tampere; arkkitehtuurikutsukilpailu 28.08.-17.12.2002, Tampereen kaupunki, Rakennusliike Palmberg'

3.1 Kaupunkikuva

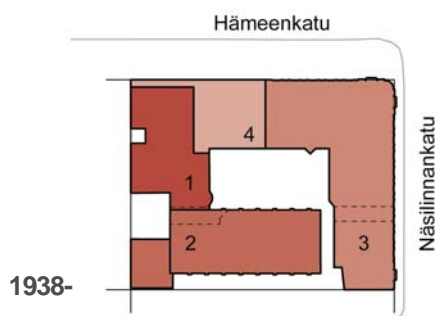
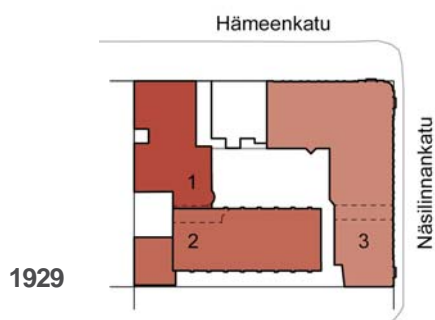
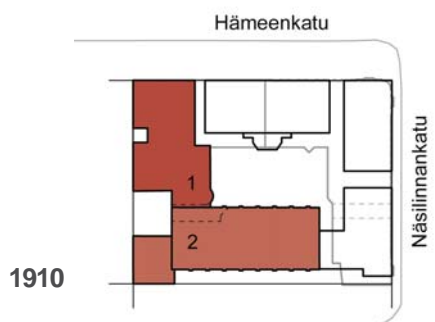
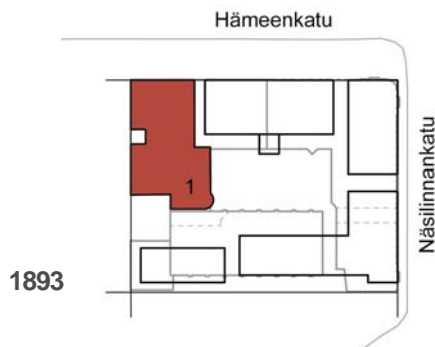
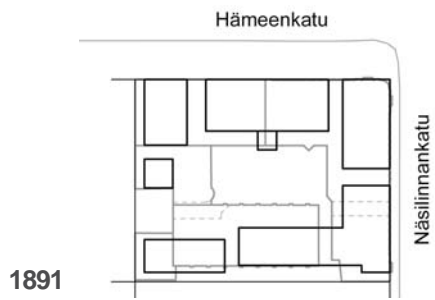
3.1.1 Hämeenkadun valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö

Tontti III-29-47 on osa ympäristöministeriön nimeämää Hämeenkadun valtakunnallisesti merkittävän kauppakadun kulttuuriympäristöä, joka on rakentunut ruutuasemakaavan mukaisesti ajanjaksolla 1890-1970. Tammerkosken itäpuolella Hämeenkadulla on rautatieaseman lisäksi useita funktionalistista tyyliä edustavia liikerakennuksia. Kosken länsipuolen rakennuskanta leimautuu jugendin ja klassismin kauteen.

3.1.2 Kerroksellinen ja keskeneräinen kaupunkikuva

Selvitystontti sijaitsee Hämeenkadun länsipäässä osoitteessa Hämeenkatu 29. Tontilla on säilynyt rakennuksia jokaiselta Hämeenkadun historiallisia rakennustyyliä edustavalta kaudel-

Tontin III-29-47 rakennusvaiheet kartoin ja Hämeenkatujulkisivukaaviain.
 Piirustukset eivät ole mittakaavassa.

ta: sisäpihan tuotantorakennus vuodelta 1910 edustaa jugend-aikaa, Helsinginpankintalo vuodelta 1929 klassismia ja kaksi-kerroksinen katuvarren liikerakennus 1938 naapuritontin Hjorthin talon rinnalla modernismia. Tontilla on lisäksi jäänteitä uusrenessanssikivitalosta vuodelta 1893. Pitkästä rakentamisajasta johtuen tontin rakennuskannan historiallinen kerroksisuus ja kertovuus ovat vahvat. Toisaalta monet rakennustyylit ja vaihteleva mittakaava ovat tuottaneet tontilla epäyhtenäistä kaupunkikuvaa ja arkkitehtonista sekavuutta.

Kortteli koostuu eriluonteisista osista, jotka kuvastavat eri aikojen kaupunkisuunnittelu- ja arkkitehtuuri-ihanteita. Hämeenkadun varsi edustaa perinteistä kaupunkimaista umpikorttelirakentamista ja rakentamisen kerroksisuutta. Hämeenkatu 29 ja 31 kohdalla katujulkisivu kuitenkin poikkeaa Hämeenkadun profiilista. Julkisivun keskellä on lovi 5-7 kerroksisten kivitalojen muodostamassa tasakorkeassa kaupunkirakenteessa. Molemmilla tonteilla korkeiden kulmarakennusten laajennukset koko tontin levyisiksi ovat jääneet toteuttamatta. Pankkirakennuksen tiilipintainen pääty Helsingin Osake-Pankin -teksteineen on jäänyt odottamaan tulevaa kaupunkitilan täydennysrakentamista.

Selvityskorttelin Hämeenkatujulkisivu.
 Kuva: kilpailuohjelma 'Moderni kaupunkikerrostalo tontille III-29-4, Hämeenkatu 31, Tampere; arkkitehtuurikutsukilpailu 28.08.-17.12.2002, Tampereen kaupunki, Rakennusliike Palmberg'

Selvityskorttelin Hämeenkatujulkisivu.
 Kuva: kilpailuohjelma 'Moderni kaupunkikerrostalo tontille III-29-4, Hämeenkatu 31, Tampere; arkkitehtuurikutsukilpailu 28.08.-17.12.2002, Tampereen kaupunki, Rakennusliike Palmberg'

Pankin monumentaalinen pääty Kauppa-
aukion pohjoispäässä.

Tontin sisäosat kuvattuna lännestä Petitin
tontilta Hjorthin talon edestä.

Hämeenkadun kaksikerroksinen liikesiipi

Näsilinnankadun puolella pankkirakennus yhdessä vastapäisen Kymmenenmiehtalon kanssa noudattavat vanhaa, puukaupunki-ruutukaavan mukaista kapeaa katulinjausta. Eteläpuolen tontin uudempi rakennus on vedetty modernin kaupunkisuunnitteluihanteen mukaisesti katulinjasta sisään, jolloin pankkirakennuksen tiilipintainen pääty on jäänyt myös Kauppa-aukion puolella näkyviin todisteeksi kaupunkitalan muuttuneista suunnitteluperiaatteista. Alkuperäinen suunnitelma Helsinginpankin kulmatalon molemmissa päissä on siis jäänyt toteutumatta ja alun perin ruutukaavan mukainen kivirakennusten tasaiseen riviin suunniteltu liikerakennus on jäänyt kortteliin torsoksi monumentiksi.

Rakentamisen vaihteellisuuden vuoksi eri aikojen arkkitehtuurityyli-ihanteet näkyvät tontilla rinnakkain ja kerroksittain. Kun pankkirakennuksen jälkeen seuraavan kerran käynnistettiin rakennustyöt 1930-luvun loppupuolella, oli modernismi korvannut klassismin.

Sisäosien vanhan rakennuskannan vaikutus ulompiin osiin ilmenee molemmilla aikoinaan Isak Julinin omistamilla tonteilla. Kummallakin tontilla on nyt vanha, katulinjasta sisäänvedetty tai tontin keskelle suuntautuva osa: Petitin tontilla teatteri, selvitystontilla vanhin rakennus nro 1, joka työntyy rakennus 4:n, matalan liikesiiven kohdalla katulinjaan.

Näistä syistä korttelin ja selvitystontin kerroksellinen rakennuskanta on mittakaavallisesti ja kaupunkikuvallisesti epäyhtenäinen. Katujulkisivuja hallitsevat Hämeenpuiston kulmassa Hjorthin asuintalon pystysuuntainen pääty, Hämeenkadun ja Näsilinnankadun kulmassa klassistinen monumentaalinen Helsinginpankin kuusi-kerroksinen liike- ja asuinrakennus. Selvitystontilla matala Hämeenkadun varren liikerakennus on rakentunut eri vaiheissa tontin vanhimman rakennuksen paikalle. Katujulkisivu on ristiriitainen ja etenkin katutasen liikehuoneistojen julkisivu on epäsiisti.

3.1.3 Kaupunkikuvan suojelutavoitteet

Tontin kaupunkikuvallisesti merkittävin kohde on Helsinginpankin-talo. Pihan jugendajan tuotantorakennus muodostaa korttelin sisäosan kaupunkikuvaa ja on rakennushistoriansa puolesta ainutkertainen. Tontin länsiosan kerroksellinen ja Hämeenkadun mittakaavasta poikkeava rakennusryhmä kertoo tontin monivaiheisesta ja pitkästä rakentamisajasta ja rakennuskulttuurin muutoksista Hämeenkadulla ja sisältää siten kulttuurihistoriallisia arvoja. Rakennusten rakennustaiteellinen merkitys on kuitenkin vähäinen ja kulttuurihistoriallinen kertovuus kadotettu monien julkisivu- ja sisämuutosten myötä. Tästä syystä tontin länsiosassa on täydennysrakentamisen mahdollisuus.

Täydennysrakennuksen suunnittelutehtävä on poikkeuksellisen vaativa. Hämeenkadulle ei ole rakennettu uudisrakennusta yli 30 vuoteen. Vuonna 1993 Hämeenkadun kauppakatu nimettiin kansallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi. Tästä syystä täydennysrakennuksen arkkitehtuurin on täytettävä valtakunnallisen laatutason vaatimukset. Katusivulla säilyvien pankin ja Hjorthin talojen vahva arkkitehtuuri ja julkisivujen voimakas pystysuuntaisuus asettaa suunnittelutehtävälle poikkeuksellisen vaativat raamit.

Kaupunkikuvalliset suojele- ja suunnittelusuositukset ovat seuraavat:

- Helsingin pankin talo ja Julinin tuotantorakennus sisäpihalla säilytetään
- Korttelin sisällä turvataan mittakaavan ja rakennusvaiheiden kerroksellisuus säilyttämällä pankkirakennuksessa oleva sisäpihalle johtava kulkukäytävä, sisäpiha ja Julinin tuotantorakennus
- Hämeenkadun täydennysrakentamista suositellaan
- Hämeenkadulla ja tontilla tunnusomainen rakennusvaiheiden ja -tyylien kerroksellisuus säilytetään Hämeenkadun varren täydennysrakentamisessa.

Rakennustyylien kerroksellisuus ilmenee siten, että uudisrakennuksen arkkitehtuuri vahvistaa säilyvien monumenttien asemaa sortumatta kopioimaan niitä irrallisena julkisivutyylinä. Uudisrakennuksen tulee luoda itsenäistä oman aikansa rakennuskulttuuria.

Rakennusvaiheiden kerroksisuus ilmenee siten, että täydennysosa erottuu kiinteistörajojensa perusteella naapuritontin rakennuksista. Rakennusperinteen mukaisesti luontevaa olisi suunnitella katuvarren uudisrakennus huomioiden Petitin

tontille suunniteltava täydennysrakennus kuitenkaan kopioimatta ja jatkamatta sitä yksioikoisesti tontin rajan yli, vaikka rakentaminen ajoittuisi samaan vaiheeseen.

3.2 Rakennuskohtaiset arviot ja suojelusuosituksset

3.2.1 Sisäpiha ja uusrenessanssirakennus 1

Umpipihaa rajaavat pankkirakennus, jugendaikainen tuotantorakennus pellitettyine julkisivuineen, uusrenessanssirakennuksen jäänteet ja funkkisirakennuksen pihajulkisivu. Pihan alla on kellarit. Kansirakenne on lähestymässä teknisen käyttöikänsä loppua.

Vaikkakin pihan tunnelma on nyt alakuloinen ja epämääräinen, on se varsin urbaani ja historiallisen kerroksisuuden tunne pihalla on vahva. Yksi tunnelman tekijä on 1893 uusrenessanssirakennuksen kaareva, julkisivusta ulostyöntävä porras. Tämä porras on ainoa rakennuksesta tunnistettava säilynyt osa. Sen säilyttäminen liittyy tontin länsiosan täydennysrakennus-ratkaisuun.

3.2.2 Julinin tuotantorakennus, rakennus 2

suunn. rkm Heikki Tiitola 1910

Pihan tuotantorakennus on säilynyt muistomerkki 1900-luvun alun monikerroksisesta kaupunkikulttuurista, jossa tuotantotiloja sijoitettiin ydinkeskustaan rinnan asumisen ja liiketoiminnan kanssa. Rakennus kertoo rakennuttajansa liikemies Julinin toiminnasta korttelissa ja kaupungissa. Rakennuksessa aloitti toimintansa ensimmäinen tyttöjen ammattikoulu Tampereella.

Sisäpihan tuotantorakennuksen julkisivut ovat ala-arvoisessa asussa. Pellitys ja modernit ikkunat kätkevät alleen jugend-tyylisen tehdasarakennuksen julkisivun. Palauttamalla kalkkimaalatut rapatut julkisivut ja tyylinmukaiset ulko-ovet ja ruudutetut ikkunat rakennuksen rakennustaiteellinen arvo kaupunkikuvassa voidaan palauttaa.

Porrashuone on säilynyt kaiteen yksityiskohtia myöten alkuperäisessä asussa. Sen lattia- ja kaideyksityiskohdat edustavat hyvin aikakautensa jugendrakennustyyliä. Porrashuoneen suojelua suositellaan.

Talon runkosyvyys ja pilari-palkkirakenneratkaisuun perustuva vapaa pohjaratkaisu mahdollistavat alun perin pienteollisuutta varten valmistuneen rakennuksen muuttamisen asuin- tai toimi-

tilakäyttöön. Julkisivuja jäsentävät, muuratut ilmanvaihtopystyhormit ovat rakennuksen omintakeinen yksityiskohta, joiden säilyttämistä suositellaan. Taitavalla suunnittelulla hormit voidaan hyödyntää taloteknisten järjestelmien asennuskanavina.

3.2.3 Helsinginpankintalo, rakennus 3

suunn. arkkitehti Runar Finnilä 1928

Monumentaalinen klassistinen pankkiliikerakennus

Helsinginpankin rakennuksen julkisivut edustavat monumentaalista klassistista historismia ja eklektismia. Tunnuspiirteitä ovat muotojen runsaat historiallainat, kuten pilasterit, profiloituneet räystäs- ja seinälistoitukset, reliefiornamentit, näyteikkunoiden alapuoliset balustradit eli aidanteet, joissa on voimakkaasti profiloituneita pylväin kannatettu palkki, ja klassisiin aiheisiin jäsenellyt symmetriset julkisivut. Arkkitehtuurin muotokieli on perinteisen pankkimaailman arvoja vahvistaen vanhoillista ja raskasta. Mahdollisesti arkkitehtuuria pidettiin pian valmistumisensa jälkeen vanhanaikaisena uusklassistisen muotokielen vuoksi, sillä funktionalismin aikakausi oli jo alullaan.

Arkkitehti Runar Finnilä toimi liike-elämän palveluksessa. *Ars Suomen Taide*, laaja Suomen taidehistorian teos, ei tunnista Runar Finnilän tuotantoa lainkaan. Erityisen rakennustaiteellisen merkityksen puute ei kuitenkaan vähennä pankin kulttuurihistoriallista ja kaupunkikuvallista arvoa.

Aikalaisrakennuksia

Tampereen 20-luvun klassismin edustavimmat rakennukset, Tuulensuu selvitystonttia vastapäätä Hämeenkadulla ja kosken partailla sijaitseva Hotelli Tammer valmistuivat loppuvuonna 1929, molemmat Bertel Strömmerin suunnittelemina. Helsinginpankin kulman klassistiset aiheet, pääsisäänkäyntiä varten sisäänpäin koverrettu nurkka ja räystään ja jalustan listoitukset, toistuvat Pyyhnikin kirkkopuiston ja Pirkankadun ja Mariankadun kulmassa nousevan kuusikerroksisen Pirkankonnun ulkokulmassa, Bertel Strömmer 1928.

Alkuperäisyys ja säilyneisyys

Rakennuksen julkisivuissa alkuperäinen klassistinen asu on säilynyt suhteellisen hyvin. Valioasunaikaiset katujulkisivumuutokset, etenkin Hämeenkadun katos, pääsisäänkäynnin muodistukset ja näyteikkunamuutokset ovat heikentäneet julkisivujen kulttuurihistoriallista arvoa. Liikekerroksissa sisätiloja on muutettu voimakkaasti. Sen sijaan joissakin asunnoissa ja porashuoneissa kiinteä sisustus ja tilajärjestys ovat säilyneet aikakautensa ja rakennustyyliinsä kaupunkiasumisen muistomerkkeinä.

Suojelusuositukset

Pankkirakennus tulee suojella asemakaavalla. Julkisivujen muutos- ja korjaustoimenpiteiden tulee vahvistaa rakennuksen kulttuurihistoriallista arvoa. Katuvarren liikehuoneistojen valaistus- ja katosratkaisuilla tulee harkita palauttavia toimenpiteitä. Näsilinnankadulla katutasokerroksen palauttaminen ainakin osittain alkuperäiseen asuunsa lienee mahdollista. Hämeenkadulla palauttaminen edellyttää yhtenäisen katoksen purkamista. Porrashuoneiden ja Näsilinnankatu 28B sisäänkäynnin suojelua suositellaan.

3.2.4 Funkkisliikerakennus, rakennus 4*Funkkis*

Liikerakennuksen funkkis on naapuritontilta kopioitu julkisivutyylillä. Modernismin periaatteet julkisivusta vapaista kantavista pilareista, vapaasta pohjaratkaisusta ja nauhaikkunasta eivät toteutuneet. Rakennuksen rakennustaiteellinen laatu ei yllä Hjorthin talon liikesiiven Bertel Strömmerin ensimmäisen vaiheen tasolle.

Alkuperäisyys ja säilyneisyys

Liikerakennus on valmistuessaan korvannut tontin viimeisen puutalopätkän. Näin menetettiin tontin viimeiset 1800-luvun rakennukset: puukaupunkitalo ja uusrenessanssikivitalo 1893. Kivitalon jäänteet tosin säilyivät kulissijulkisivun takana. Rakennuksen valmistuttua tontin rakennuskannan rakennushistoriallinen arvo on ennemminkin vähentynyt kuin kasvanut. Sisätiloja on muutettu ja yhdistetty viereisiin rakennuksiin useissa eri rakennusvaiheissa.

Suojelusuositukset

Matala liikerakennuksen suojelua ei suositella.

4 Lähteet:

Painamattomat lähteet:

Arkkitehtuurikutsukilpailu, Moderni kaupunkikerrostalo tontille III-29-4, Hämeenkatu 31, Tampereen kaupungin kaavoitusyksikkö ja Rakennustoimisto Palmberg

As Oy Hämeenkatu 29, piirustus- ja valokuva-arkisto

Rakennusvalvonnan arkisto, Tampere

SRM, Suomen Rakennustaiteen museo www.mfa.fi/arkkitehdit

Suomen valokuvataiteen museo www.fmp.fi

Painetut lähteet:

Aamulehti 22.11.1951

Aamulehti-Moro 30.5.2002

Katu, Rakkaudesta Tampereen Hämeenkatuun. Julk. Pirkanmaan perinnepoliittinen yhdistys. Tampere 1982.

Kivinen, Paula. 1982. Tampereen jugend. Keuruu.

Ojanen, Reijo- Laakos, Arvi- Kallio, Seppo, 1989. Vanha Tampere I 1900-luvulle tultaessa. Tampere.

Suomen kauppa, meriliikenne ja teollisuus – Tampere, sanoin ja kuvin. 1908. Helsinki.

Tampereen kaupungin kaupungin ympäristötoimi, kaavoitusyksikkö. 1998. Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri. Tampere.

Tammerkoski –lehti 1965

Kuvalähteet:

Aamulehti 22.11.1951

As Oy Hämeenkatu 29, piirustus- ja valokuva-arkisto

Katu, Rakkaudesta Tampereen Hämeenkatuun. Julk. Pirkanmaan perinnepoliittinen yhdistys. Tampere 1982.

Nordea –pankki

Tampereen kaupungin museot –Pirkanmaan maakuntamuseo

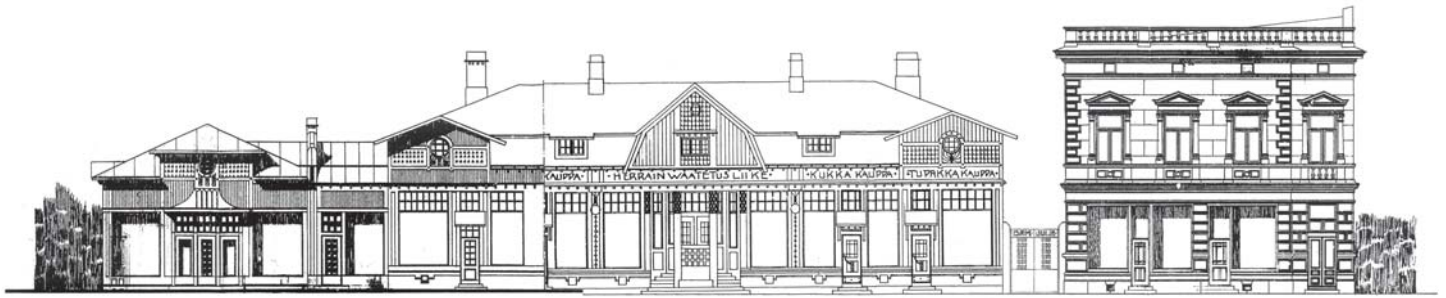
Tampere-seuran valokuva-arkisto

Piirustusliiteluettelo

liite 1	Tontin Hämeenkadun julkisivupiirustukset 1911.1928 ja 1938
liite 2	Nykytilanne pohjapiirustus 1.krs, Arkkitehti Jyrki Koskinen
liite 3	Asemapiirustus ja rakennus 1:n pohjapiirustus 1893, RakVa
liite 4	Rakennus 1, leikkaus- ja julkisivupiirustukset 1893, RakVa
liite 5	Asemapiirustus ja rakennus 2:n ullakon pohjapiirustus 1910, RakVa
liite 6	Rakennus 2, kellarin ja 1.krs pohjapiirustukset 1910. Rakva
liite 7	Rakennus 2, 2.krs ja 3.krs pohjapiirustukset 1910, RakVa
liite 8	Rakennus 2, leikkaukset 1910, RakVa
liite 9	Asemapiirustus 1928, RakVa
liite 10	Rakennus 3, kellarin pohjapiirustus 1928, RakVa
liite 11	Rakennus 3, 1.krs pohjapiirustus 1928, RakVa
liite 12	Rakennus 3, 2.krs pohjapiirustus 1928, RakVa
liite 13	Rakennus 3, 3., 4., 5. ja 6.krs pohjapiirustus 1928, RakVa
liite 14	Rakennus 3, ullakon pohjapiirustus 1928, RakVa
liite 15	Rakennus 3, leikkauspiirustus A-B 1928, RakVa
liite 16	Rakennus 3, julkisivu Näsilinnankadulle 1928, RakVa
liite 17	Rakennus 3, julkisivu Hämeenkadulle 1928, Rakva
liite 18	Asemapiirustus 1938, RakVa
liite 19	Rakennus 4, kellarin pohjapiirustus 1938, RakVa
liite 20	Rakennus 4, 1.krs pohjapiirustus 1938, RakVa
liite 21	Rakennus 4, 2. ja 3.krs pohjapiirustus 1938, RakVa
liite 22	Rakennus 4, julkisivu Hämeenkadulle ja leikkaukset 1938, RakVa
liite 23	Rakennus 3, julkisivu Hämeenkadulle 1960, RakVa
liite 24	Rakennus 3, julkisivu Näsilinnankadulle 1960, RakVa
liite 25	Rakennus 3, 1. ja 2.krs pohjapiirustukset 1961, RakVa
liite 26	Rakennus 3, kellarin pohjapiirustus 1965, RakVa
liite 27	Rakennus 3, 1.krs pohjapiirustus 1965, RakVa
liite 28	Rakennus 3, 2.krs pohjapiirustus 1965, RakVa
liite 29	Rakennus 3, 3.krs pohjapiirustus 1965, RakVa
liite 30	Rakennus 3, julkisivu Hämeenkadulle 1965, RakVa
liite 31	Asemapiirustus 1973, RakVa
liite 32	Koko tontin kellarin pohjapiirustus 1973, RakVa
liite 33	Koko tontin 1.krs pohjapiirustus 1973, RakVa
liite 34	Koko tontin 2.krs pohjapiirustus 1973, RakVa
liite 35	Koko tontin 3.krs pohjapiirustus 1973, RakVa
liite 36	Rakennus 4, leikkaus A-A 1973, RakVa

LIITE 1

Julkisivu Hämeenkadulle 1911.

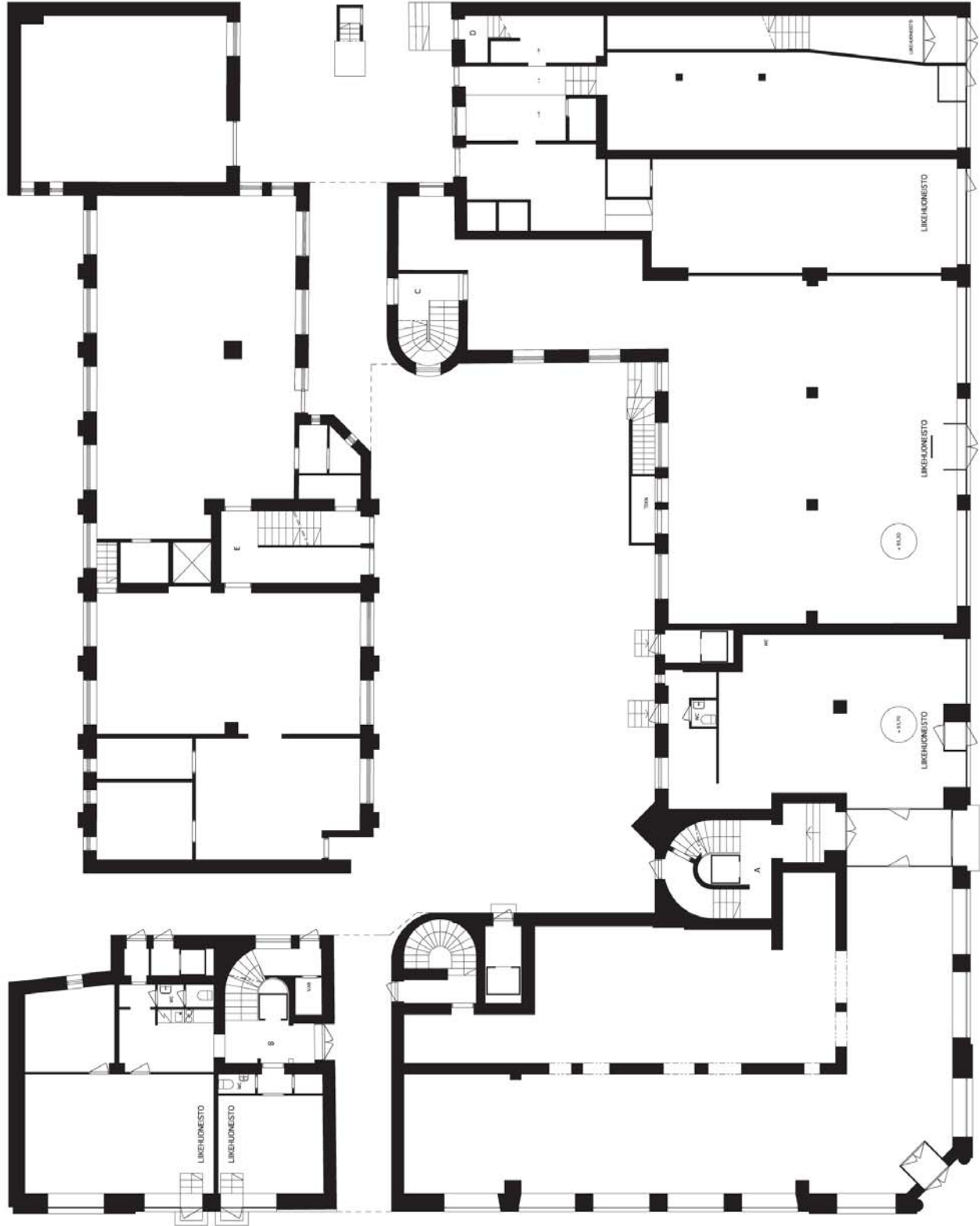
Julkisivu hämeenkadulle 1928

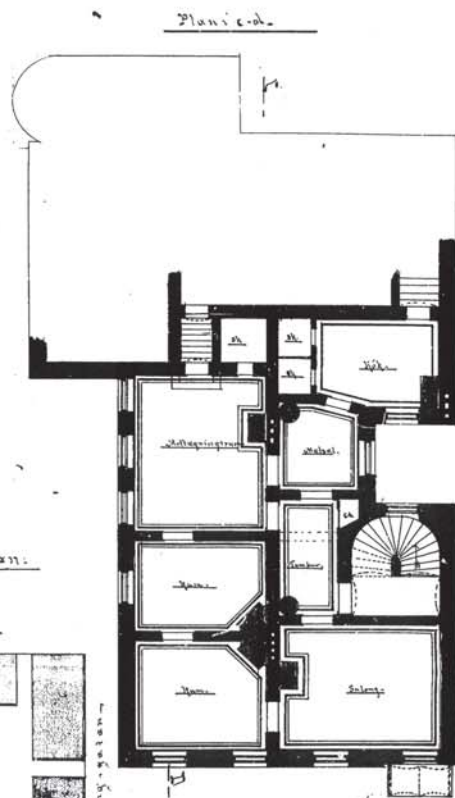
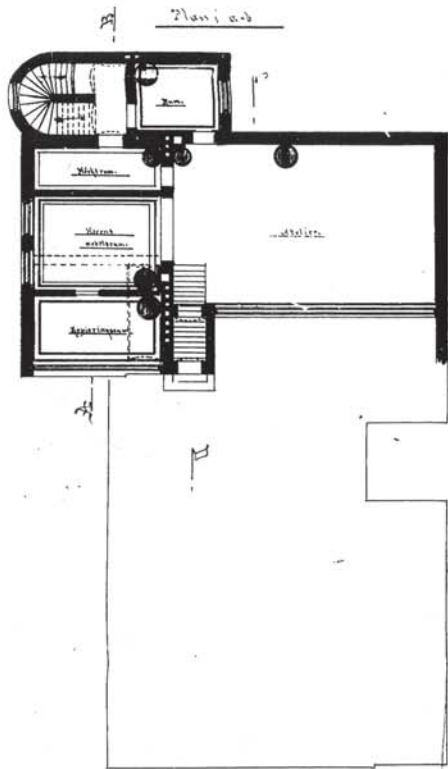
Julkisivu Hämeenkadulle 1938

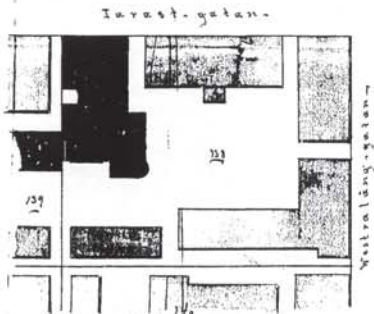
LIITE 2

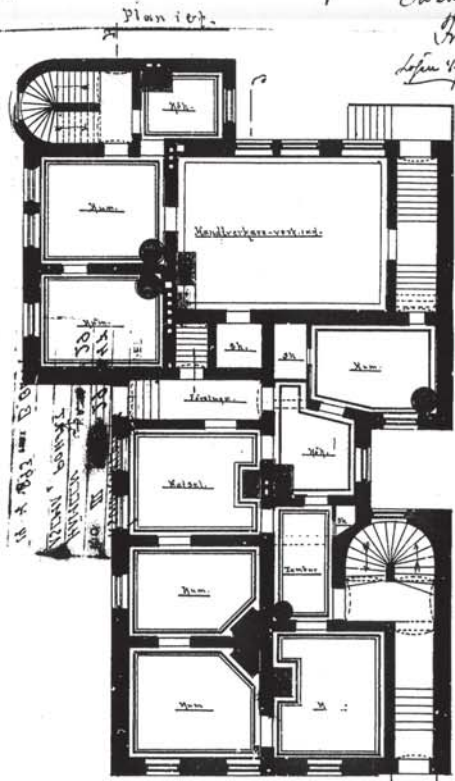
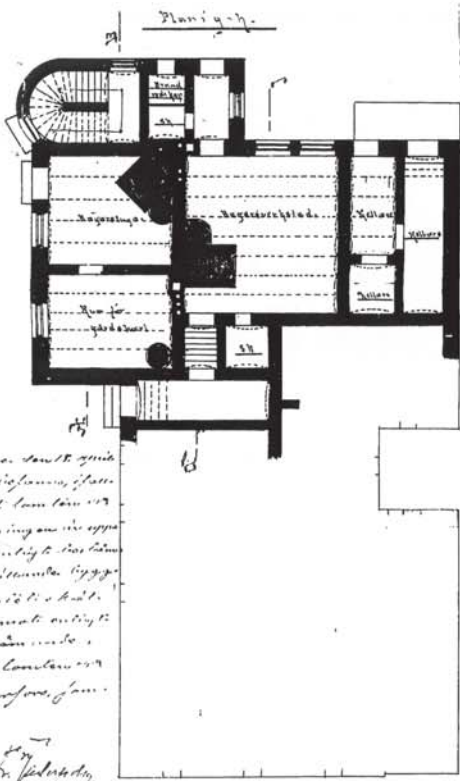
*Ritning till bostugshuset af sten att uppföras i tomten
nr 139 i 4de stadsdelen af Tammerfors stad.*

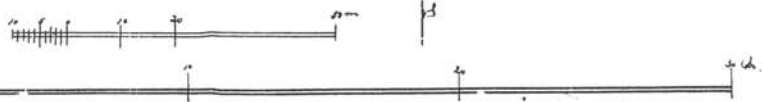
Situationsplan.

*År 1895 den 19 April är denna ritning godkänd till underbygning för en bostugshus. Tammerfors stadsförordning för 1895.
På Magistrens vägnar
Fredrik Ahlroth*

af en bostugshus som är byggd i sten och som har en yta af 1100 kvadrattum. Huset är uppbyggt på ett fundament af sten och har en källare som är byggd i tegel. Huset har en entré och en stor sal samt flera mindre rum. Huset är byggd i en stil som är vanlig i Tammerfors stad.

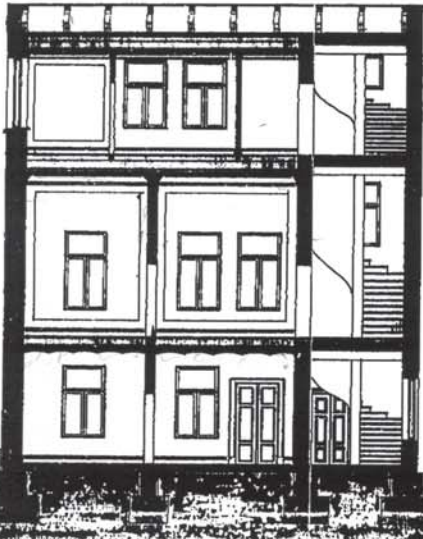

gatan i gatan. The building is built of stone and is 1100 square meters in area. It was built in 1895. Tammerfors stadsförordning 1895.

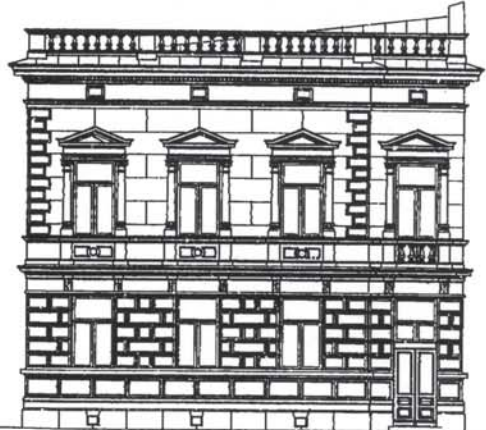
Resolusion:
 In stadsfullmäktige förklarades
 i Lunds kommunstyrelse den 1. Maj 1893
 för byggnadsnäringsarbetets vägnar:
 Ant. 1893
 Ant. 1893

Ritning till bostadshus af sten och upplörens &
 konsten nr 136 i 4te stadsdelen af Jämsjö förs stad.

Genomsnittning i A-B.

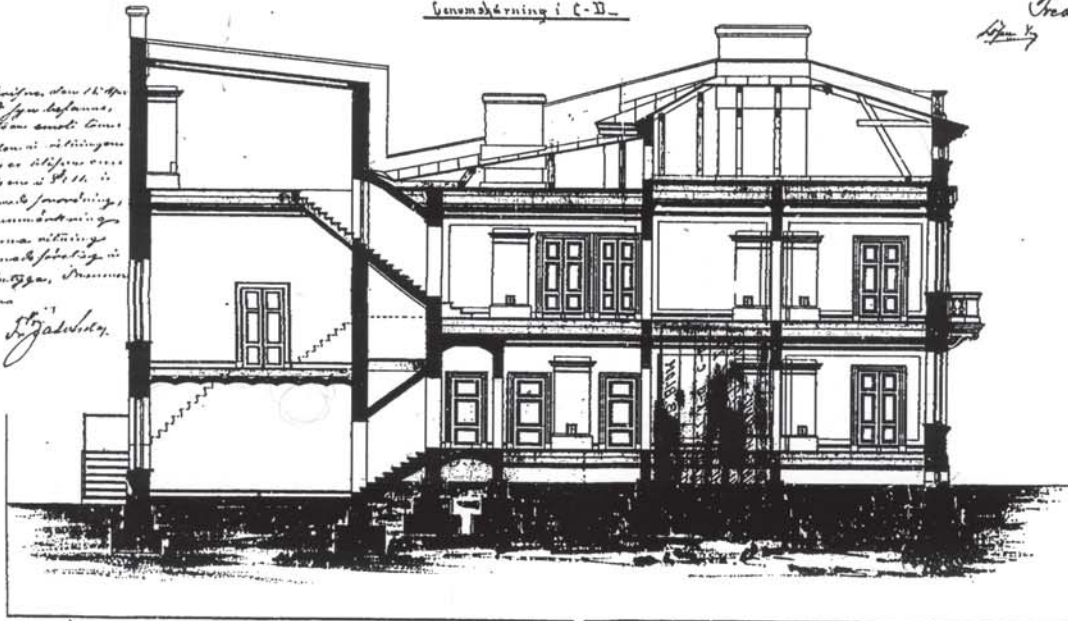

Fasad mot Sarsögatan.

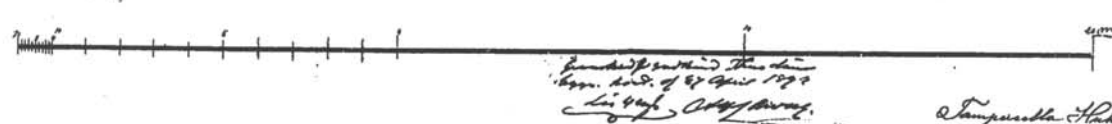
År 1893 den 19 April är denna ritning
 godkänd till bostadshus byggföretag
 utöfna. Jämsjö förs hälsade, för byggnadsnärings
 På byggnadsnärings vägnar
 Fredrik W. W. W.
 1893

Genomsnittning i C-D.

Wid af undersökningen den 14 April
 år 1893 förklarades byggnadsnärings
 i 4te stadsdelen plan och byggföretag
 för 136, på den platsen som är utöfna
 och byggnadsnärings, och är byggnadsnärings
 ligg på bostadshus i 4te stadsdelen
 på denna byggnadsnärings, samt enligt
 denna ritning utöfna byggnadsnärings
 i 4te stadsdelen, utöfna, Jämsjö förs stad
 för byggnadsnärings

Redig. Ant. 1893
 Ant. 1893

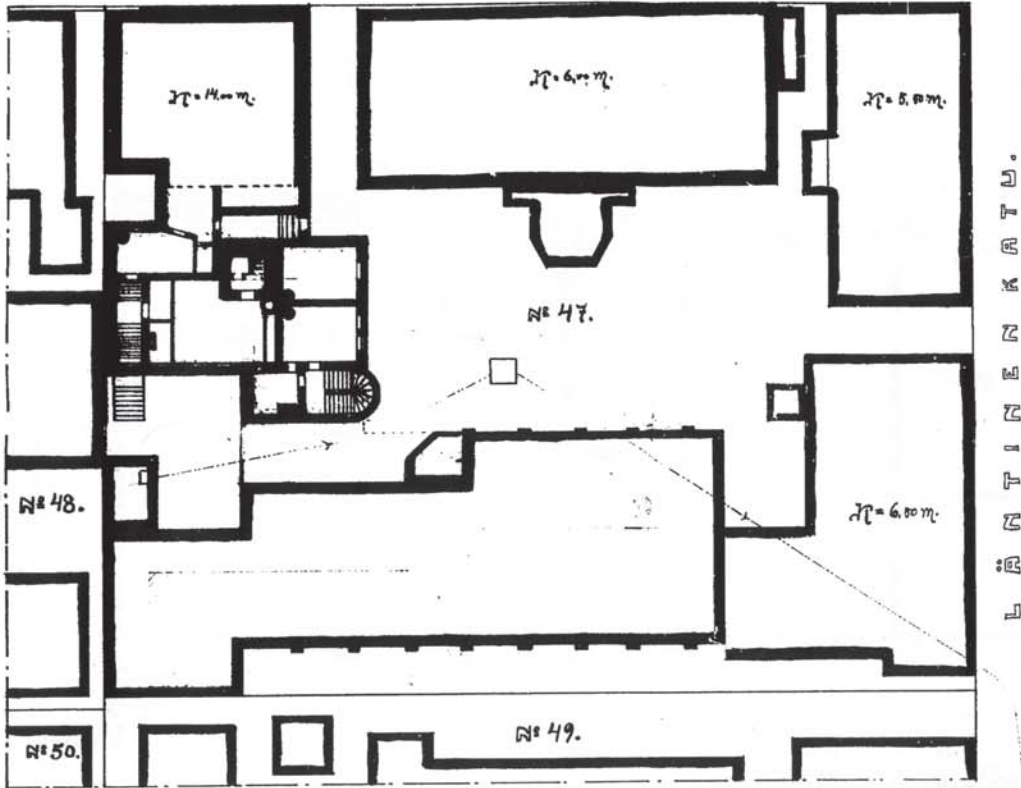
Byggnadsnärings ritning
 kon. k. 29, 47 April 1893
 Ant. 1893
 Jämsjö förs stad 1893

89 03090

LIITE 5

TEHDASRAKENNUKSEN PIIRUSTUKSIA TONTILLE N: 47 III KAUPUNGI, OSASSA TAMPEREELLA.

HÄMEENKATU.

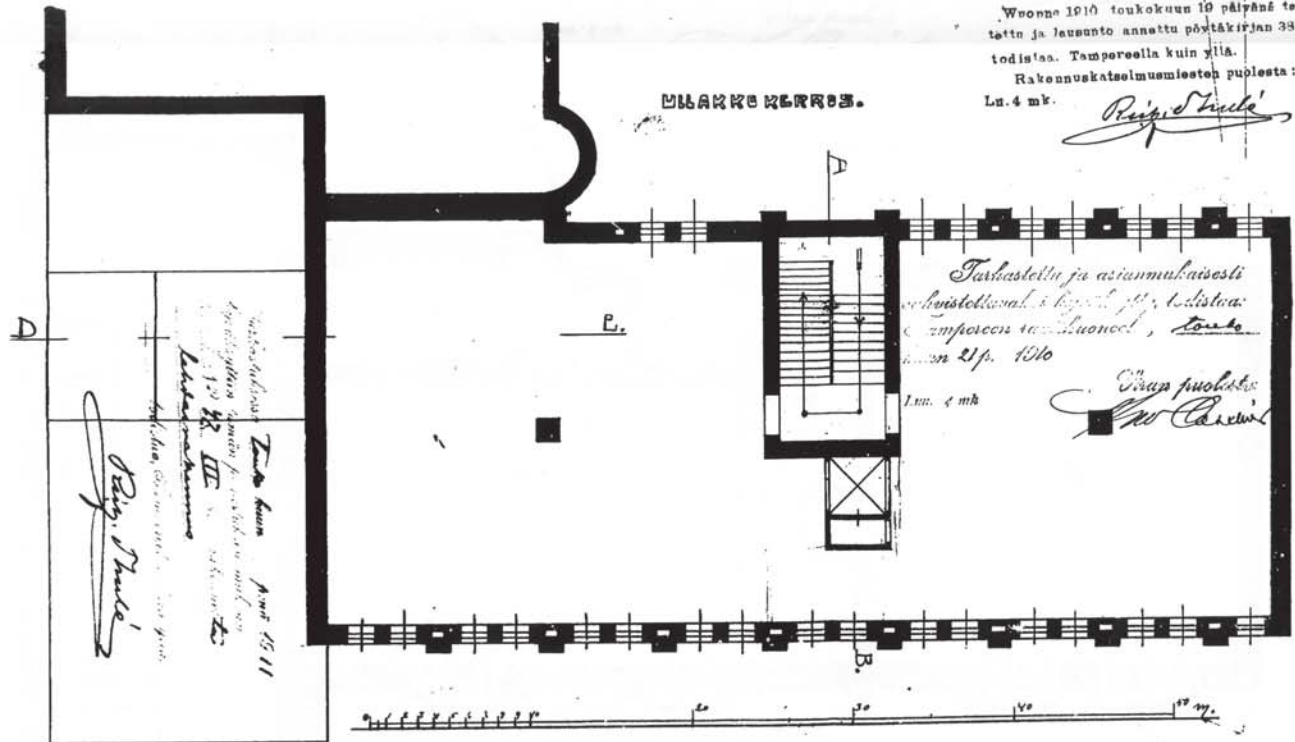

OMA KÄYTTÖÖN
 KÄYTTÖKÄYTTÖ
 LENDYKÄYTTÖ
 S: 1923
 Käytännön neudostoille
 Kämppälä, Sääntölaulu, -
 Kalle luv. p. päivä 1912
 Suunnittelun puolesta:
 Kirjuri *Wimhamel*

LÄNTIKATU.

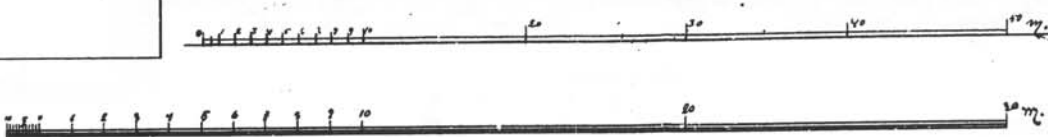
Vuonna 1910 toukokuun 10 päivänä tarkes-
 tettu ja lausunto annettu postikirjan 33 §:ssä.
 todistaa. Tampereella kuin yllä.
 Rakennuskatselmustehtävien puolesta:
 Lu. 4 mk. *Riipi Stucke*

MIKAKKELIN.

Tarkastettu ja asianmukaisesti
 vahvistettuna ja hyväksytty todistaa:
 Tampereen rakennusneuvoston puolesta
 päivän 21 p. 1910
 Lu. 4 mk. *W. C. ...*

Tarkastettu ja asianmukaisesti
 vahvistettuna ja hyväksytty todistaa:
 Tampereen rakennusneuvoston puolesta
 päivän 21 p. 1910
 Lu. 4 mk. *Riipi Stucke*

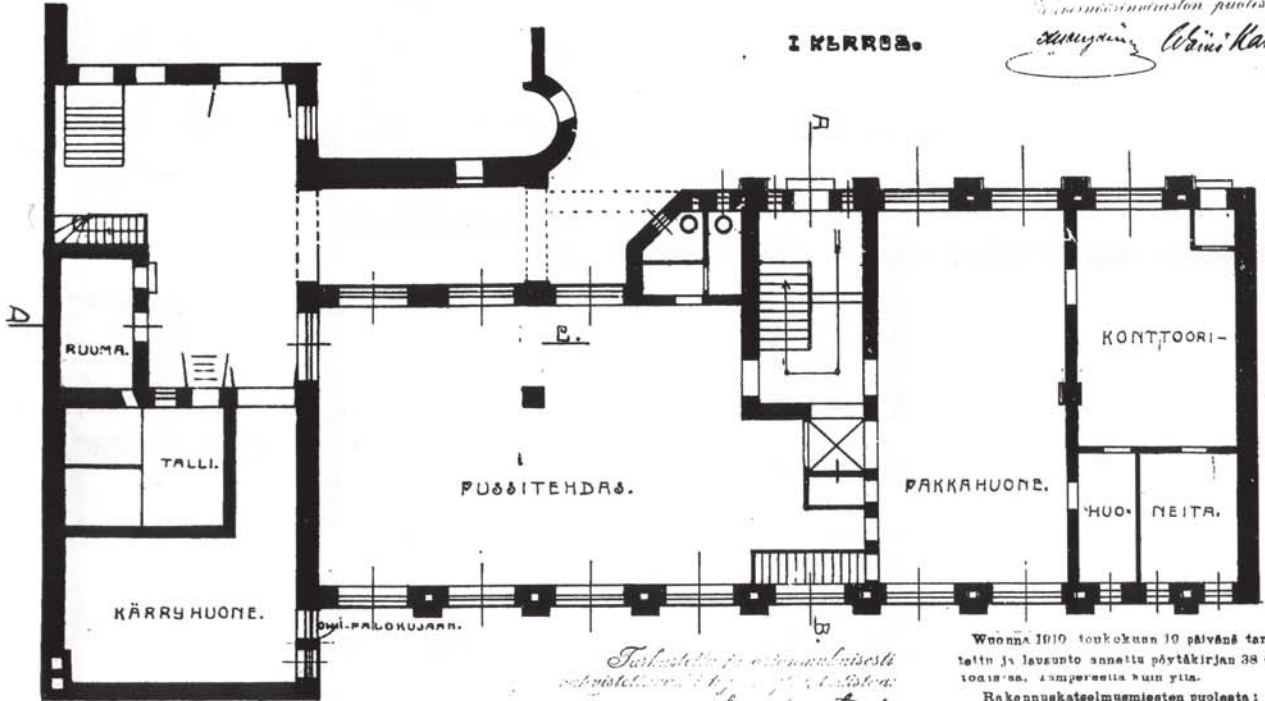
Riipi Stucke

**TEHDASRAKENNUKSEN PIIRUSTUKSIA TONTILLE N: 47 III 333
KAUPUNGI. OSASSA TAMPEREELLA.**

N: 1033.

Päätyö:
Yhteistyölaian noudatettavaksi:
Hämeenlinnan. Lääninlaitos, -
K. 12. luvun 4. paragrafi 17. 10.
Rakennusministeriön puolesta:
W. W. Kanne

I KERROS.

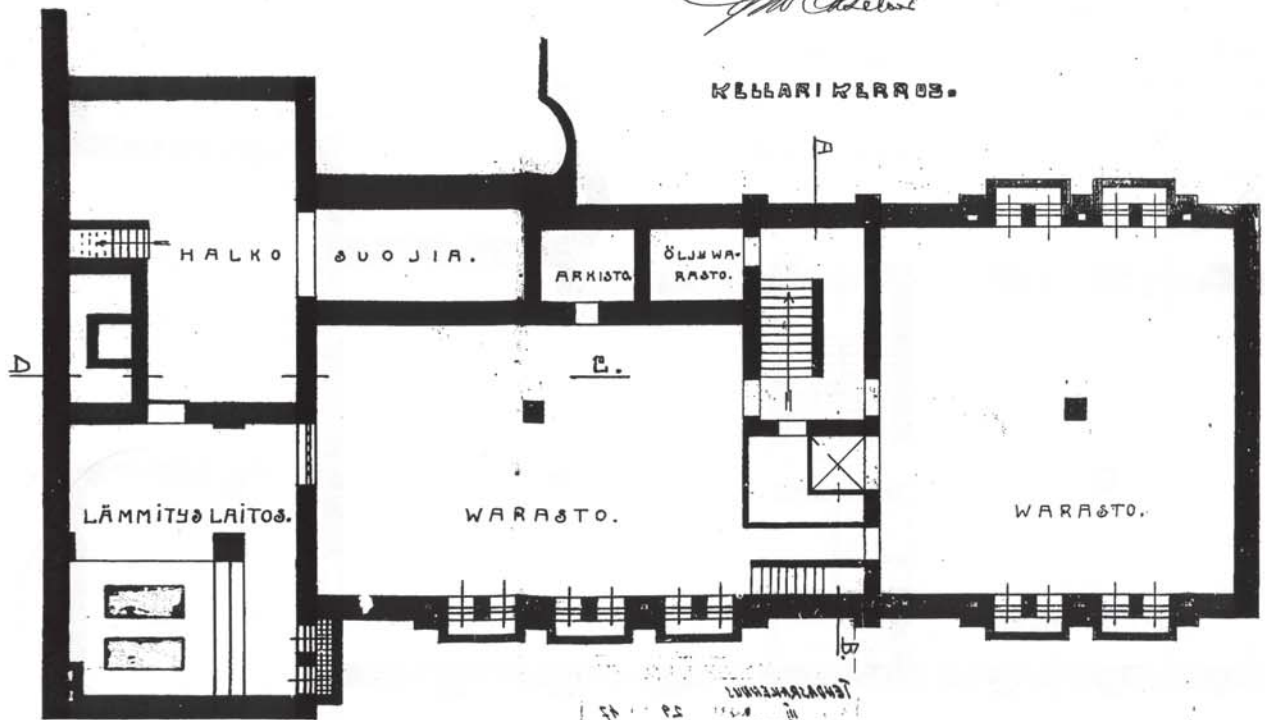
Wuonna 1910 toukokuun 10 päivänä tarkas-
tettiin ja lausunto annettu pöytäkirjan 38 §:ssä,
toimitus, Tampereella kunn. ylit.
Rakennuskatselmusmiehen puolesta:
Lm. 4 mk.

*Tarkastettu ja virkaanlaususti
vahvistettu k. y. p. 10. 1910
W. W. Kanne, tontti
n:o 47. 10*

*Sääntö puolesta:
W. W. Kanne*

Riis. Tuomi

KELLARI KERROS.

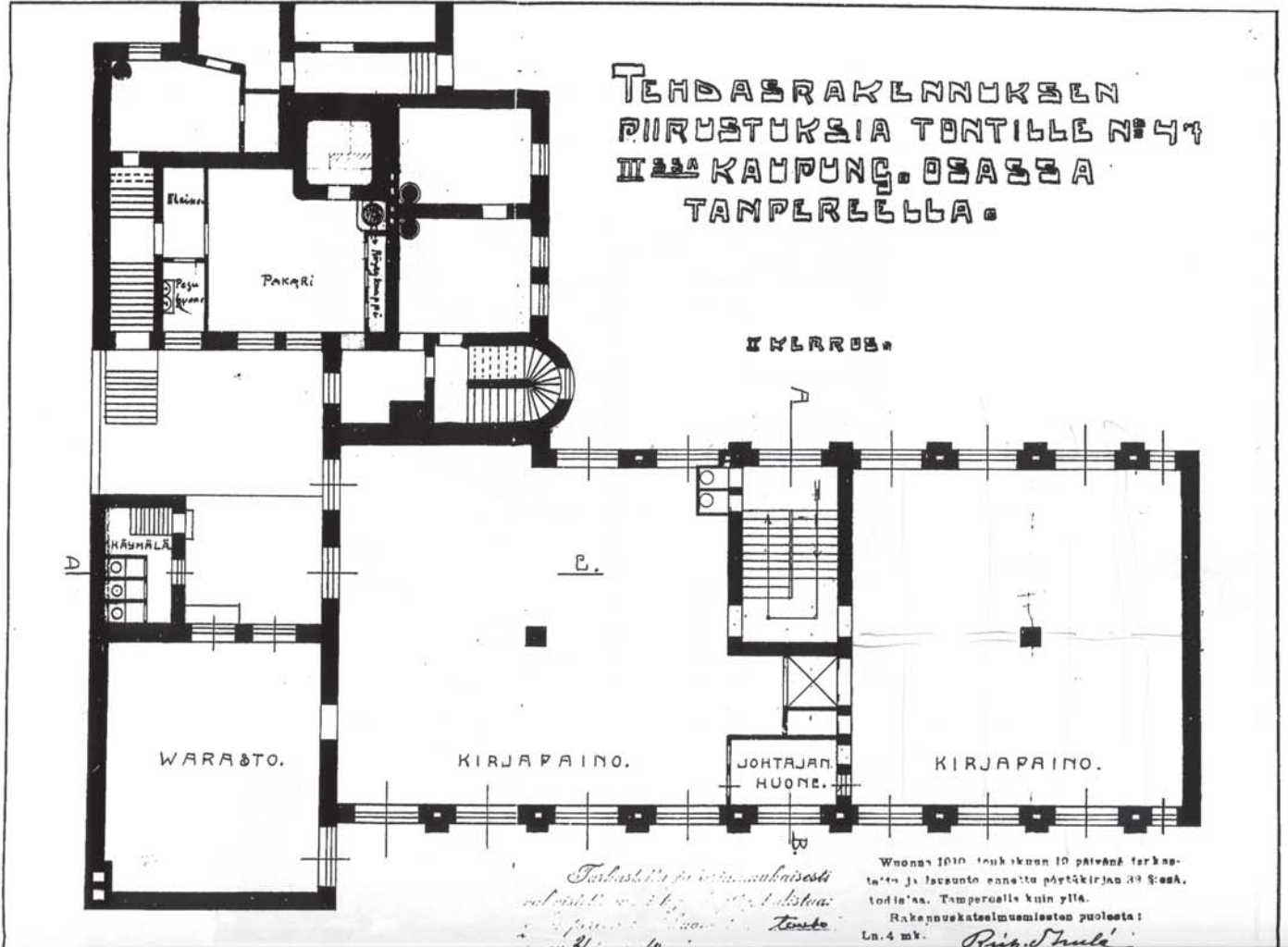

*W. W. Kanne
10. 1910*

Riis. Tuomi

N: 47. III

TEHDASRAKENNUKSEN
PIIRUSTUKSIA TONTILLE N: 47
II KAUPUN. OSASTA
TAMPEREELLA.

II KLERRÖS.

WARASTO.

KIRJAPAINO.

JOHTAJAN HUONE.

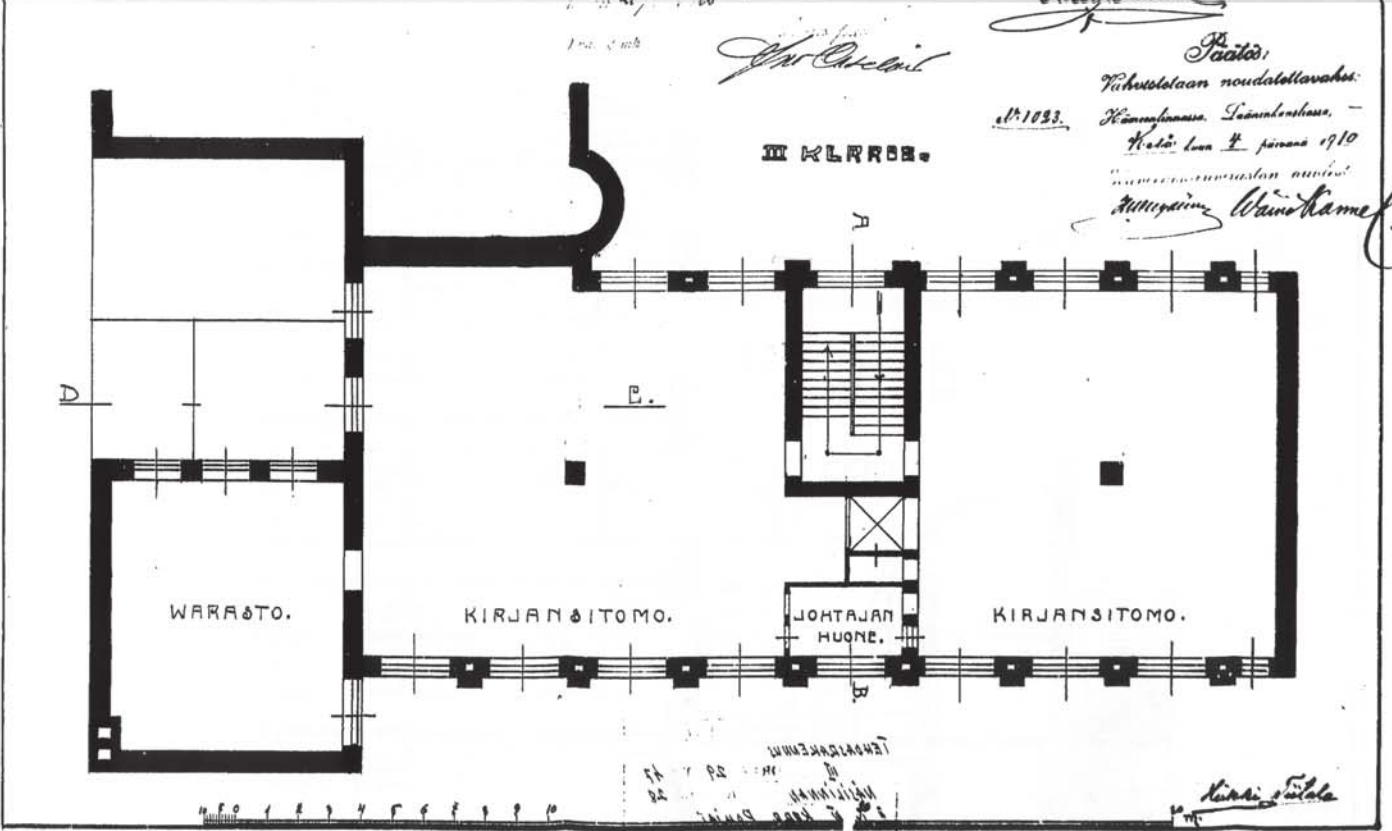
KIRJAPAINO.

*Tarkastettu ja vahvistettu
rakennusluvan mukaisesti
21/10/10*

Woonat 1010, kulkukäyt. 10 päivän tarkas-
tusto ja loppuotto ennettu päätökseen 23. Kesä,
todist. Tamperella kuin yllä.
Rakennuskatselmuksesta puolesta:
Ln. 4 mk.

J. C. ...

R. J. ...

III KLERRÖS.

WARASTO.

KIRJANSITOMO.

JOHTAJAN HUONE.

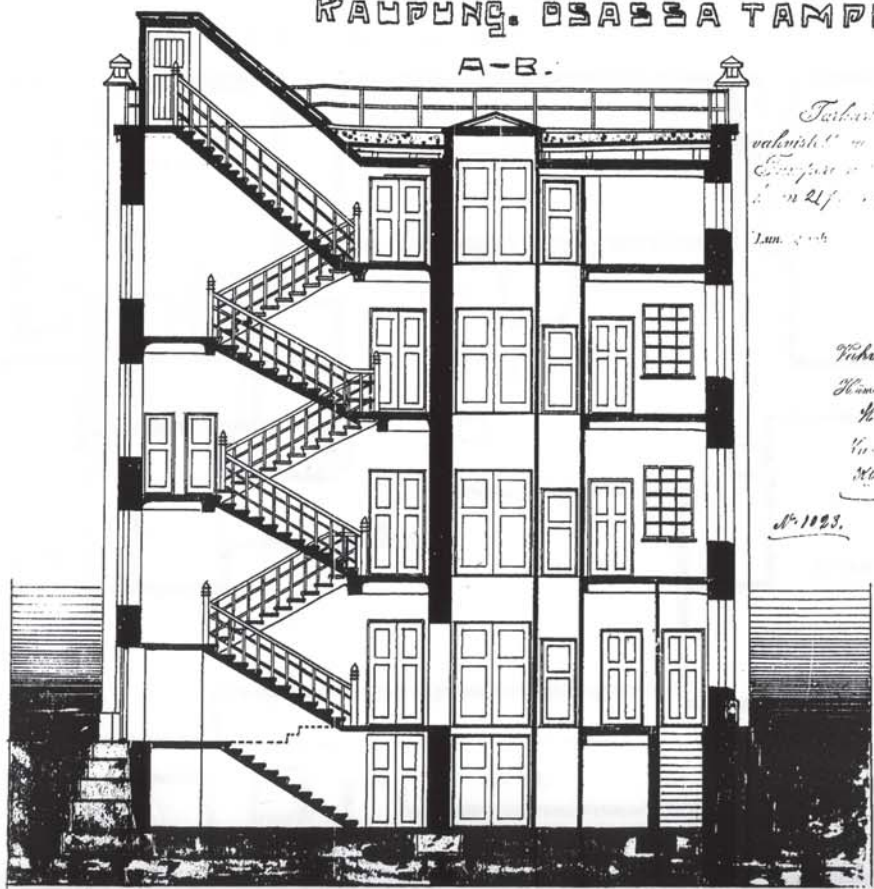
KIRJANSITOMO.

*TEHDASRAKENNUS
N: 47
II KAUPUN. OSASTA
TAMPEREELLA*

Tarkastus:
Tarkastetaan noudatettavaksi:
n:o 1033. Käsittelyssä. Lainselitys -
Koti: luv. 4 päivänä 1910
Rakennusluvan mukaisesti
M. Wainio

K. J. ...

TENHASRAKENNUKSEN PIIRUSTUKSIA TONTILLE N: 47 II 33A KAUPUNGI. OSASSA TAMPEREELLA.

Talvokäyttöön sopivasti
valmistettu ja...
Esim. joulukuun...
Loppu
1923

Arto Oksanen

Huomio:
Tehostelemaan noudatettavaksi
Käytännössä...
Välillä...
Käytännössä...
1923

C-D

Wuonon...
...
Rakennus...
1923

Riigo Thule

89 03099

Arto Oksanen

UUTISRAKENNUKSEN PIIRUSTUS HELSINGIN OSAKEPANKIN OMISTAMALLE TONTILLE N°47
 HÄMEEN- JA LÄNTISEN KADUN KULMASSA III:SSÄ KAUPUNGINOSASSA
 TAMPEREEN KAUPUNGISSA.

AJEMAPIIRUSTUS.

H Ä M E E N K A T U

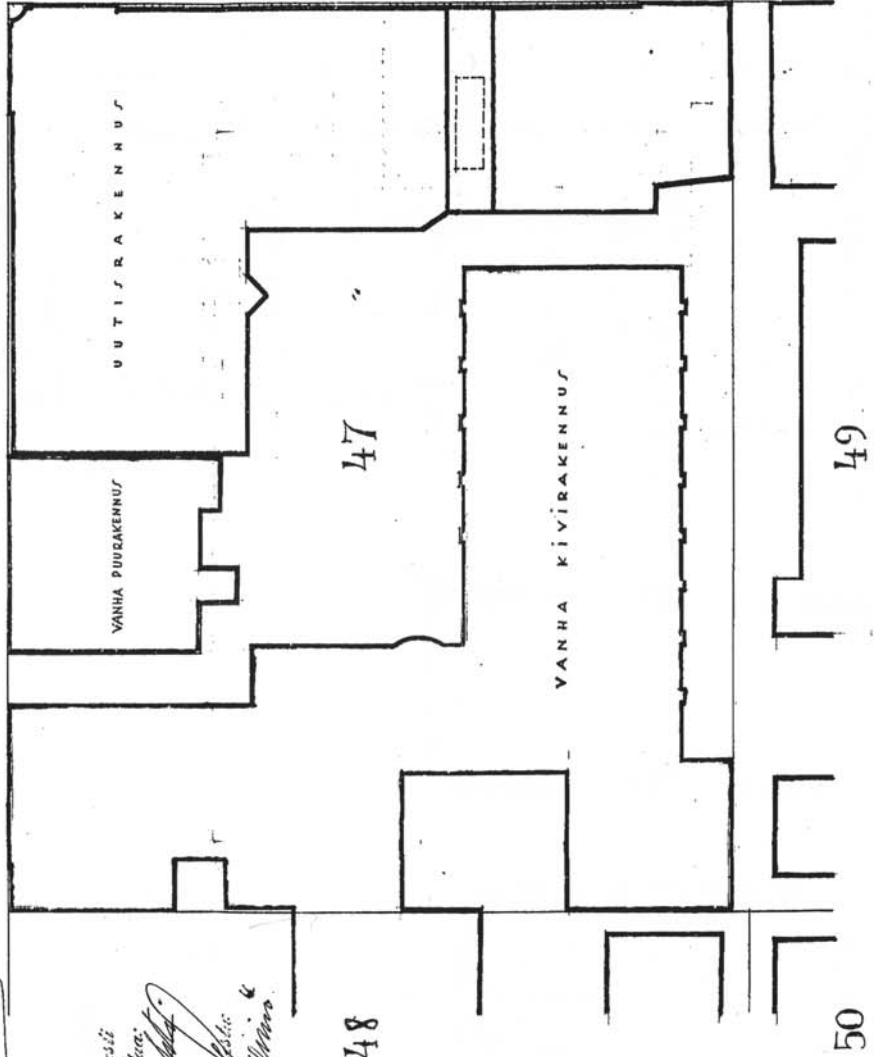
P H K X Z E Z - P Z K J

*Winnona 1928 kunnallis-...
 talle ja luovut. arvost. pöytäkirja 27.8.28
 koston, Tampereen kunnall. yhtiö.
 Eteläsuomen siviilimiesten puolesta.
 Eino Ant. Niemi Pöytäkirja*

*...
 Tampereen kunnallisen puolesta.
 Kuus 21 p. 1928.
 E. Ant. Niemi &
 Ant. Niemi*

*...
 ...
 ...
 ...
 ...*

12/1928

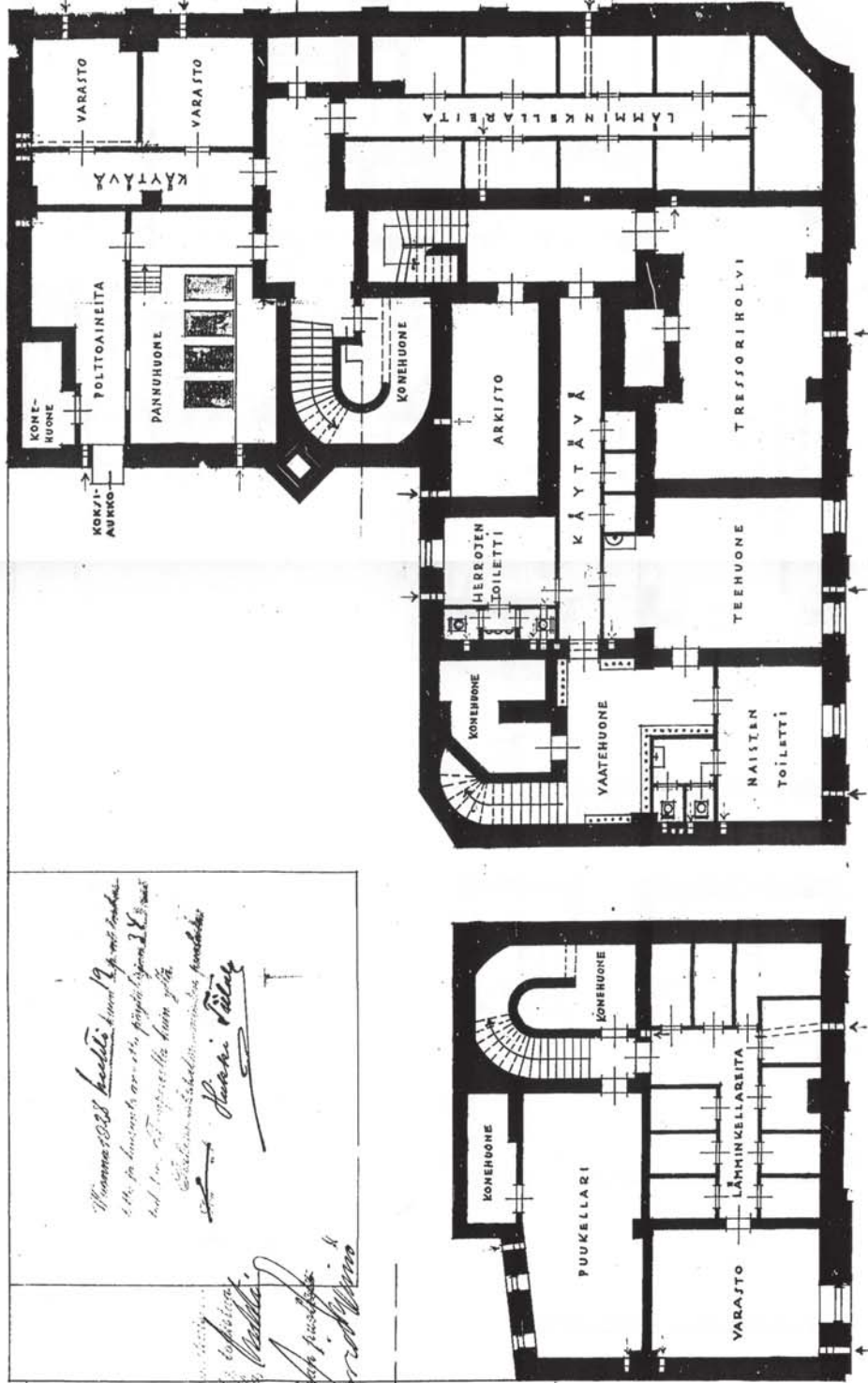
RUMAT FINNIA	
ARHITEHTITOIMISTO HANNA LYTTINEN KY	
TPV	18 R-K 20/28
<i>[Signature]</i>	

*...
 ...
 ...*

UUTISRAKENNUKSEN PIIRUSTUS HELSINGIN OSAKEPANKIN OMISTAMALLE TONTILLE N:47
 HÄMEEN- JA LÄNTISEN KADUN KULMASSA III:sa KAUPUNGINOSASSA
 TAMPEREEN KAUPUNGISSA.

KELLARIKERROS.

RUNAR FINNILA	
ARHITEHTITOIMISTO	21 P. 1982
PIIRIT	239 14 R.K. 24.38

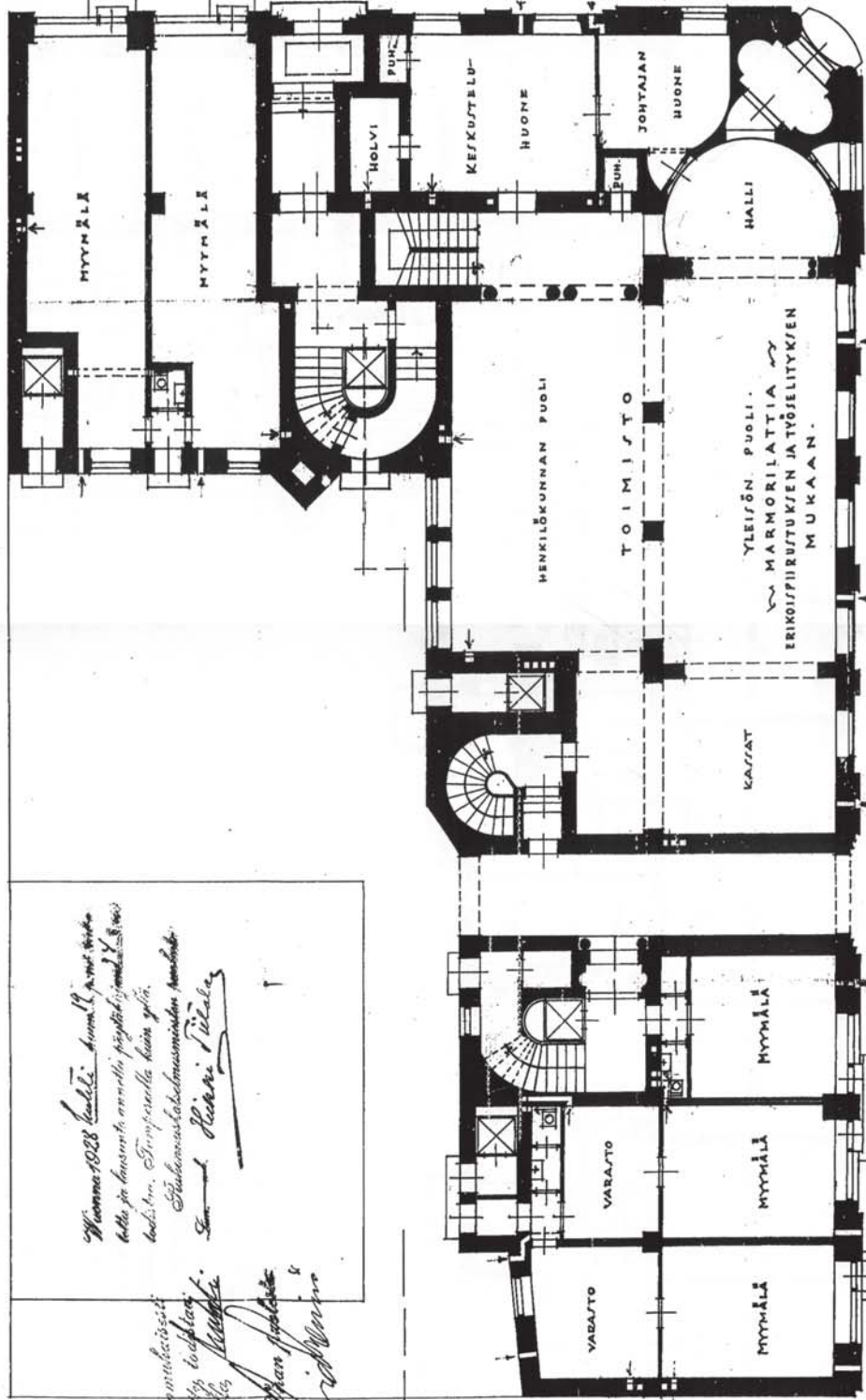
*Wannerin kaisti, kunn. 19...
 1.10.19...
 2.10.19...
 3.10.19...
 4.10.19...
 5.10.19...
 6.10.19...
 7.10.19...
 8.10.19...
 9.10.19...
 10.10.19...
 11.10.19...
 12.10.19...
 13.10.19...
 14.10.19...
 15.10.19...
 16.10.19...
 17.10.19...
 18.10.19...
 19.10.19...
 20.10.19...
 21.10.19...
 22.10.19...
 23.10.19...
 24.10.19...
 25.10.19...
 26.10.19...
 27.10.19...
 28.10.19...
 29.10.19...
 30.10.19...
 31.10.19...
 1.11.19...
 2.11.19...
 3.11.19...
 4.11.19...
 5.11.19...
 6.11.19...
 7.11.19...
 8.11.19...
 9.11.19...
 10.11.19...
 11.11.19...
 12.11.19...
 13.11.19...
 14.11.19...
 15.11.19...
 16.11.19...
 17.11.19...
 18.11.19...
 19.11.19...
 20.11.19...
 21.11.19...
 22.11.19...
 23.11.19...
 24.11.19...
 25.11.19...
 26.11.19...
 27.11.19...
 28.11.19...
 29.11.19...
 30.11.19...
 1.12.19...
 2.12.19...
 3.12.19...
 4.12.19...
 5.12.19...
 6.12.19...
 7.12.19...
 8.12.19...
 9.12.19...
 10.12.19...
 11.12.19...
 12.12.19...
 13.12.19...
 14.12.19...
 15.12.19...
 16.12.19...
 17.12.19...
 18.12.19...
 19.12.19...
 20.12.19...
 21.12.19...
 22.12.19...
 23.12.19...
 24.12.19...
 25.12.19...
 26.12.19...
 27.12.19...
 28.12.19...
 29.12.19...
 30.12.19...
 31.12.19...*

*Tampereen rakennusosasto
 1928
 1.12.1928
 2.12.1928
 3.12.1928
 4.12.1928
 5.12.1928
 6.12.1928
 7.12.1928
 8.12.1928
 9.12.1928
 10.12.1928
 11.12.1928
 12.12.1928
 13.12.1928
 14.12.1928
 15.12.1928
 16.12.1928
 17.12.1928
 18.12.1928
 19.12.1928
 20.12.1928
 21.12.1928
 22.12.1928
 23.12.1928
 24.12.1928
 25.12.1928
 26.12.1928
 27.12.1928
 28.12.1928
 29.12.1928
 30.12.1928
 31.12.1928*

47/3
 25.3
 Lauho
 Jari Järvelä
 No 1982

UUTIRAKENNUKSEN PIIRUSTUS HELSINGIN OSAKEPANKIN OMISTAMALLE TONTILLE N°47.
 HÄMEEN- JA LANTISEN KADUN VULMASSA III:SSÄ KAUPUNGINOSASSA
 TAMPEREEN KAUPUNGISSA

I KERROS.

RUNAR FINNILA	
ARKKITEHTITOIMISTO	HELSINKI
TYÖ NRO	229 15
PROJEKTI	R.K. 29.28

*Wannan 1928 lauletti. kunnall. p. 1928
 tällä ja lausunto on ollut pyörittäjänsä S. 1928
 lausunto. Tampereella kunn. yhtiö.
 Suomalaiskulttuurin ja koulun
 E. J. Rieppi Pöytäkirja*

*Wannan 1928 lauletti. kunnall. p. 1928
 tällä ja lausunto on ollut pyörittäjänsä S. 1928
 lausunto. Tampereella kunn. yhtiö.
 Suomalaiskulttuurin ja koulun
 E. J. Rieppi Pöytäkirja*

*Wannan 1928 lauletti. kunnall. p. 1928
 tällä ja lausunto on ollut pyörittäjänsä S. 1928
 lausunto. Tampereella kunn. yhtiö.
 Suomalaiskulttuurin ja koulun
 E. J. Rieppi Pöytäkirja*

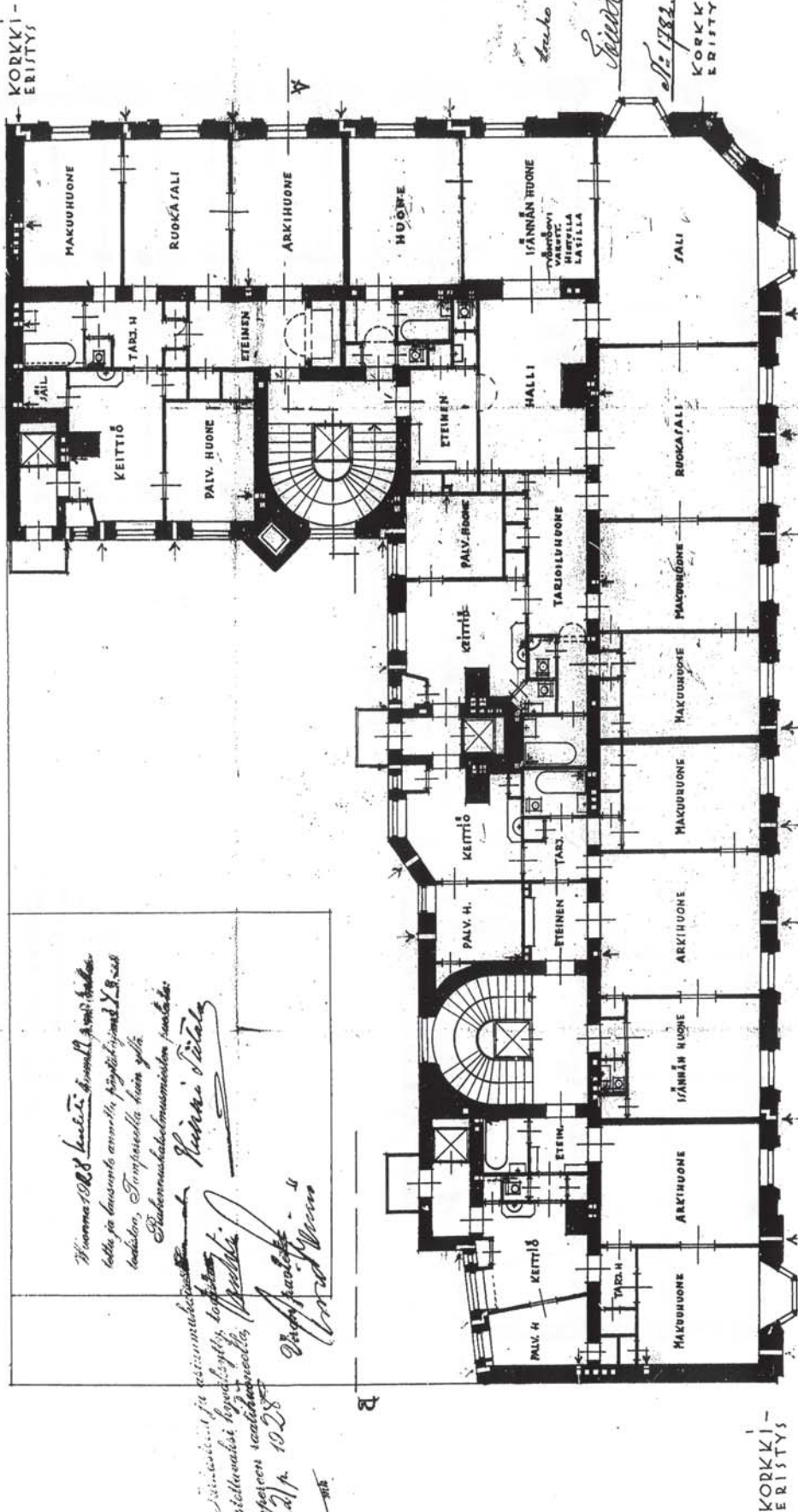
TÄMÄN KERROKSEN ULKOSEINIÄ KÄYTETÄÄN SEMENTIN SEKAUSTA LAASTIA

*Wannan 1928 lauletti. kunnall. p. 1928
 tällä ja lausunto on ollut pyörittäjänsä S. 1928
 lausunto. Tampereella kunn. yhtiö.
 Suomalaiskulttuurin ja koulun
 E. J. Rieppi Pöytäkirja*

UUSIRAKENNUKSEN PIIRUSTUS HELSINGIN OSAKEPANKIN OMISTAMALLE TONTILLE N°47
 HAMEEN- JA LÄNTISEN KADUN KULMASSA III:aa KAUPUNGINOSA Ssa
 TAMPEREEN KAUPUNGISSA

II KERROS.

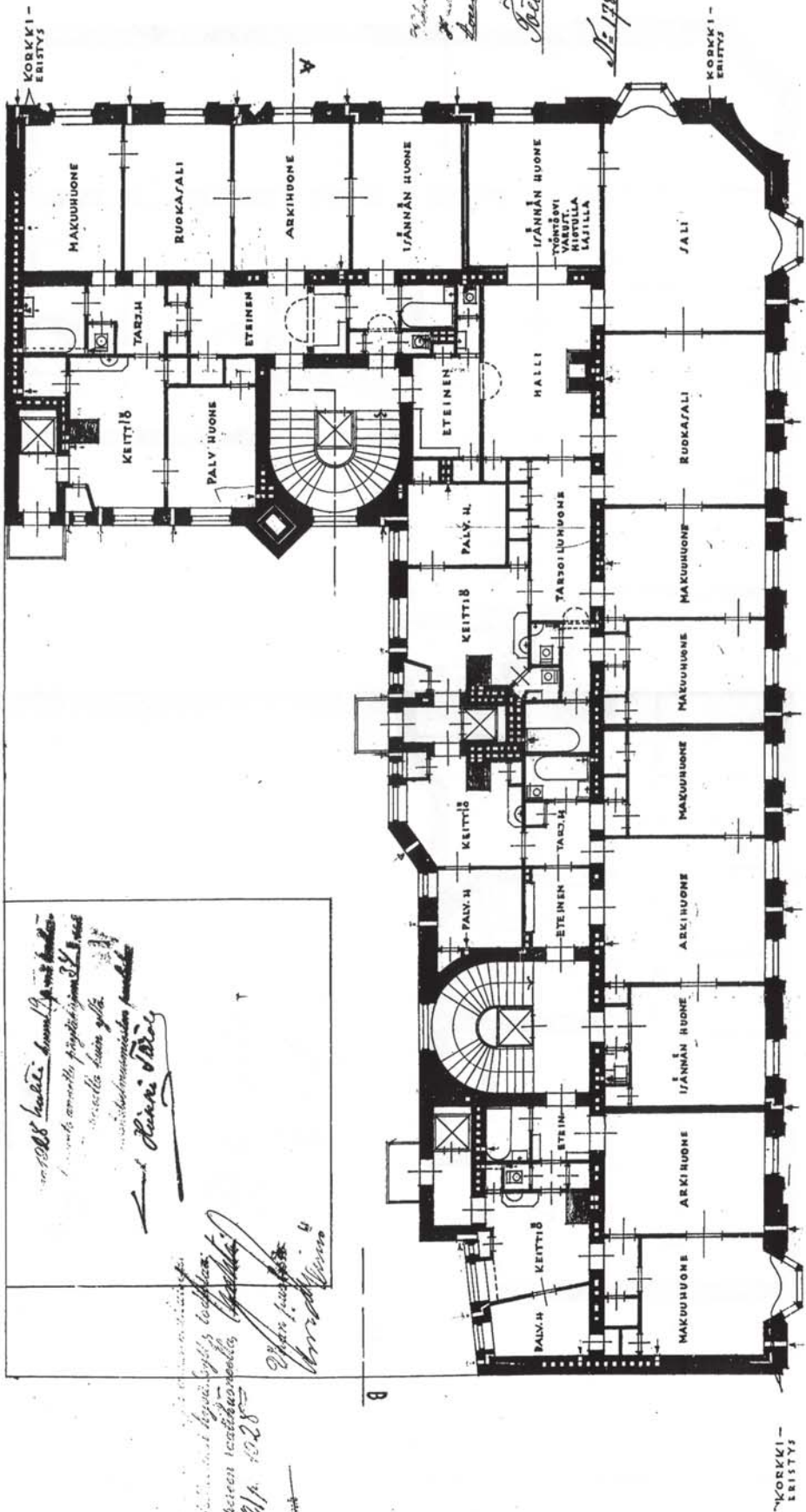
RUNAR FINNILA	
ARHITEHTI	HELENE
NO 259	16
1928	28/28

Handwritten notes and signatures:
 Suomen Sotilas
 Väinö Suvela
 Tampereen kaupunki
 kunnall. p. 1928

UUTISRAKENNUKSEN PIIRUSTUS HELSINGIN OSAAKEPANKIN OMIKAMALLE TONTILLE N^o47
HÄMEEN- JA LÄNTISEN KADUN KULMASSA III:SSÄ KAUPUNGINOSASSA
TAMPEREEN KAUPUNGISSA.

III IV V JA VI KERROS

RUNAR FINNILA	
ARHITEHTITOIMISTO	HELSINKI
PA	PROJEKT
259	17 R.K.
	29/08

*1922 luokan kunnallisen koulun
rakennuksen piirustus
suunnitellaan ja
suorittaa koulun
rakennusvirasto
R. Lytinen*

*1922 luokan koulun
rakennuksen piirustus
suunnitellaan ja
suorittaa koulun
rakennusvirasto
R. Lytinen*

*1922 luokan koulun
rakennuksen piirustus
suunnitellaan ja
suorittaa koulun
rakennusvirasto
R. Lytinen*

*1922 luokan koulun
rakennuksen piirustus
suunnitellaan ja
suorittaa koulun
rakennusvirasto
R. Lytinen*

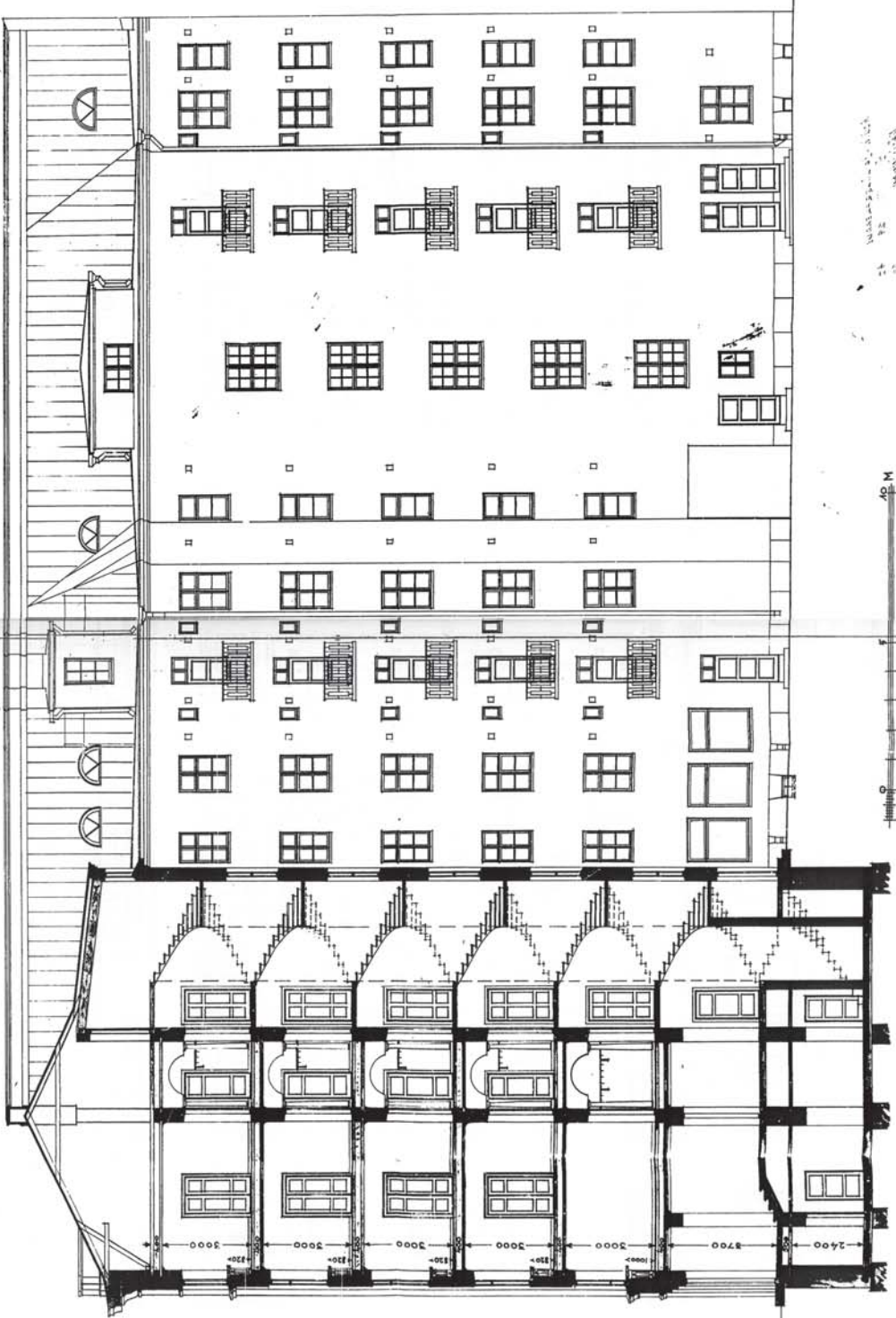

UUTIRAKENNUKSEN PIIRUSTUS HELSINGIN OJAKEPANKIN OMI/TAMALLE TONTILLE N°47
HÄMEEN JA LÄNTISEN KADUN KULMASSA III^{ma} KAUPUNGINOSA/JA
TAMPEREEN KAUPUNGISSA.

LEIKKAUS A-B

to LASPILA MEYERIN

1928 hankittu
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

Handwritten notes and signatures at the top right of the drawing.

Scale bar and other markings at the top right.

Vertical text on the right side of the drawing, possibly a title or reference.

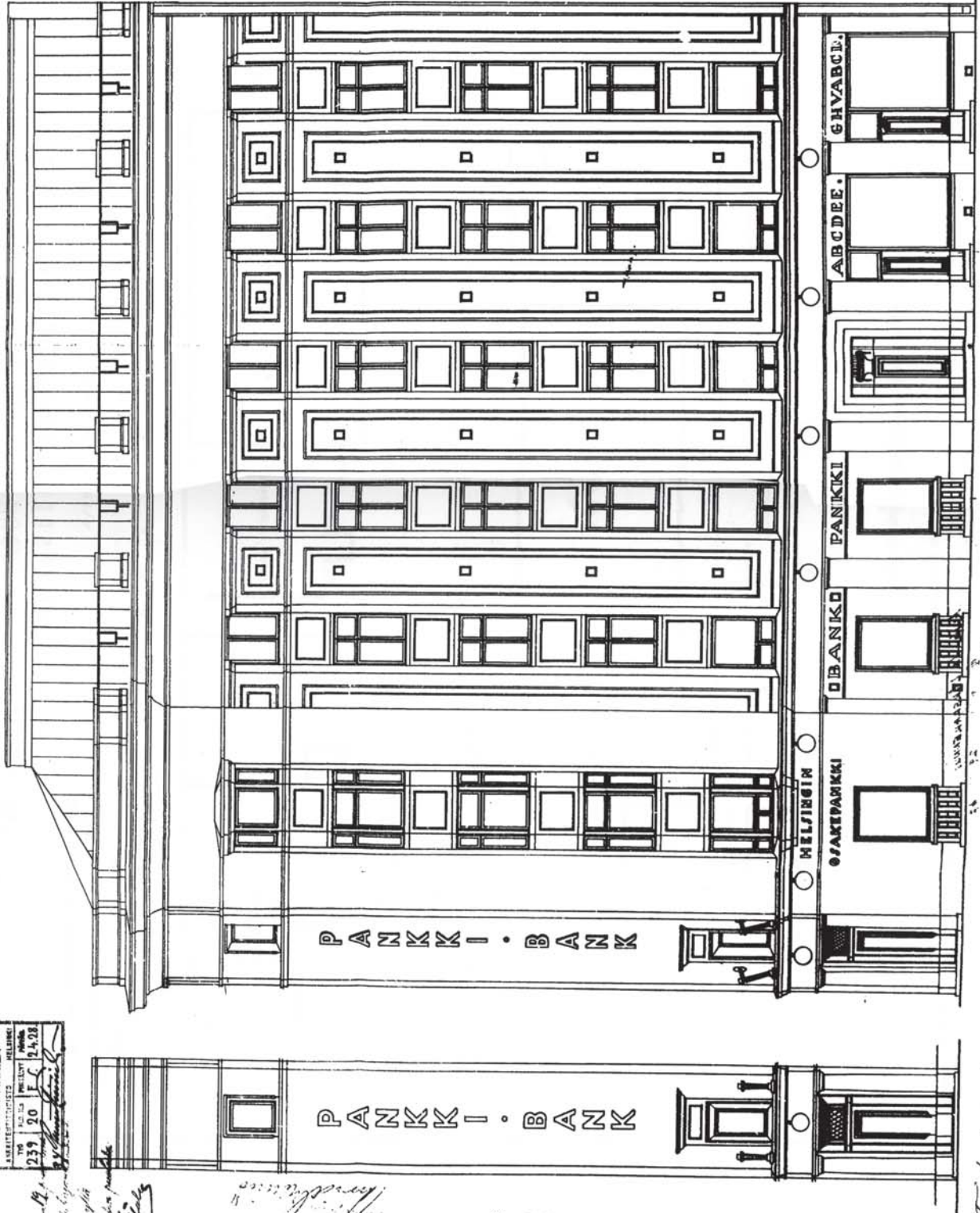
Scale bar with 'M' and '40 M' markings.

PAIKITUT TEURAKKIN
SAVASTOMIITA
SÄTTIENÄ TUONESSA
TOI TUONAKA.

UUTISRAKENNUKSEN PIIRUSTUS HELSINGIN OSAKEPANKIN OMIKAMALLE TONTILLE N°47
HÄMEEN- JA LÄNTISEN KADUN KULMASSA III:aa KAUPUNGINOJASSA TAMPEREEN KAUPUNGISSA

RUNAR FINNILA	
AMK: 239	AMK: 20
AMK: 20	AMK: 24,28

kuuba 35
Siisalo-Matti
N° 1782

Handwritten notes and signatures, including 'Hanna Lyttinen'.

JULKISIVUOROKAUKA MIEHENKADULLE PÄIN
10 M.

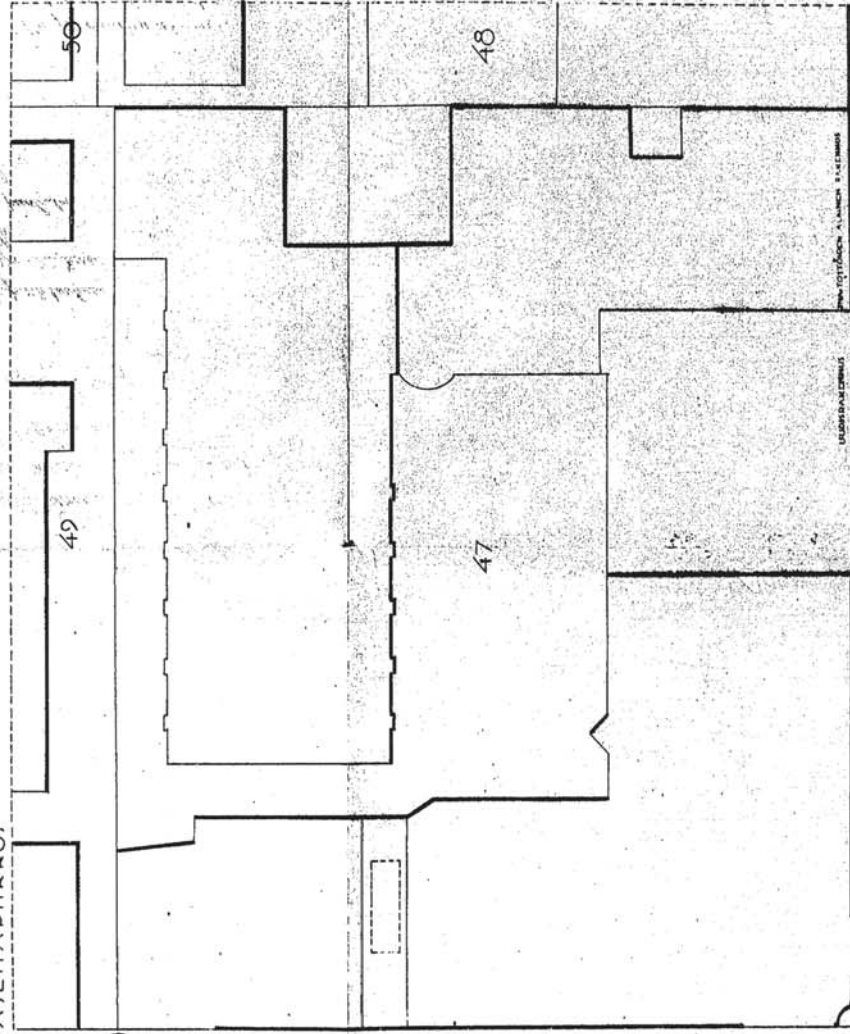
Handwritten notes at the bottom right, including 'Suomen Suomalainen Rakennusliitto'.

47/3

TAMPEREEN III EN KAUPUNGINOSAAN HÄMEENKADUN JA
NÄSILINANKADUN KULMAAN TONTILLE N°47 RAKENNET-
TAVAN UUDISRAKENNUKSEN JA MUUTOITOIDEN PÄÄPIIRUSTUS
1/200

ASEMAPIIRROI

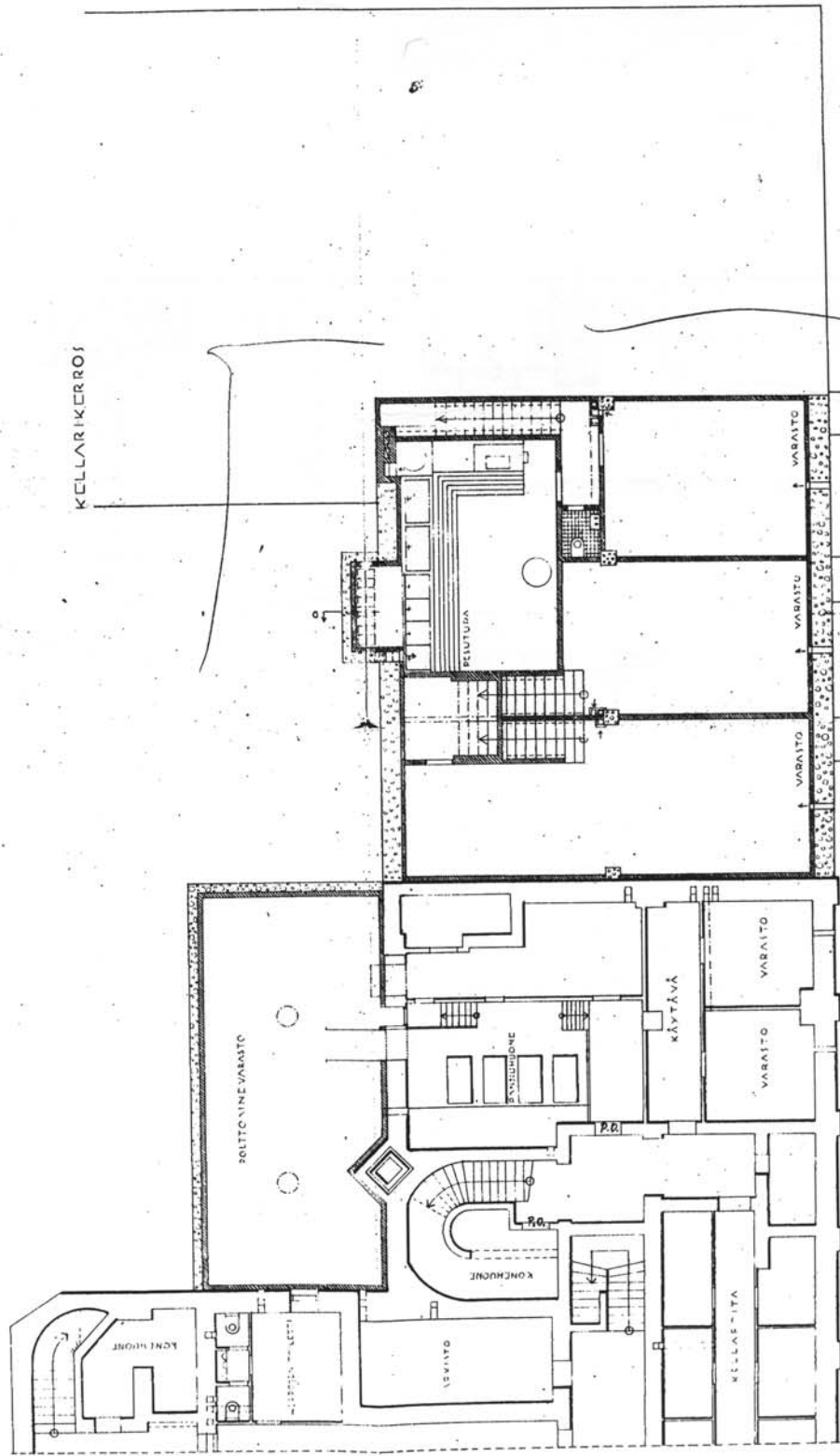
TAMPEREELLA 19 P:nä HUHTIKUUTA 1938
Kauppala

H Ä M E E N K A T U

89 03125

N Ä S I L I N N A N K A T U

TAMPEREEN II:EN KAUPUNGINOSAN HAMPEENKADUN JA
 NAJILINNAKADUN KULMAN TONTILLE N°47 RAKENNET-
 TAVAN UUDISRAKENNUKSEN JA MUUTOISTOIDEN PÄÄPIIRUSTUS
 1:100 Joulukuu

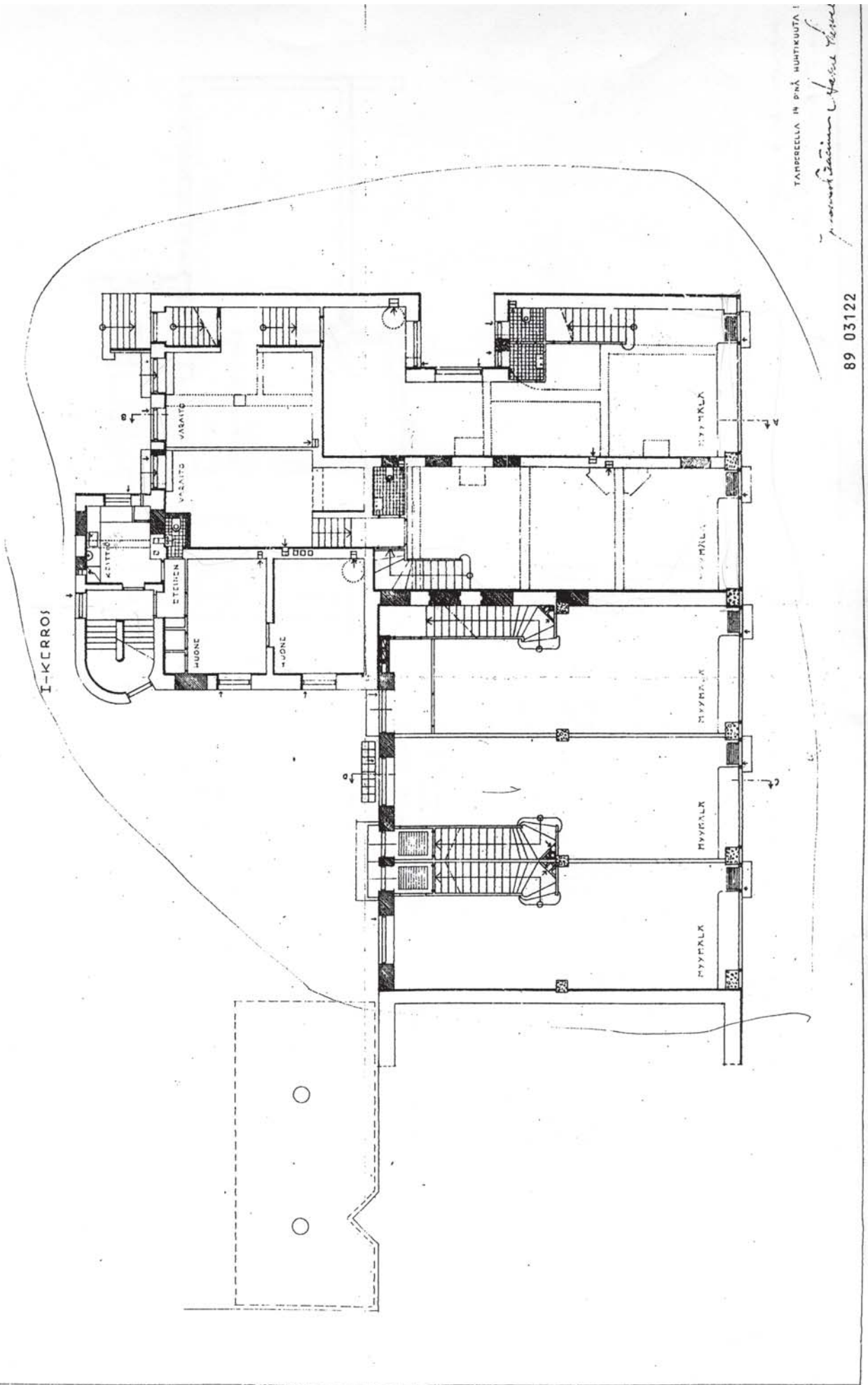

TAMPEREELLA 14 PÄIVÄ MONTIKUUTA 1938
Hanna Lyytinen

89 03121

LIITE 20

TAMPEREEN III:EN KAUPUNGINOSAN HÄMEENKADUN JA
 NÄSILINNAKADUN KULTAAN TONTILLE N:47 RAKENNET-
 TAVAN UUDISRAKENNUKSEN JA MUUTOSTOIDEN PÄÄPIIRUSTUS
 I:CO

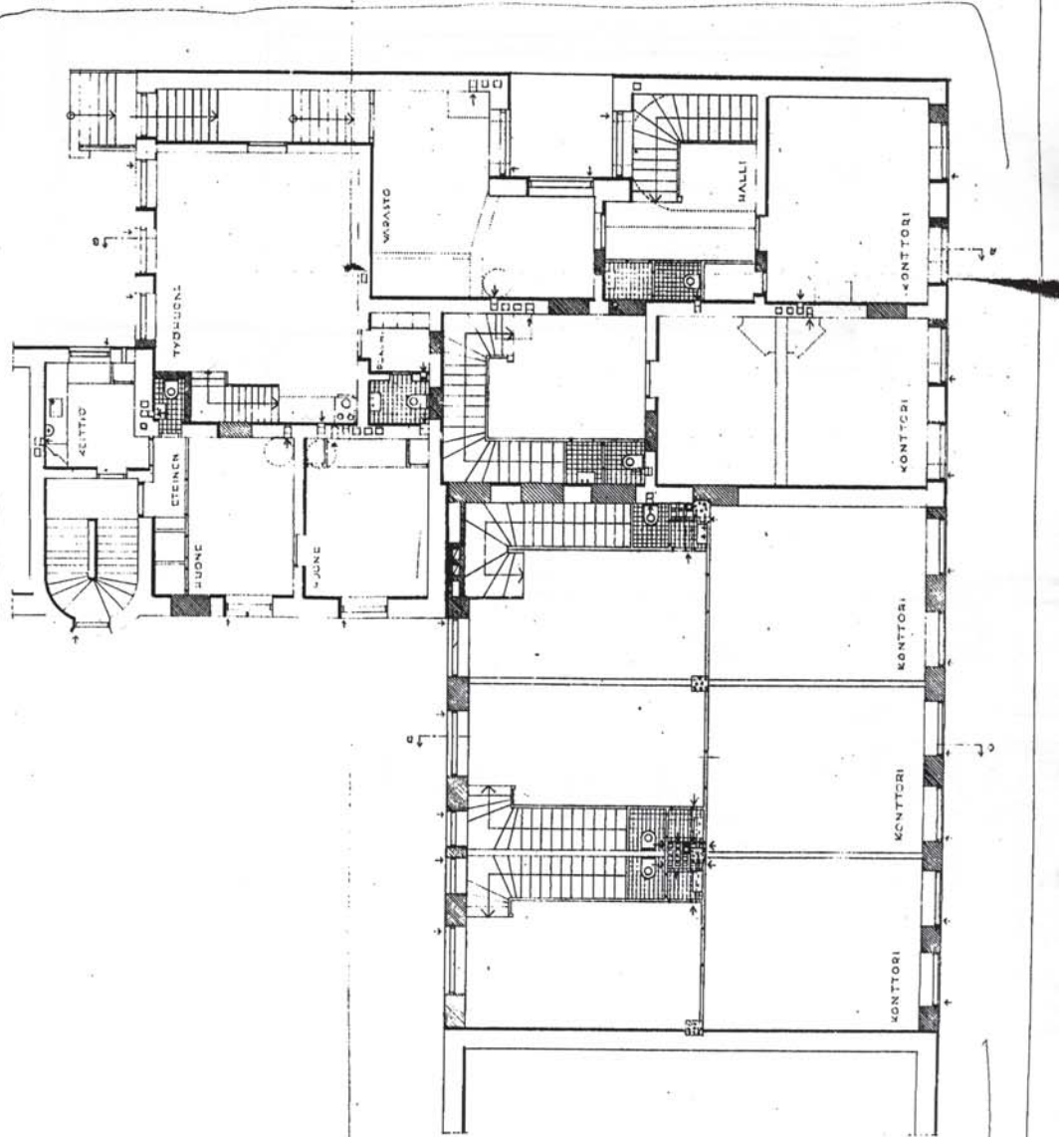

TAMPEREELLA 14 PÄIVÄ HUNTIKUUTA 1
 1909
 Hannu Lytinen

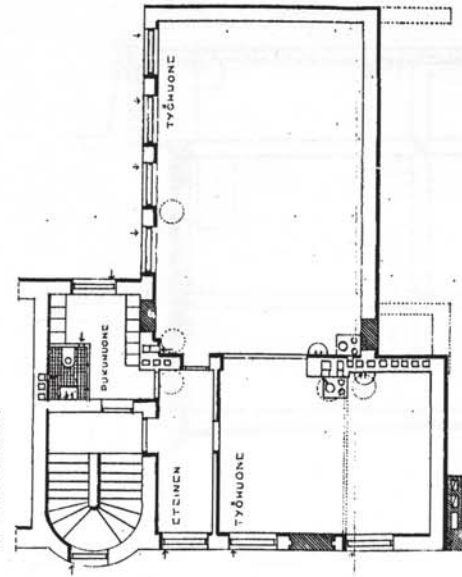
89 03122

TAMPEREEN III:n KAUPUNGINOISAN HÄMÄLNKADUN JA
 NAAILINNANKADUN KULMAAN TONTILLE N.47 R. KENNET-
 TAVAN UUDISRAKENNUKSEN JA MUUTOIDEN PAIKKARITUS
 1/100

II-KERROSI

III-KERROSI

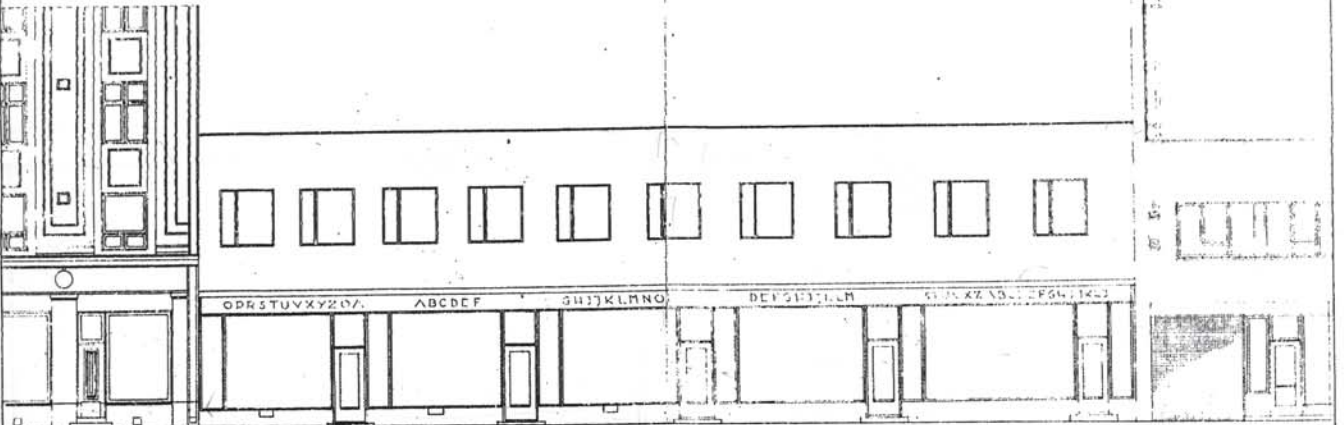

TAMPEREELLA M. P. NÄ. K. SUHTAUKITA 1935
Arkkitehtitoimisto Hanna Lyttinen

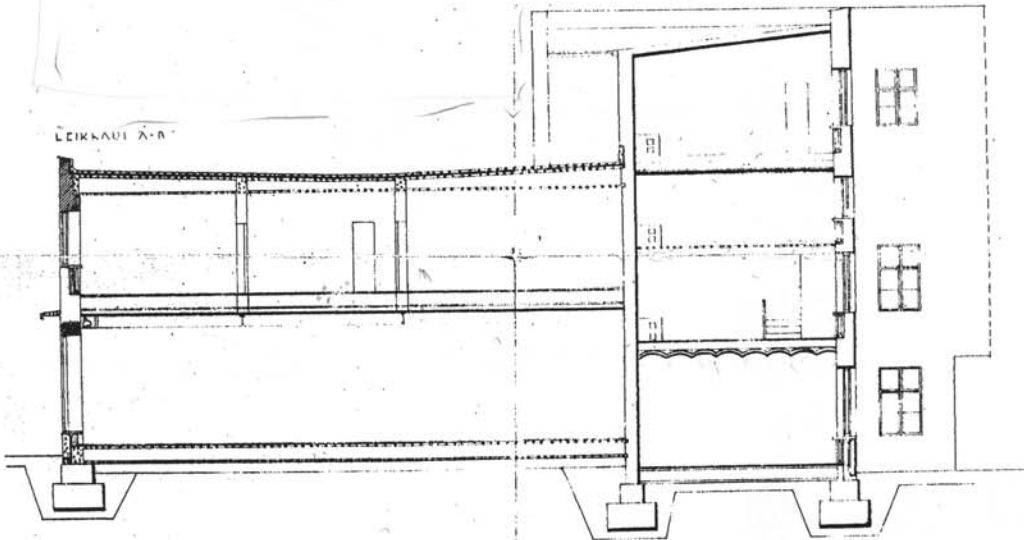
89 03123

TAMPEREEN III:een KAUPUNGINOSAAN HÄMEENKADUN JA
NÄSILINNANKADUN KULMAAN TONTILLE N:47 RAKENNET-
TAVAN UUDISRAKENNUKSEN JA MUUTOSTOISEN PÄÄPIIRUSTUS-
KIIOC

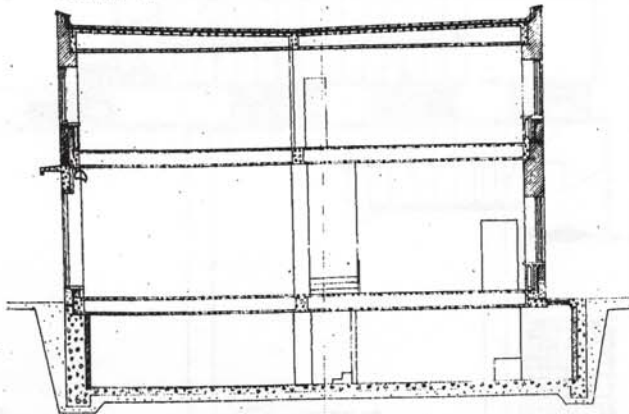
JULKISIVU HÄMEENKADULLE

LEIKKAUS A-A'

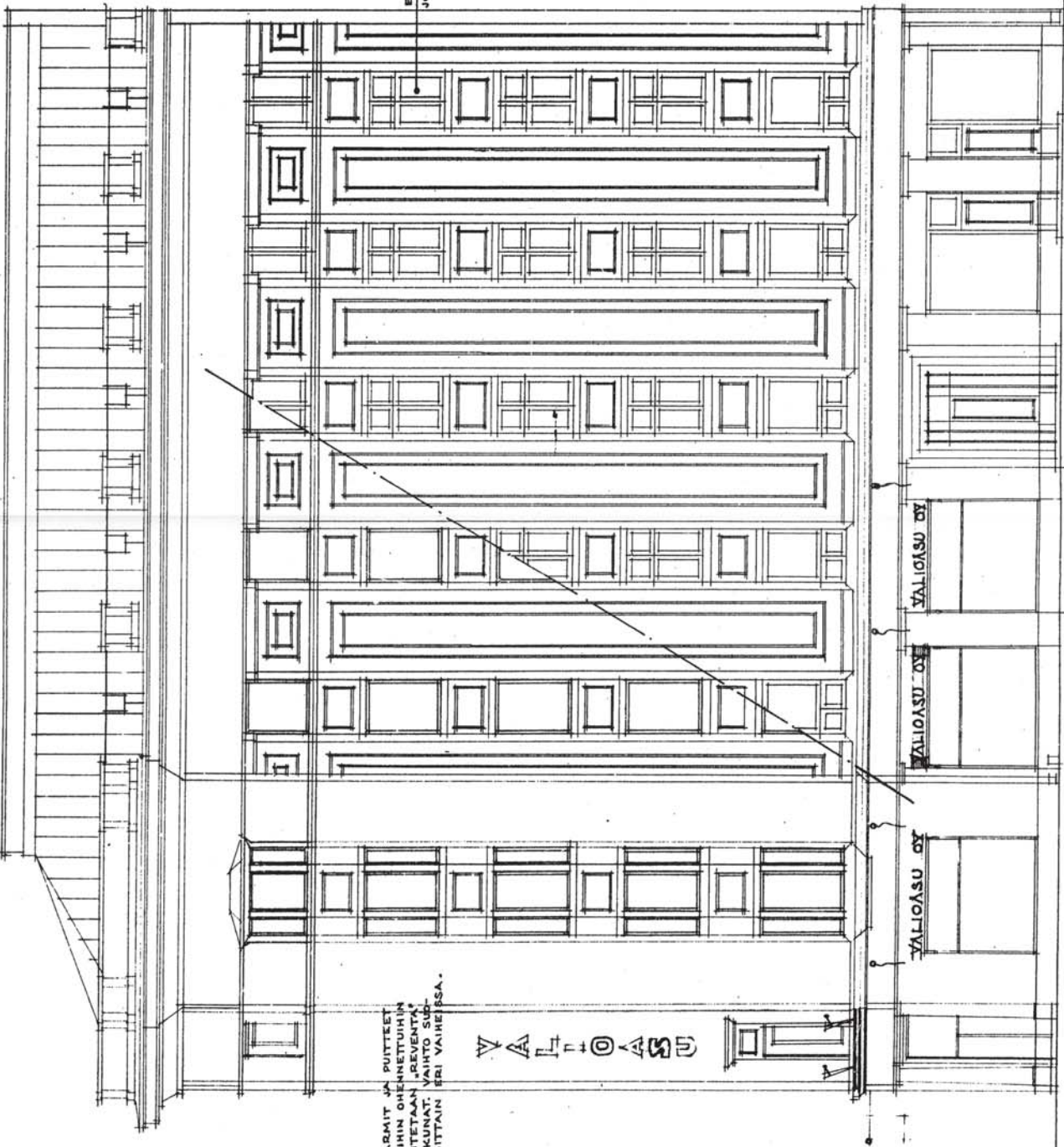
LEIKKAUS C-D

TAMPEREELLA 19 PÄIVÄ ELIASSA 1932

89 03124

III / 29 / 47 TAMPERE
IKKUNOIDEN UUSIMINEN, JULKISIVU HÄMEENKADULLE. 1/100

ENTISET IKKUNAT,
JOTKA MUUTETAAN

IKKUNOIDEN VÄLIKARMIT JA PUITEET
POISTETAAN, VANHOIHIN OHENNETUIHIN
SIVUKARMEIHIN SOVITETAAN "REVENTA"
TAI "GARDIA" KIERTOIKKUNAT. VAIHTO SUO-
RITETAAN KERROKSITTAIN ERI VAIHEISSA.

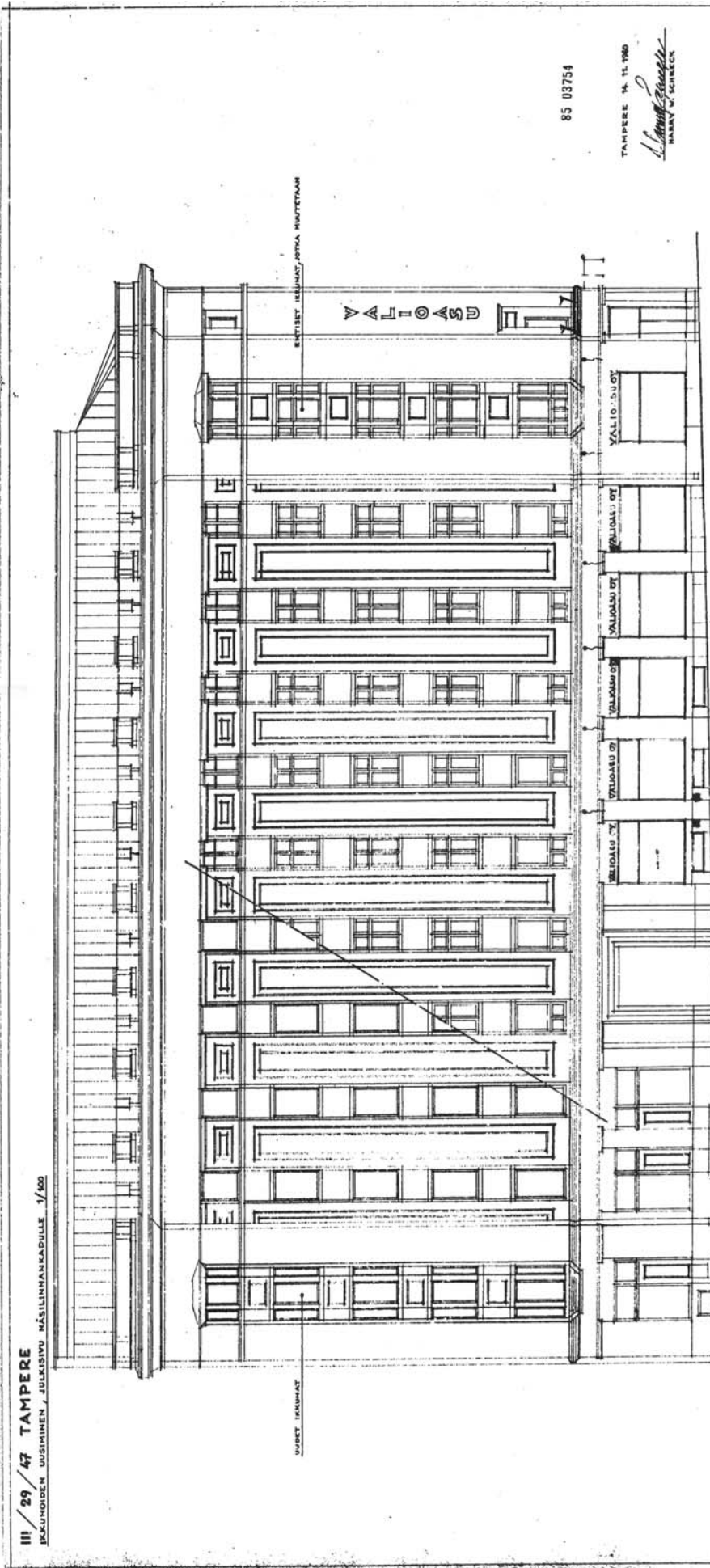
VALIOASU

VALIOASU OY
VALIOASU OY
VALIOASU OY

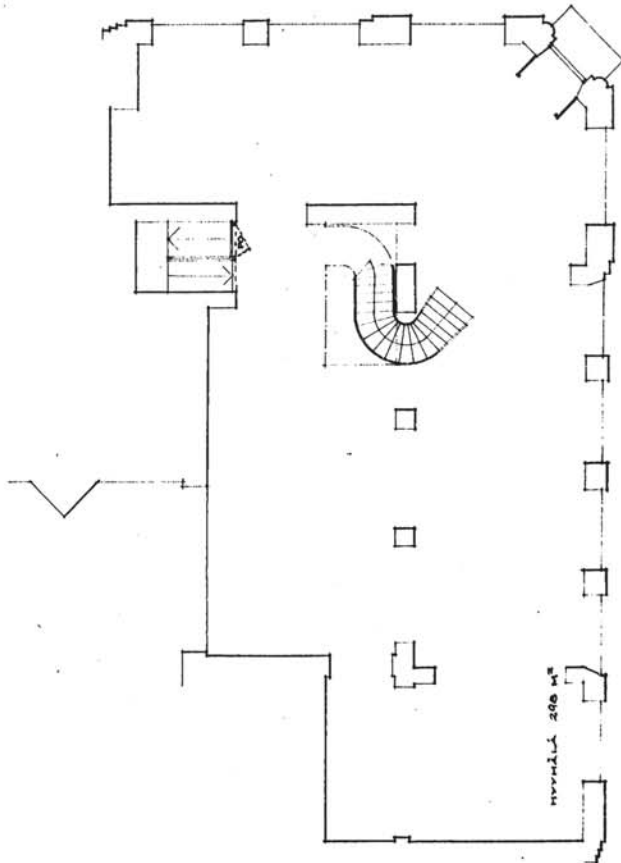
85 03753

TAMPERE 14. 11. 1960

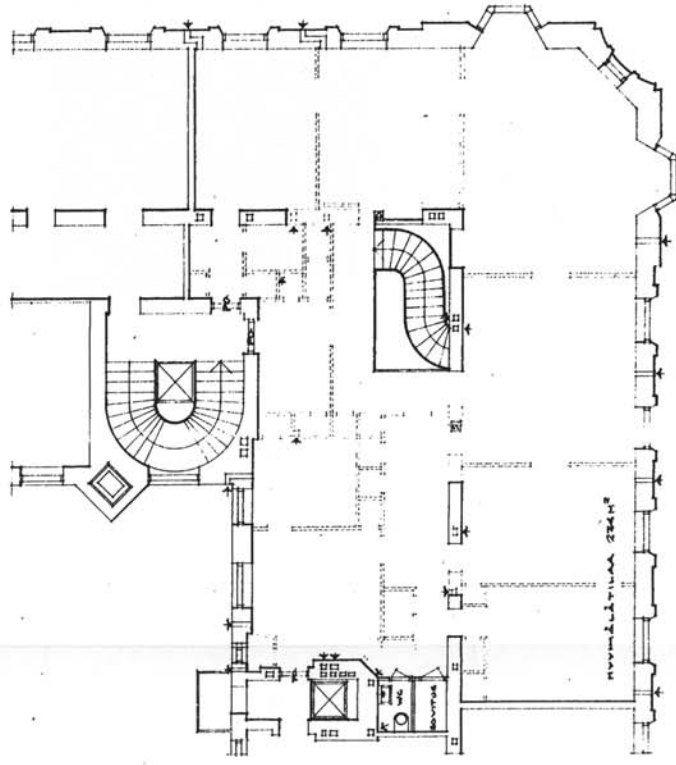
Harry M. Schreck
HARRY M. SCHRECK

VALIO-ASU #1/22/11/ TAMPERE, HYYHILÄN LAAJENNUS 2.KERROKSEEN, PONGJAT 1/100

1. KERROS

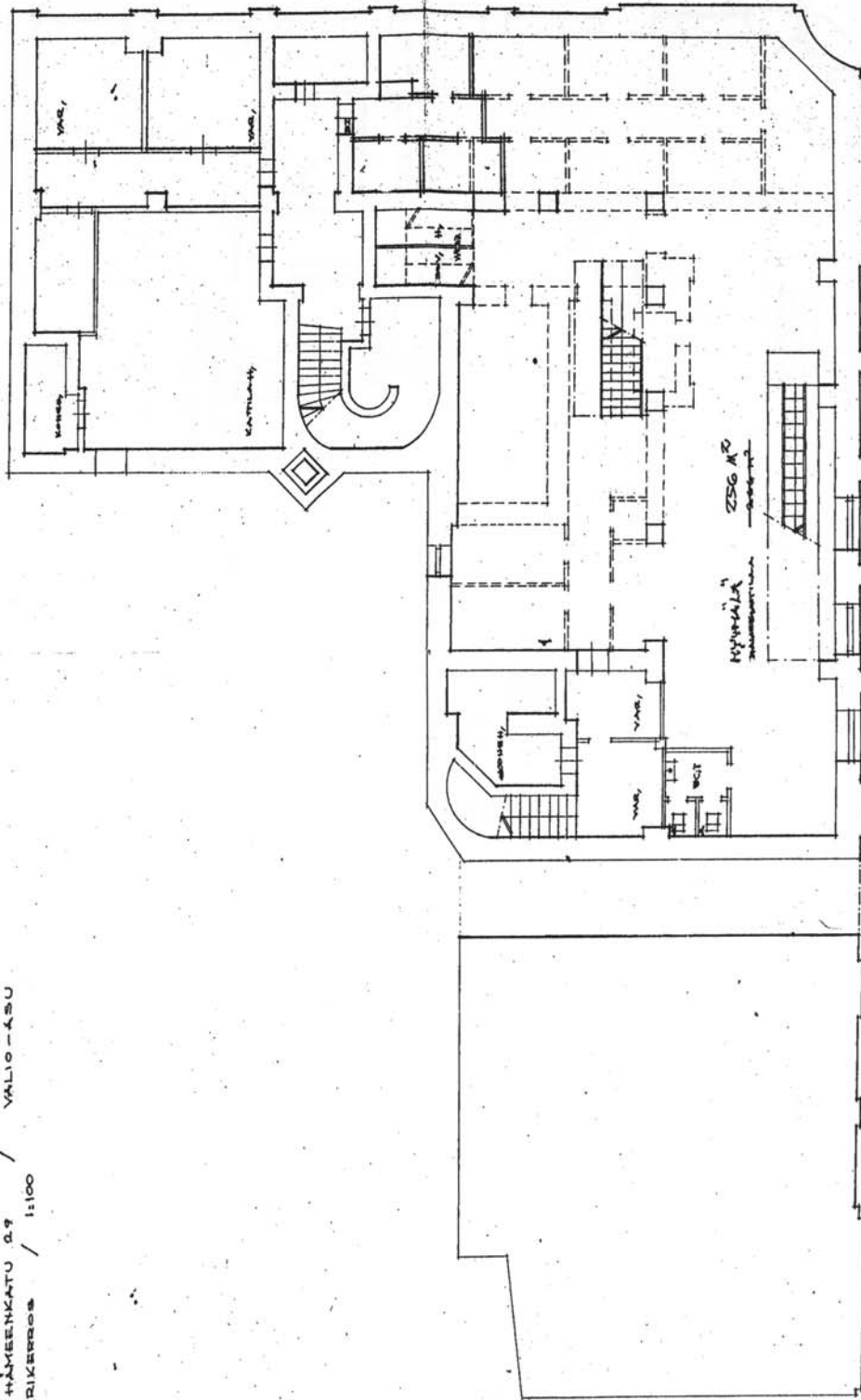
2. KERROS

85 03752

TAMPERE 19.01
Hanna Lyytinen

As.o-y HÄMEENKATU 29 / VALIO-ASU
KELLARIKERROS / 1:100

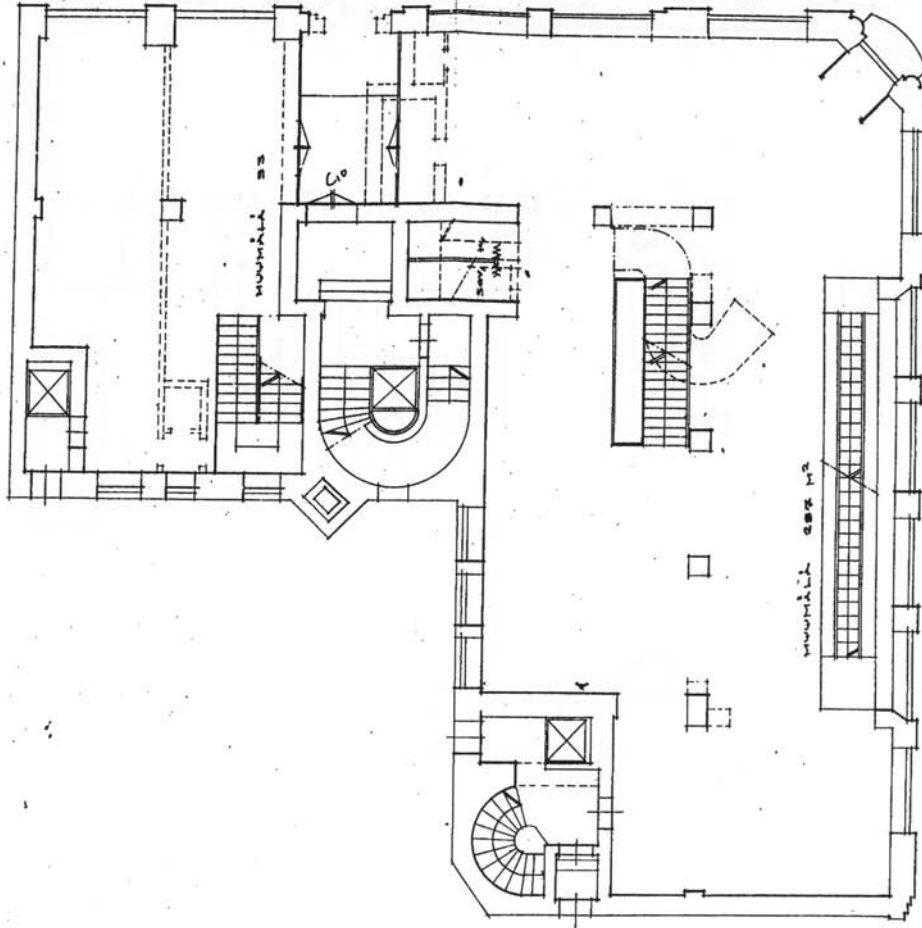
85 03728

Pati Uusitalo

TAMPERE 2.6.1965

— OSASTETTU VÄRSTÖNÄ — HÄMEENKATU 29, VALIO-ASUN KELLARIKERROS

AS.OY HÄMEENKATU 29 / VALIO-ASU
H - KERROS / 12100

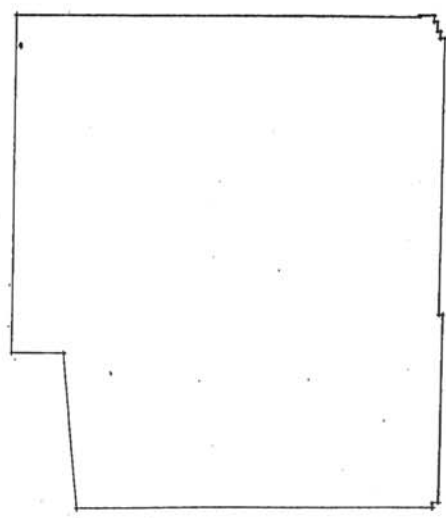

85 03729

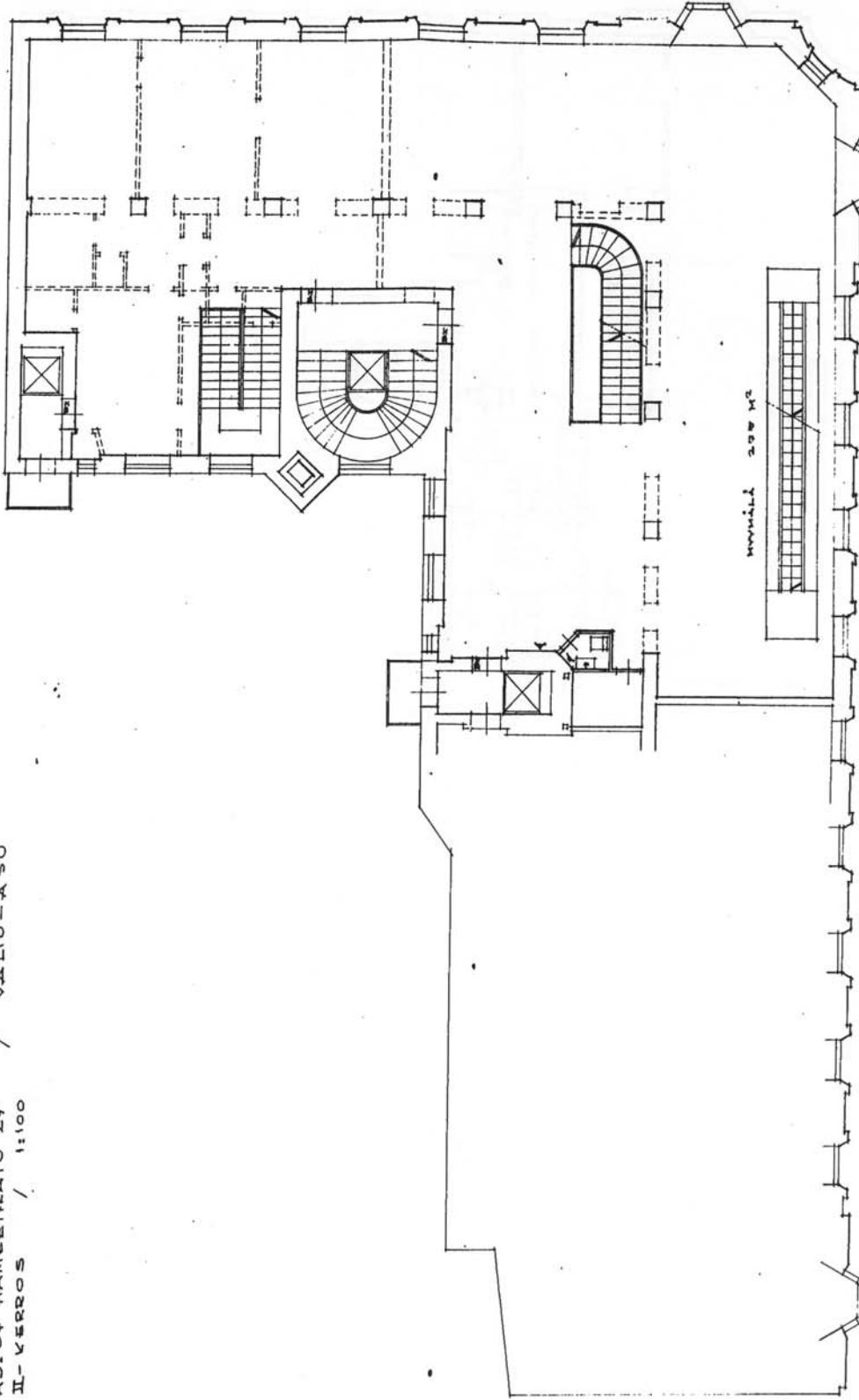
Foto Unitas

— OIKEISTOJEN VÄRISTETÄN SÄHKÖISELLÄ ENKLOVAUTUSJÄRJESTELMÄLLÄ

TAMPERE 2-9-1965

AD. 04 HÄMEENKATU 29 / VALIO-ASU
II-KERROS / 1:100

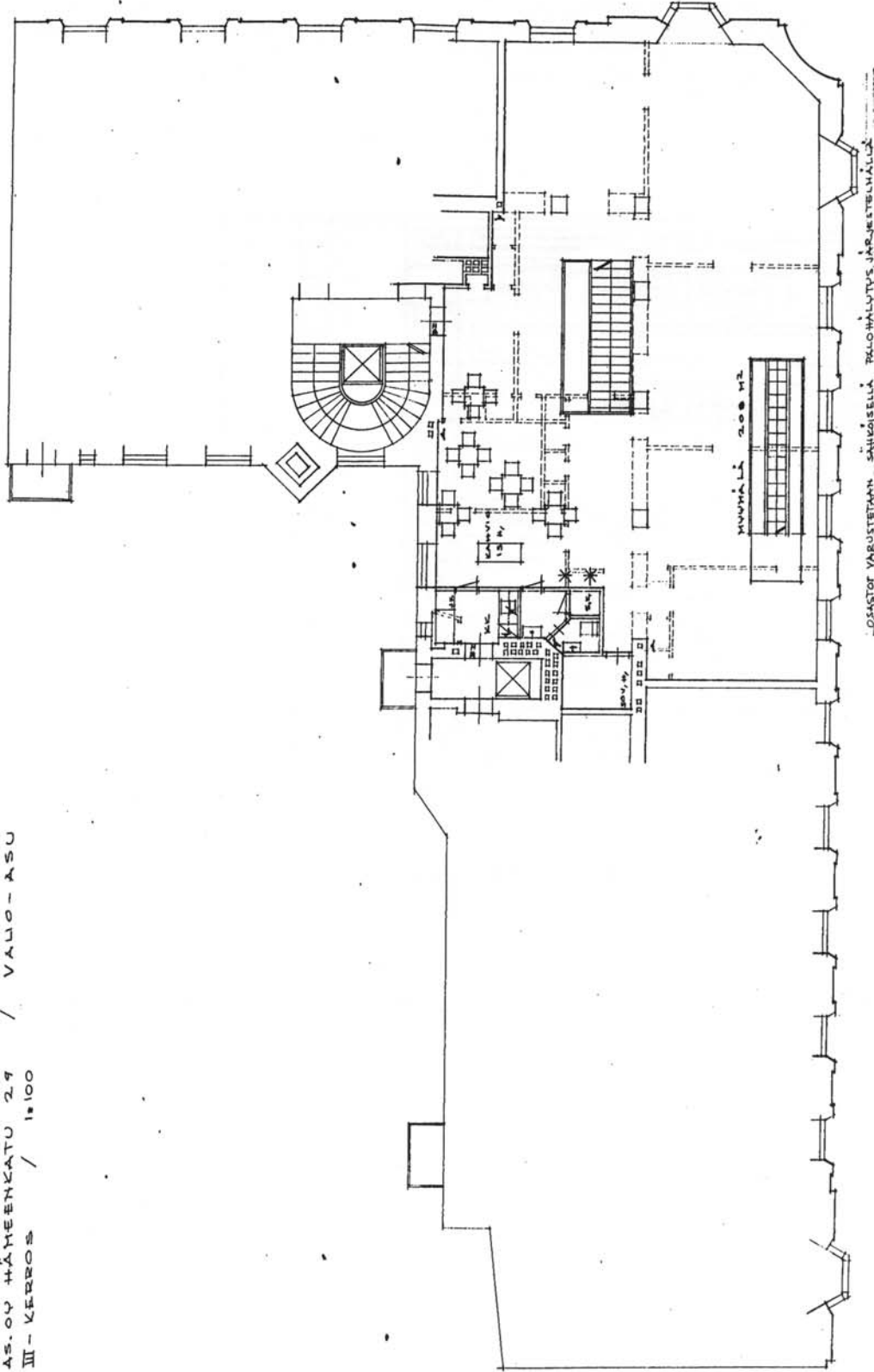
85 03730

OSASTOT VÄRU STEETMAN SÄHKÖISELLÄ, PALO HÄLVYTYKSIÄRÖITTELYNÄ

TAMPERE 2.5.1963

Toivo Uusitalo

AS.OY HÄMEENKATU 29 / VALIO-ASU
III - KERROS / 1:100

85 03731

LOKASTON VARUSTEPAH. SÄHKÖISELLÄ KALOHÄLKYTYKSEN JÄRJESTELMÄLLÄ

TAMPERE 2.6.1965

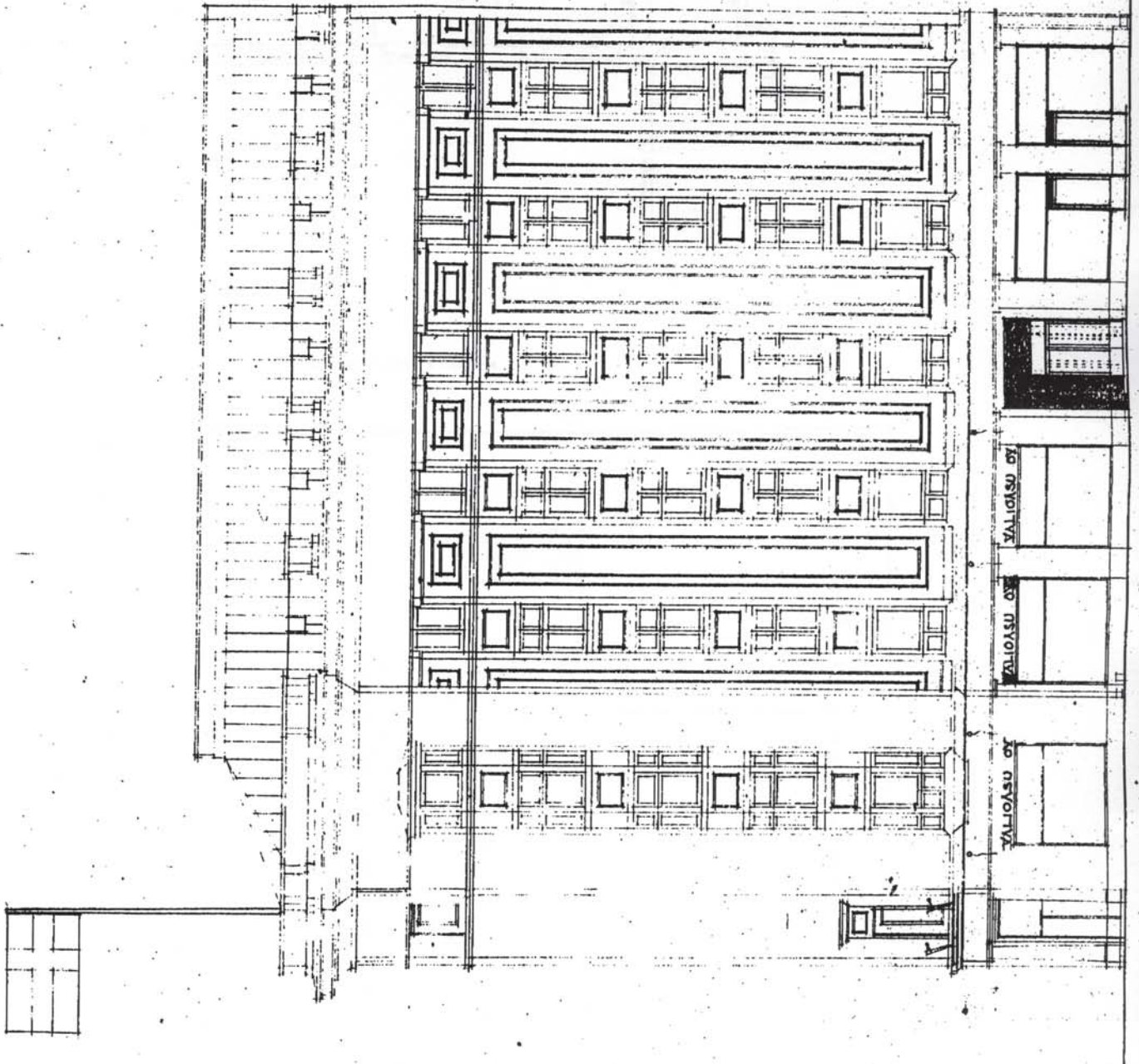
Piiri Uusitalo

LIITE 30

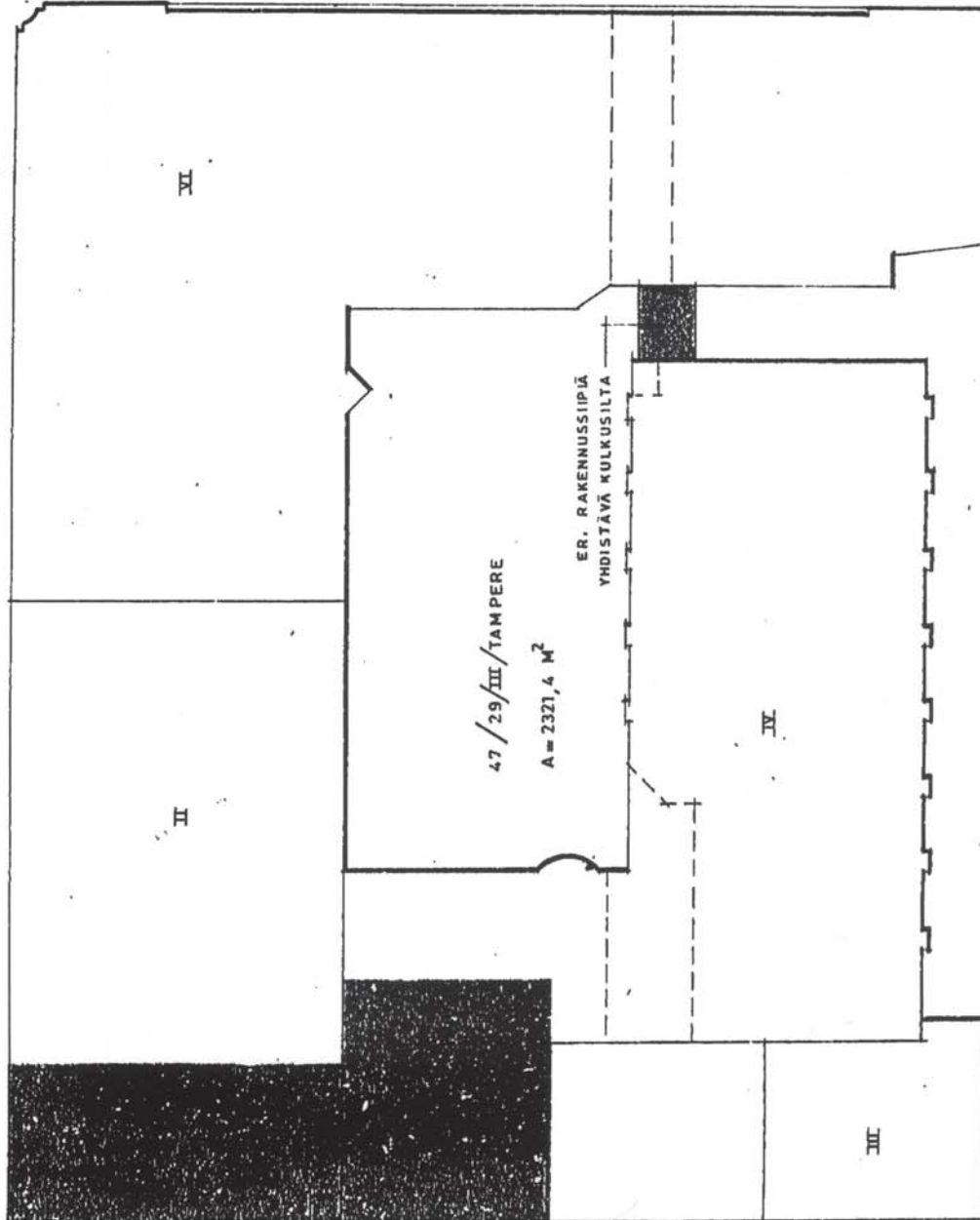
85 03732

TALPES 2. c. 1965

Sisko Uusitalo

HÄMEENKATU

VALIO ASUM TILOIHIN LU-
TETTÄVÄ LAAJENNUS TUP-
HEMETULLA OSALLA 1,
2, JA 3. KERRONSISSA

NÄSILINNANKATU

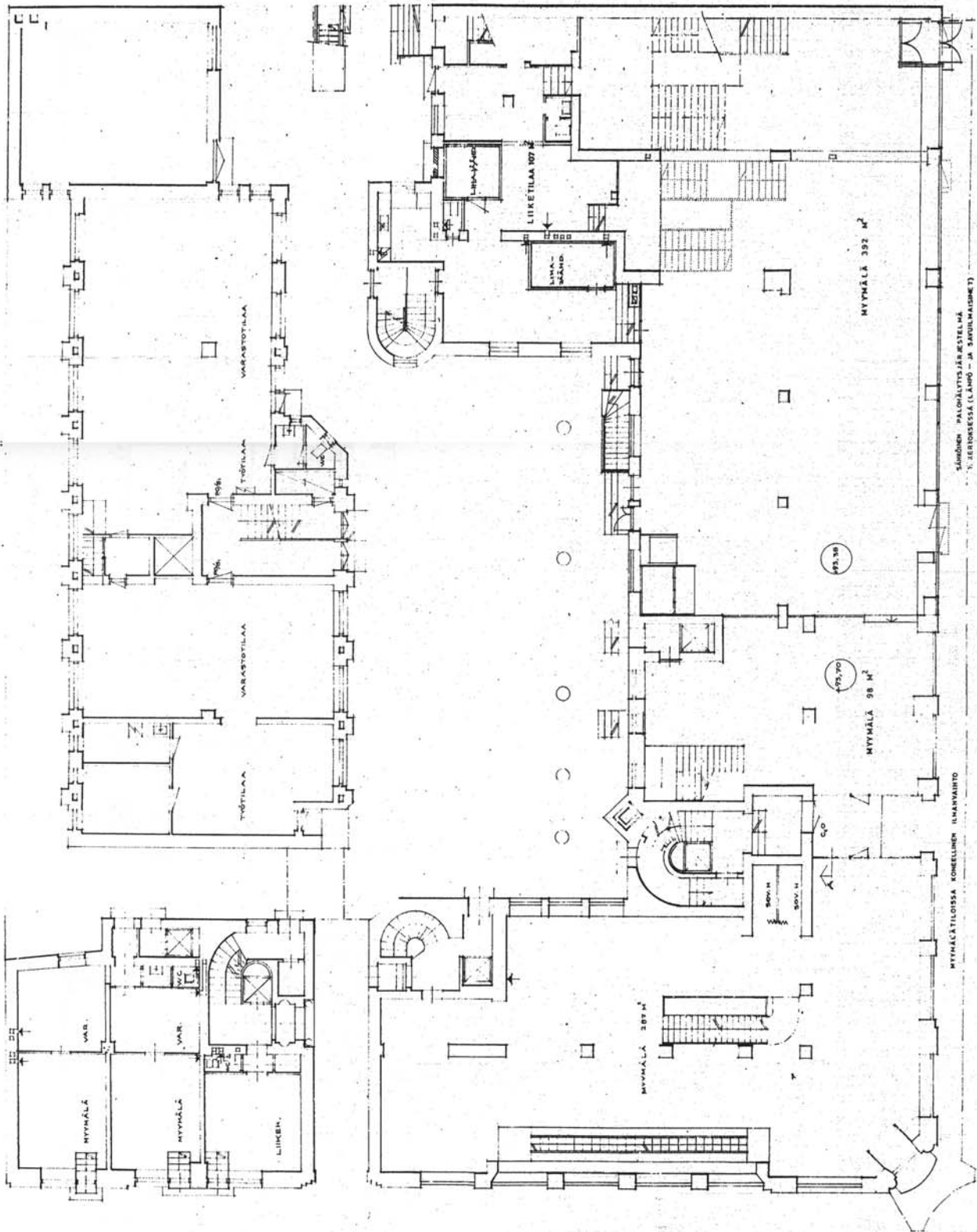
85 03696

UU UUUUU

AS.OY. HÄMEENKATU 29
N:1 PÄÄPIIRUSTUS/ MUUTOS
TONTTI N:47/29/III / TAMPERE
ASEMAPIIRUSTUS 1:200

TAMPERE 23. 2. 1973 *Pöytäkirja*

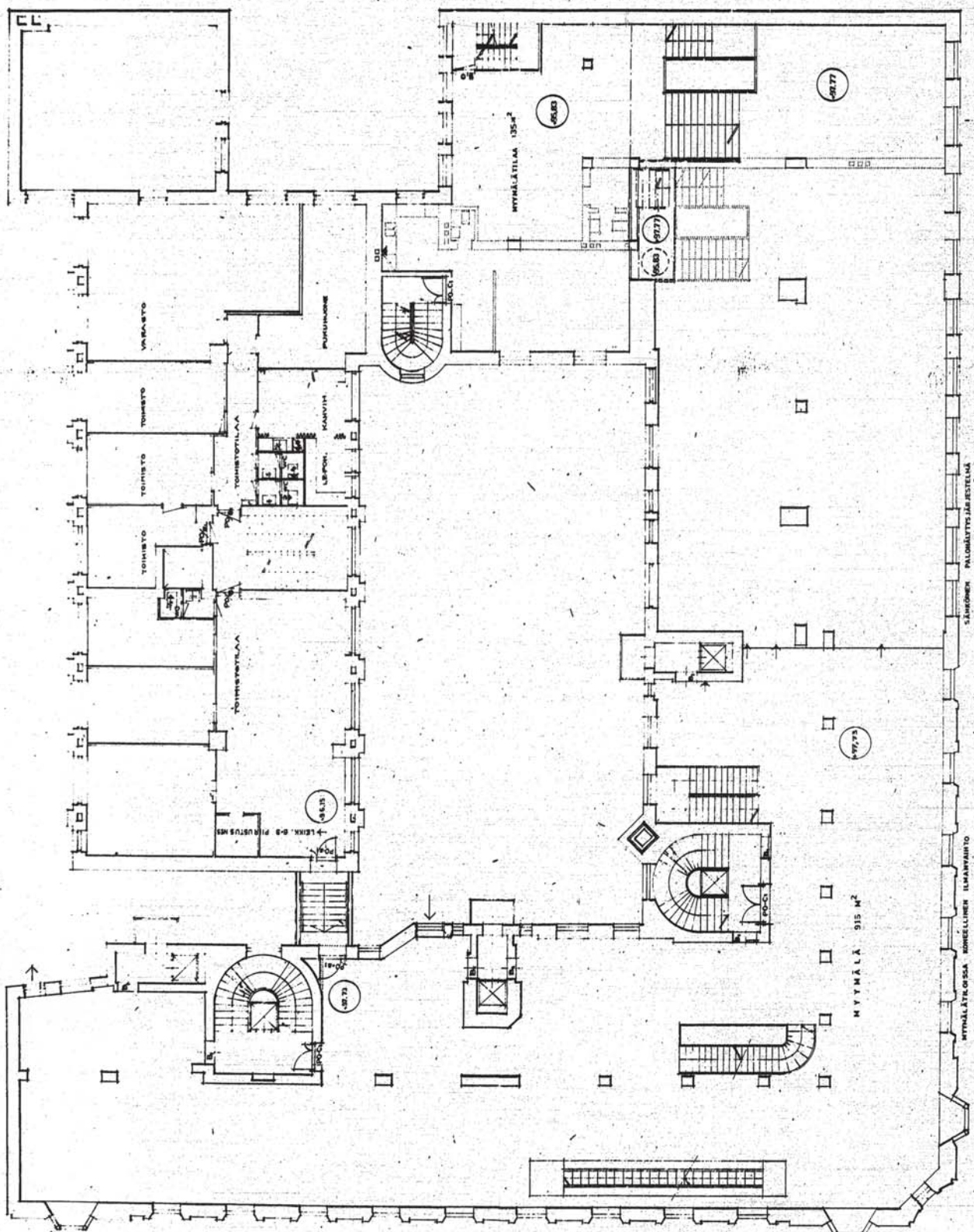
LIITE 32

SÄHKÖN PALOKALVITUSJÄRJESTELMÄ
T. TERTIOSSESSÄ (LÄMPÖ - JA SAVULIHAOSKE)

MYYMÄKÄTILÖISSÄ KONEELLINEN ILMANVAIHTO

85 03697
AS.OY HÄMEENKATU 29
M2 PÄÄPIIRUSTUS / MUUTOS
SUUNNITTELIJA TAMPERE S. HEIKKÄ
I. KEMMOS 21/04
TAMPERE 08-3-1998 *Lea Mäkelä*

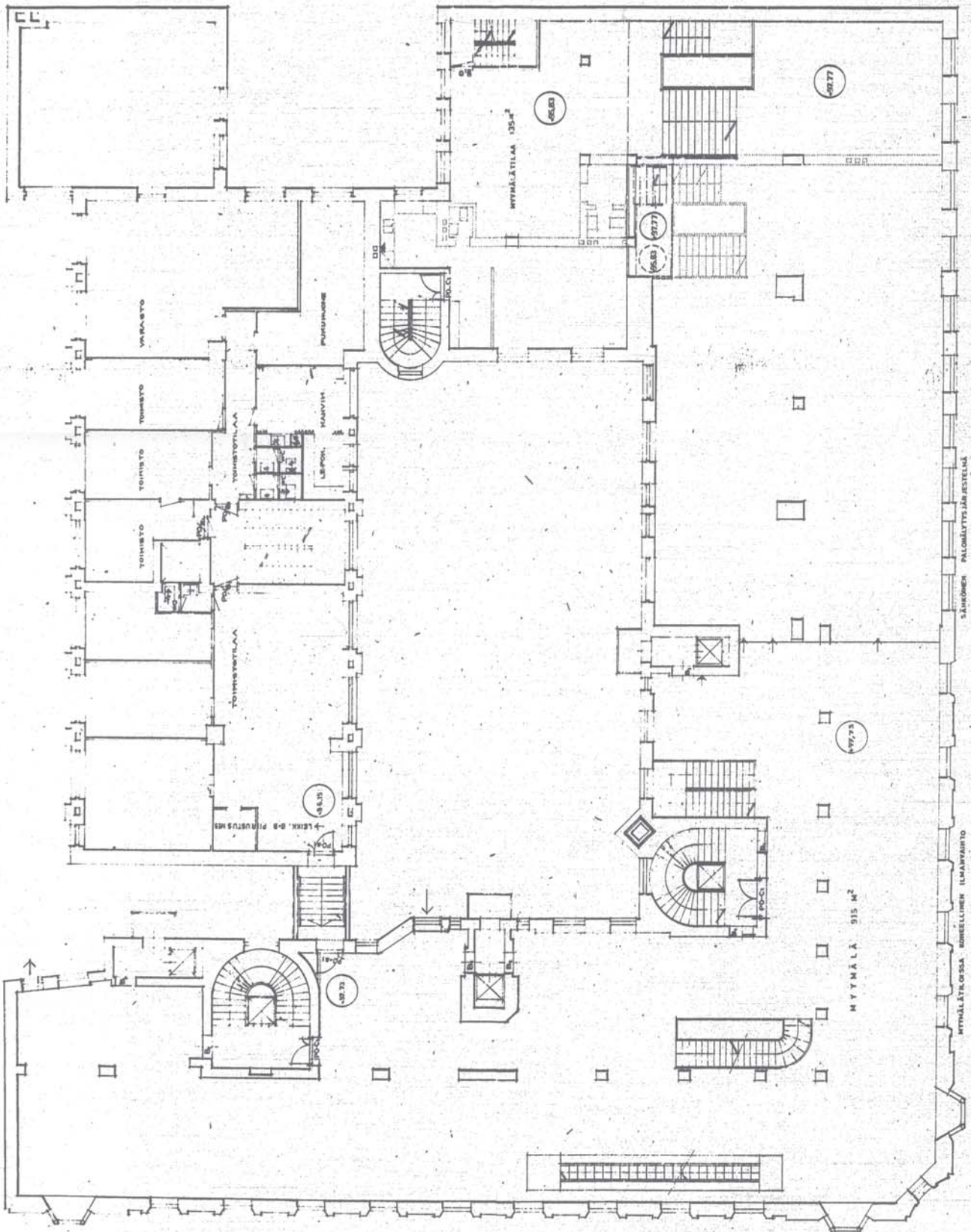
85 63638

AS. DR. HÄMEENRANTA 20
 N3 PÄÄRISTÖS / MESTOS
 TORI N: 47/25/00/14/14
 2. KERROS, 1100
 11.3.2002
 TAMPERE 22.2.1993

Handwritten signature

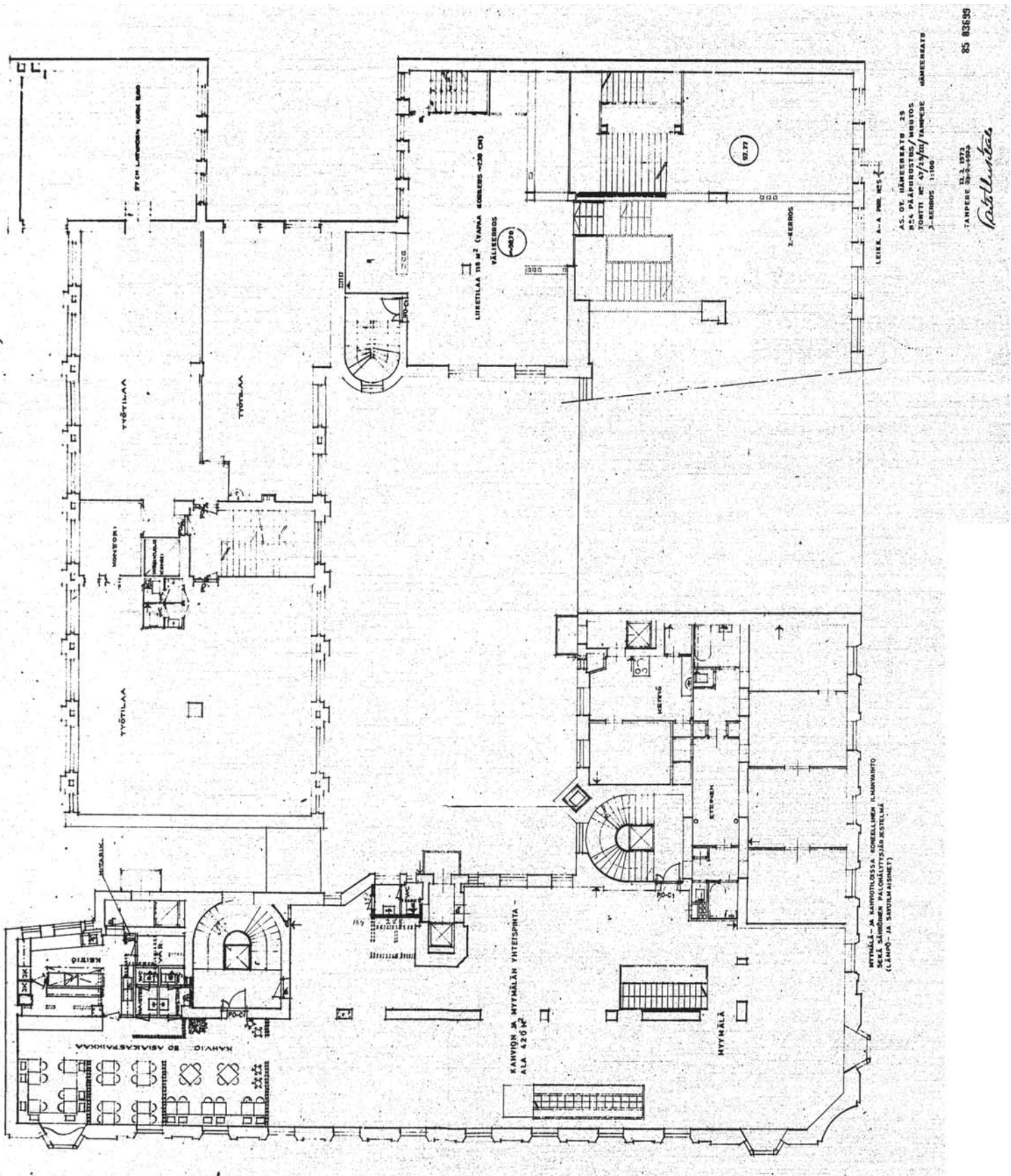
LIITE 34

85 0369
AL. OVI HÄMEENKATU 29
KÄYÄVÄ OVI
TONTTI III-29/47/AMPERE HÄMEENKATU
7. KERROK. 1/100

LEIKK. A-A. PIR. KES
SÄÄNNÖN
PILKOTTAVIEN JA REKULÄ
K. KERROKSISSA (LÄMPÖ- JA VÄLILÄMPÖNÄ 19)

MYYMÄLÄTILÄ OISSA KORJELLUIKIN ILMAVÄLIT
MYYMÄLÄ 915 m²

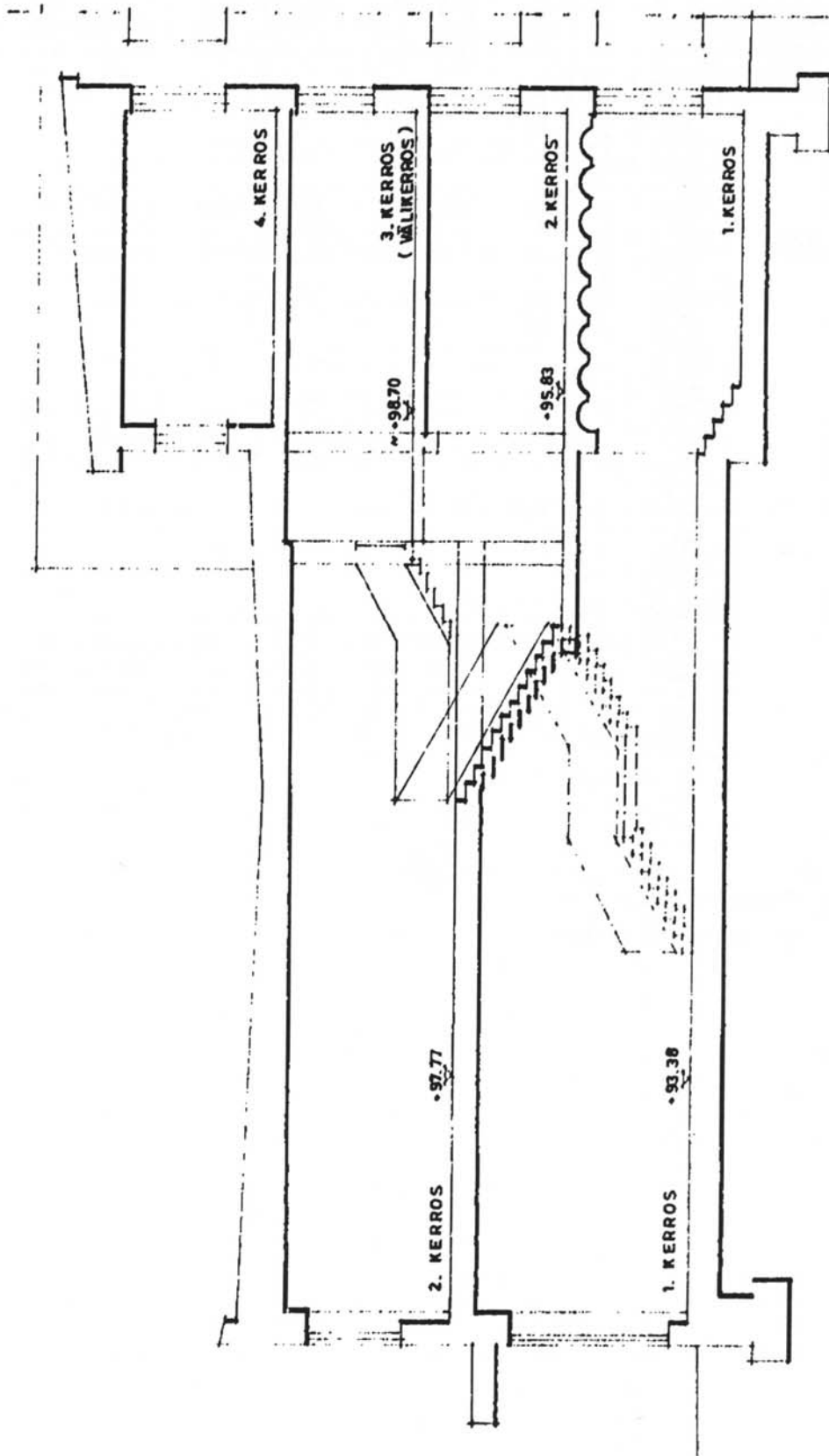

AS. OY HÄMEKRATSI 23
 R24 PÄÄRUSTUS/MUUTOS
 TOIMITTI N:o 47/29/01/TAMPERE JÄMEKRATSI
 3.-KERROS 1:100

TAMPERE 13.3.1973
 85 83659

S. Lyytinen

LIITE 36

A — A 1 : 100

Kuva: Arkkitehtuurikutsukilpailu

